

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΑΛΛΙΑΜΒΑΚΟΥ

ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΚΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΟΖΙΤΣΗΣ

Η "ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ,"

ΤΗΣ ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΤΙΣΣΗΣ

ΕΝ Η

ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΙ Η ΑΙΔΕΣΙΜΟΣ ΧΕΙΡ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΟΥΤΙΝΟΣ ΠΑΡΑΤΙΘΕΤΑΙ

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΜΕΤ' ΕΚΤΕΝΟΥΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ — ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

« Νενίκηνται τῆς φύσεως οἱ ὄροι
ἐν Σοὶ Παρθένε ἄχραντε. »

« Ἰσχυε Πολύκαρπε καὶ ἀνδρίζου. »
Ἑκκλ. Ἱστορία Εὐσεβίου.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

« ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ »

1902

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

ΤΩ
ΕΥΕΛΠΙΔΙ ΤΗΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ ΠΟΛΙΤΕΥΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΚΑΝΑΒΩ

ΔΙΚΗΓΟΡΩ

ΕΙΣ

ΕΝΔΕΙΞΙΝ ΑΠΕΙΡΟΥ ΕΚΤΙΜΗΣΕΩΣ

ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΙΚΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Ο ΠΟΝΗΣΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΛΙΑΜΒΑΚΟΣ

Πάν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφὴν μου θεωρεῖται ὡς
ἐκ τυποκλοπίας προερχόμενον καὶ καταδιώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ
Ποινικοῦ Νόμου.

Γεώργιος Καλλιμάχης

Ἡ παρούσα Ἱστορία θεωρηθῆτω ὡς
ἰδιαίτερον σύνταγμα τῆς Ἱερᾶς Μο-
νῆς Κοζίτσης.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Θρησκευτικὰ γεγονότα λαβόντα χώραν κατὰ τὸν ΙΕ'. μ. Χ.,
αἰῶνα καὶ ἅμα τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπισκοπισθέντα
ὁμως ὡς ἐκ τῆς ἐπελθούσης μακρᾶς καὶ σκληρᾶς δουλείας τοῦ Ἑλ-
ληνικοῦ Ἔθνους, ὑπηγόρευσαν εἰς ἡμᾶς τὴν συγγραφὴν τοῦ παρόν-
τος πονήματος, ἐν πεποιθήσει, ὅτι ἐκπληροῦμεν φιλόθρησκον καὶ
χριστιανικώτατον καθήκον, φέροντες εἰς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ τὰς ὑπερ-
φυσικὰς συνθήκας, ὅφ' ὧν, Θεῖα Προνοία, ἰδρῦθῇ ἡ ἐν τῷ Δήμῳ
Ἀποδοτίας τῆς Ναυπακτίας κειμένη Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης ἢ «Κοί-
μησις τῆς Θεοτόκου» τῆς Ἀμπελακιωτίσσης.

Τὸ παρὸν πόνημα συνετάγη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ
Μονῇ ὑπαρχόντων ἐλαχίστων χειρογράφων καὶ τῶν διαιωνιζομένων
ἱστορικῶν παραδόσεων. Δυστυχῶς ἡ μακρὰ δουλεία καὶ δὴ ἡ περι-
πειεῶδης ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, μεγάλως συνετέλεσαν
εἰς τὸ νὰ ἐξαφανισθῶσι Πατριαρχικὰ Γράμματα καὶ Σουλτανικὰ Αὐ-
τοκρατορικὰ φερμάνια, δι' ὧν ἐπισήμως εἶχεν ἀναγνωρισθῇ τὸ περὶ
οὗ πρόκειται ἱερὸν καθίδρυμα, ὡς καὶ ἄλλα πολὺτιμα χειρόγραφα
ἀφορῶντα ὅ,τι ἀκριβῶς ἐν τῷ παρόντι πονήματι ἐκτίθεται.

Ἐν τοῖς ἐξαφανισθεῖσιν, ὡς εἴρηται, χειρογράφοις ὑπῆρχε καὶ τὸ
Αὐτοκρατορικὸν Σουλτανικὸν Διάταγμα (ἱραδές), δι' οὗ, ὡς θέλει
ἶδει ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει ὁ ἀναγνώστης, διετάχθη ἡ εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην
Μονὴν παράδοσις τοῦ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντος ἱεροῦ καὶ πολυτιμοτάτου
κειμηλίου τῆς αἰδεσίμου χειρὸς τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρ-
που Ἐπισκόπου Σμύρνης. Εὐτυχῶς τὰ ὀλίγα ταῦτα χειρόγραφα
καὶ δὴ ἡ ἐξειδικιασμένη ἀφηγηματικὴ καὶ ἱστορικὴ ἱκανότης τοῦ ἐπα-
νειλημμένως Ἡγουμενεύσαντος 90ετοῦς Ἱερομονάχου Νικοδήμου,
Ἀρχιμανδρίτου, πρὸ 60ετίας μονάζοντος ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Κοζίτσης,
ζωηρότατα διατηροῦντος ἐν τῇ μνήμῃ του πᾶν ὅ,τι ἐξάγεται ἐκ τῶν
χειρογράφων καὶ ἐκ τῆς διαιωνιζομένης ζωῆς ἱστορίας, ὑπεβοήθη-
σαν ἡμᾶς εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ παρόντος πονήματος, δι' οὗ, φρο-
νοῦμεν, ὅτι, σὺν τῇ ἐκπληρώσει ἐπιβαλλομένου θρησκευτικοῦ καθή-

κοντος, προσφέρομεν πολύτιμον ὑπηρεσίαν εἰς τε τὸ χριστελώνυμον πλήρωμα καὶ δὴ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν μας πατρίδα, τὴν Ναυπακτίαν, ἥμεις, πάνν δικαίως, δύναται νὰ ὑπερηφανεύηται, διότι κέκτηται τοιαύτην ἱστορικὴν θρησκευτικῶς καὶ πολιτικῶς Ἱερὰν Μονὴν καὶ τοιαῦτα πολύτιμα Ἱερὰ κειμήλια, ὅσα ἡ θαυματουργὸς Ἀγία Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος, ἱστορηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ καὶ ἡ αἰδέσιμος δεξιὰ Χεὶρ τοῦ Ἀγίου Πολυκάρπου Ἐπισκόπου Σμύρνης.

Ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Ναυπακτίας μία καὶ μόνη Ἱερὰ Μονὴ διατηρεῖται ἡ τῆς Κοζήτης. Ὑπῆρχον καὶ ἕτεροι ἐν αὐτῇ Ἱεραὶ Μοναί, ἰδρυθεῖσαι κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ὡς ἡ τοῦ «Προφήτου Ἡλιοῦ» ἐν Ἀραχώβῃ τῆς Κλεπαίδος, ἡ τῆς «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» ἐν Χόμορῃ τοῦ Προσχίου, ἡ τῆς «Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος» ἐν Ἀποδοτίᾳ καὶ ἡ τοῦ «Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου» ἐν τῷ Δήμῳ Ναυπακτίδος ὡς καὶ ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1805, ἰδρυθεῖσα Ἱερὰ Μονὴ ὁ «Ἅγιος Δημήτριος» ἐν τῇ περιφερείᾳ Μεγάλῃς Λομποτινᾶς τῆς Ἀποδοτίας, αἵτινες διελύθησαν, ὡς γνωστὸν, ἅπασαι ἐπὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Ὁθωνος.

Πανθομολογούμενον εἶναι, ὅτι διανύομεν ἐποχὴν θρησκευτικῆς, δυστυχῶς, καταπτώσεως, τοῦτο δὲ οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ. Ὁ ψευδοπολιτισμὸς, ἡ ἡμιμάθεια καὶ τὰ τοῦτοις συμπαρομαρτάνοντα ἐχαλάρωσαν τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα καὶ ἀπεμάκρυναν τοὺς πάντας ἀπὸ τῆς τροχιάς τοῦ καθήκοντος. Ὑπάρχονσι, δυστυχῶς, ἀνεπτυγμένοι ἄνθρωποι καὶ δὴ ἐπιστήμονες, οἵτινες, ὡς μὴ ὠφελε, μετ' εἰρωνείας καὶ ἀσυγγνώστον ἐπιπολαιότητος ἐνσπείρουν εἰς τὴν κοινωνίαν τὸν ὀλισμὸν καὶ τὴν κακοήθειαν. Δὲν ἀμφιβάλω, ὅτι τούτων θέλω προκαλέσει τὸν σαρκασμὸν καὶ τὰ σκώμματα, ἐδελπιζόμενος ὁμως ἐπὶ τὴν εὐμενῇ κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν, θαρρούντως προβαίνω εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ παρόντος πρωτολεῖον ποιήματος, ἐν πεποιθήσει, ὅτι θέλω τύχει συγγνώμης καὶ ἐπιεικείας διὰ τὰς τυχόν παρουσιασθησομένας ἀτελείας του.

Ἐγγραφον ἐν Μεγάλῃ Λομποτινᾷ τῇ 1 Δεκεμβρίου 1901.

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΑΛΛΙΑΜΒΑΚΟΣ

ΠΟΙΗΜΑ

ΙΚΕΤΗΡΙΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΓΙΑΝ ΘΕΟΤΟΚΟΝ
ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΝ ΜΑΡΙΑΝ ΤΗΝ
ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΤΙΣΣΑΝ

Βασίλισσα τοῦ κόσμου, Πανάχραντε Μαρία,
Ὡ μὴ ἡμᾶς ἀφήσης μεσ' τὴν ἁμαρτία.

Προστάτευσόν μας Μῆτερ, ἐλπίς, παραμυθία,
Μεσίτρια σ' τὸν Πλάστην, γενοῦ, ὦ Παναγία.

Ἐλπίζοντες σ' ἐδένα, ὦ Πάναγνε Μαρία,
Βοήθειαν ζητοῦμεν, μέσ' τὴν ἀπελπισία.

Γενοῦ παρήγορός μας, ἔς τοὺς δυστυχεῖς καιροὺς μας
Καὶ ἀνακούφισόν μας εἰς τοὺς περισπασμούς μας.

Ἐν Πλατάνῳ — Ναυπακτίας 1901.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΙΩ. ΚΑΛΛΙΑΜΒΑΚΟΥ
Ἀρσακειάς.

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΟΖΙΤΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἐν τῇ Θεσσαλικῇ πολίχνῃ Ἀμπελάκῃ ¹ τῇ καιμένη πλησίον τῆς πόλεως Λαρίσης, ὑπῆρχεν ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους Μητροπολιτικὸς Ναός, τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας. Μετὰ πάροδον διετίας ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν ἡρωϊκὸν καὶ ἐνδοξον θάνατον τοῦ τελευταίου τῶν Ἑλλήνων Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου ΙΑ' τοῦ Παλαιολόγου, πεσόντος ἐπὶ τῶν ἐπαλξεων τῆς ζήλευτῆς καὶ ὑφ' ὅλων τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς ὀνειροπολουμένης πόλεως ταύτης, κατὰ τὴν ἀπαισίαν ἡμέραν τῆς 29 Μαΐου 1453 μ. Χ., στρατὸς τῆς τότε κραταιᾶς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, κατέλαβε τὴν Θεσσαλίαν καὶ πλεῖστα ἄλλα, ὡς γνωστὸν, μέρη τῆς Ἑλλάδος. Οἱ κατακτηταί, ὡς ἦτο ἐπόμενον, δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν διαρ-

1. Ἡ πολίχνη αὕτη κεῖται ἐπὶ τῆς βορείου κλιτύος τῆς Ὀσσης καὶ παρὰ τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν. Τὰ Ἀμπελάκια ἔχοντα ἤδη πληθυσμὸν ἐκ 1500 ψυχῶν, ἦσαν μέχρι πρὸ μιᾶς ἐκατονταετηρίδος κέντρον μεγάλης βιομηχανίας νημάτων, αἱ δὲ εἰσέτι σφζόμεναι μεγάλοι οἰκίαι μαρτυροῦσι περὶ τῆς οἰχομένης εὐδαιμονίας τοῦ τόπου.

παγὴν παντὸς τοῦ προστυχόντος· καὶ δὴ εἰς τὴν λεηλασίαν καὶ τε-
λείαν καταστροφὴν παντὸς ἱεροῦ καθιδρύματος, τοιοῦτοτρόπως δέ,
ὑπὸ τὸ κράτος τοιούτων συνθηκῶν, δὲν ἡδύνατο ν' ἀποτελέσῃ ἐξαί-
ρεσιν καὶ ὁ ἐν τῇ πολίχνῃ Ἀμπελάκια τῆς Λαρίσης ἀνωτέρω Ἱερὸς
Ναὸς τῆς Θεομήτορος. Οἱ Τούρκοι, ἀφοῦ προηγουμένως ἐλεηλάτησαν
τελείως τὸν Ἱερὸν τοῦτον Ναόν, ἐρριψαν ἀκολουθῶς τὰς ἐν αὐτῷ
ὑπαρχούσας Ἀγίας Εἰκόνας πομπῶδως καὶ ὑπὸ τὰς ὄψεις τῶν ὑπὸ
τὸ κράτος τοῦ φόβου καὶ τοῦ τρόμου διατελούτων Ἑλλήνων χρι-
στιανῶν εἰς τὸν Πηνειὸν ποταμόν, θέλοντες διὰ τῆς ἱεροσύλου καὶ
βεβήλου ταύτης πράξεώς των νὰ διακηρυχθῶσι τὴν χριστιανικὴν
θρησκείαν καὶ ἐν ταύτῃ ἀποδείξωσιν εἰς τοὺς ὑποδούλους αὐτῶν χρι-
στιανούς, ὅτι πρὸ οὐδενὸς ἱεροῦ καὶ ὁσίου θέλουσιν ὑποχωρήσει. Θεία
ὁμως βουλήσῃ καὶ ὅπως διὰ **μυριοστὴν φορὰν καταδειχθῇ**
ἡ ὑπερτάτη θεία δύναμις, ἐνῶ ἄπασαι αἱ ἐντὸς τοῦ Πηνειοῦ
ποταμοῦ ῥιφθεῖσαι εἰκόνας ἐξηφανίσθησαν, ἡ Ἀγία Εἰκὼν τῆς Θεο-
μήτορος, ὁμως, πρὸς ἐκπληξιν πάντων, **εὐρέθη** τὴν ἐπομένην ἐν
τῷ Ἱερῷ Ναῷ καὶ ἐν ἡ θέσει ἦτο πρότερον τοποθετημένη. Τοῦτο
ἐκίνησε τὴν περιέργειαν καὶ αὐτῶν τῶν βεβήλων κατακτητῶν, οἵ-
τινες καὶ ἐκ δευτέρου παρέδωκαν εἰς τὰ ὀρμητικὰ ρεύματα τοῦ
Πηνειοῦ τὴν Ἀγίαν ταύτην Εἰκόνα, ἀλλὰ καὶ αὖθις **ἐπανεῦρον**
ταύτην τὴν ἐπομένην ἐντὸς τοῦ Ναοῦ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ὡς πρότερον
θέσει. Τὸ ὄντως **ὑπερφυσικὸν τοῦτο γεγονός** δὲν ἡδύνατο ἢ
νὰ προξενήσῃ κατὰπληξιν εἰς τοὺς Τούρκους, οἵτινες καὶ **τρίτην**
φορὰν ἐρριψαν εἰς τὸν Πηνειὸν ποταμόν τὴν μὴ **ἐξαφανίζο-**
μένην ταύτην Ἀγίαν Εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, συγχρόνως δὲ ἐνέ-
πρησαν καὶ τὸν Ἱερὸν Ναόν, τὸν ὁποῖον, εἰρήσθω, ἐπρόκειτο νὰ
καταστήσωσι ἱερὸν αὐτῶν τέμενος!! Ἐκτοτε πλέον ἐξηφανίσθη ἐκ
τῆς ὡς εἴρηται πολίχνος ἡ Εἰκὼν αὕτη τῆς Θεοτόκου—χριστιανῶν
τε καὶ κατακτητῶν πιστευσάντων ἀδιστακτικῶς καὶ ἀναντιρρήτως,
ὅτι αὕτη κατεστράφη ὑπὸ τῶν ρευμάτων τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ—
κατασκηνώσασα ἐπὶ τῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κοζίτσης ὑπαρχούσης
καὶ σήμερον **γυραιᾶς δρυός**, ἥτις **ἐπέπρωτο**, μετ' οὐ πολὺ
ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐποχῆς, νὰ διαδοματίσῃ σπουδαϊότατον μέρος
καὶ νὰ καταστῇ αὐτόχρομα Ἱερὸν δένδρον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Ἡ ἐν τῷ Δήμῳ Ἀποδωτίας¹ τῆς Ναυπακτίας Ἱερὰ Μονὴ

1. Ὁ Δήμος Ἀποδωτίας κεῖται ἐνθα ἡ ἀρχαία χώρα τῶν Ἀποδωτῶν. Οἱ
Ἀποδωτοὶ ἢ Ἀπόδωτοι ἦσαν ἔθνος Αἰτωλικὸν οἰκοῦν τὰς Δ καὶ Α κλιτύς
τῆς νοτιοδυτικῆς συνεχείας τοῦ Κόρακος καὶ τὴν Μέσσην τοῦ καθ' ἡμᾶς Μορνο-
ποτάμου κοιλάδα (Θουκυδ. Γ'. 94), πρωτεύουσα δὲ τούτου πόλις ἦτο τὸ Αἰ-
γίτιον, ἄλλαι δὲ κῶμαι ἀναφέρονται ἡ Ποτίδανεια, τὸ Κροκύλιον, τὸ Τεῖχιον
καὶ ἡ Ἀπολλωνία, ὧν δὲν ἐξηκριβώθη ἡ θέσις.— Τὸ Αἰγίτιον ἔκειτο 80 στά-
δια μακρὰν τῆς θαλάσσης ἐν ὀρεινῷ χώρῳ (Θουκυδ. Γ'. 97) καὶ τούτου ἐρεί-
πια εἶναι, κατὰ τὸν G. Bursian, ἦτοι τὰ πρὸς Ν. μὲν τῆς Βετολίστης πρὸς
Β. δὲ τῆς δεξιᾶς τοῦ Μορνοποτάμου ὄχθης τανῦν κατακείμενα, ἡ τ' ἀξιολο-
γώτερα ἄλλα ἐκεῖνα ἅτινα ὑπάρχουσι πρὸς Α περαιτέρω ἐπὶ λόφῳ ὑπερκει-
μένου τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, ἐνθα χύνεται εἰς αὐτὸν ὁ δυτικὸς
ἐπίρροτος Κοκκινόποταμος (Ἑλλ. Ἐγκ. Λεξικόν, λ. Αἰγίτιον). Πλησίον τοῦ
χωρίου Λυμνίστα σφίζονται λείψανα ἐρειπίων ἀρχαίας πόλεως, ἐπομένως,
καθ' ἡμᾶς, οὐδὲλως ἀπίθανον, εἰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἀνωτέρω περι-
γραφὴν, ὅτι τὸ Αἰγίτιον ἔκειτο οὐχὶ ἐν ἡ θέσει ἐκτίσθη μετέπειτα ἡ Βετο-
λίστα, ὥς παραδόξως πιστεύει συγγραφεὺς τις (Ἑλλ. χωρογρ. Νουχάκη),
ἀλλ' ἐν τῷ πλησίον τῆς Λυμνίστης, ὡς ἐρρήθη, χώρῳ. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους
χρόνους διεδραμάτισαν σπουδαῖον μέρος οἱ Ἀποδωτοί, οἵτινες ἦσαν, ὡς προ-
ερρήθη, ἐκ τῶν γνησίων Αἰτωλῶν, ὧν τὸ ἔθνος ὑπῆρξε μέγα καὶ μάχιμον,
οἰκοῦν κατὰ «κώμας ἀτειχίστους καὶ ταύτας διὰ πολλοῦ» = μακρὰν ἀλλήλων
κειμένας (Θουκ. Γ'. 94). Ἄπαντα τὰ μεσόγεια μέρη τῆς Ναυπακτίας ἦσαν
κατακνημένα παρὰ τῶν Αἰτωλῶν, πλην τῆς πόλεως Ναυπάκτου ἥτις ἀρχι-
κῶς κατοικήθη παρὰ τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν καὶ μετέπειτα παρὰ τῶν Μεσση-
νίων. Καὶ κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον (431—404 π. Χ.) ἀναφαί-
νονται δρῶντες οἱ Ἀποδωτοί, καθόσον εἰσβαλὼν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν Δη-
μοσθένης ὁ Στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὑπέστη παρὰ τὸ Αἰγίτιον καταστρε-
πτικὴν παρ' αὐτῶν ἦταν. Ἡ στρατιὰ τοῦ Δημοσθένους ὑποχωρήσασα καὶ
καταδιωκομένη παρὰ τῶν Ἀποδωτῶν κατέφυγε διὰ τοῦ Οἰνεῶνος—Δῆμος
Εὐπαλίου ἤδη—εἰς Ναυπάκτον (Θουκυδ. Γ'. 97—98). Διαρχοῦντος τοῦ πο-
λέμου τούτου, ἡ Πανατωλικὴ Συμπολιτεία εἶχεν ἀποστείλει εἰς Κόρινθον
καὶ Λακεδαίμονα ὡς πρέσβεις Τίσανδρον τὸν Ἀποδωτόν, Τόλοφον τὸν Ὀφιο-
νέα καὶ Βοριάδην τὸν Εὐρυτάνα ὅπως ζητήσωσιν ἀποστολὴν στρατοῦ, προ-
κειμένου νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς Ναυπάκτου, ἥτις κατεῖχτο παρὰ τῶν Ἀθη-
ναίων, (Θουκυδ. Γ'. 100—102).— Ἡ χώρα τῶν Ἀποδωτῶν κατὰ τοὺς ἀνω-
τέρω χρόνους ἐξετείνετο πολὺ πέραν τῶν σημερινῶν ὁρίων τῆς, καθόσον οἱ

Κοζίτσης ἡ «Κοίμνησις τῆς Θεοτόκου» τῆς Ἀμπελακιοτίσσης, ἰδρυθεῖσα κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα μ. Χ., ἥτοι τῷ 1455, κεῖται ἐπὶ βωμαντικώτατου λόφου καὶ ἐπὶ τῶν ἀνατολικομεσημβρινῶν κλιτύων τῆς ὁροσειρᾶς τοῦ ὄρους Τσεκούρι (ὕψους 1736 μέτρων), ὅπερ διαχωρίζει τέσσαρας Δήμους τῆς Ἐπαρχίας Ναυπακτίας καὶ ἐφ' οὗ ἡ γεωδαιτική ἀποστολὴ ἔχει ἀναστηλώσει πυραμίδα, ἀπέχει δὲ ἡ ὥς εἴρηται Ἱερὰ Μονὴ περὶ τὴν ὥραν τῆς κωμοπόλεως Μεγάλης Λομποτινᾶς, περὶ τὰς τέσσαρας ὥρας τοῦ Πλατάνου καὶ περὶ τὰς ὀκτὼ ὥρας τῆς Ναυπάκτου, μεθ' ἧς συνδέεται διὰ δημοσίας ὁδοῦ. Τὸ ὅμορον μὲ τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονὴν χωρίον Κοζίτσα, δὲν ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἐνθα ἦν σήμερον συνφιξιμένον ἀλλ' ὑπῆρχεν εἰς θέσιν ἀπέχουσαν ἀπ' αὐτοῦ ἐνός τετάρτου τῆς ὥρας, καλουμένην δὲ σήμερον «Παληχωρί». Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἐνθα σήμερον ὑπάρχουσι τὰ κτήματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου, κατόικουν περὶ τὰς δέκα ἢ καὶ ἐπέκεινα οἰκογένειαι μόνον, ἔλκουσαν τὴν καταγωγὴν ἐκ Κονίτσης ² τῆς Ἡπείρου, ἐπιδιδόμεναι εἰς τὸν γεωργικὸν καὶ ποιμενικὸν βίον. Ἐκ τῶν ἐκ Κονίτσης, ὡς ἐρρήθη, μεταναστευσάντων καὶ συγχροτησάντων τὸν μικρὸν τοῦτον συνεικισμὸν, παρήχθη τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου Κοζίτσης, ὅπερ κατεφικήθη μετέπειτα καὶ παρ' ἄλλων Ἡπειρωτῶν καὶ Πελοποννησίων, καὶ ὅπερ ἤδη κατοικεῖται ἐξ 150 οἰκογενειῶν ἐπιδιδόμενων καὶ ἡδὴ εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν βαπτικὴν ἐλληνικῶν ἐνδυμάτων. Πότε συνφικίσθη τὸ χωρίον τοῦτο ἐν ἡ θέσει ὑπάρχει σήμερον, ποῦτι

Βωμειῖς, οἱ Ὑαῖοι, τὸ Κροκύλιον, ἡ Ποτιδάνεια καὶ τὸ Αἰγίτιον ἦσαν πόλεις τῶν Ἀποδωτῶν, ἀποτελοῦσαι ἄλλοτε μοῖραν τῆς Ἐπικτήτου Αἰτωλίας. (Ἐγγειρ, Γεωγρ. Ὀλυμπίου, ὅμοιον τοῦ Γερμανοῦ Δανιήλ. Συγγρ. Neumann καὶ Partsch. «Hellenische Landeskunde» ὑπὸ Lolling).

2. Ἡ πολίχνη αὕτη ἀποτελοῦσα μέρος τῆς Ἐπαρχίας Ἰωαννίνων, εἶναι ἐκτισμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ μασηγᾶς δύο ἐξοχῶν τοῦ ὄρους Τύμβη, κέκμηται δὲ πληθυσμὸν περὶ τὰς τέσσαρας χιλιάδας κατοίκων, ὧν οἱ πλεῖστοι εἶναι Ἕλληνες χριστιανοί, οἵτινες καταγίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν οἰκοδομικὴν. Οὐδὲλως λοιπὸν ἀπίθανον, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου Κοζίτσης παρήχθη, κατὰ προφανεστάτην παραφθοράν, ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς πολίχνης Κονίτσης.

λόγοι προῦκάλεσαν τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ πρώτου συνοικισμοῦ αὐτοῦ ὡς καὶ ποῖοι λόγοι ὑπηγόρευσαν τὴν ἐξ Ἡπείρου καὶ Πελοποννήσου μετανάστευσιν τῶν ἀποτελεσάντων τὸν πρῶτον τοῦτον συνοικισμὸν, δὲν εἶναι βεβιωμένον, ἀλλ' οὔτε καὶ σχετικὴ τις παράδοσις μᾶς ἐνισχύει νὰ προβῶμεν εἰς ἀκριβεῖς περὶ τούτου ὑπολογισμούς, ὑποτίθεται ὅμως, ὅτι ὁ συνοικισμὸς τοῦ περὶ οὗ πρόκειται χωρίου ἔλαβε χώραν ἀμέσως μετὰ τὴν ἰδρύσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἥτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1455 καὶ ἐντεῦθεν. Ἀνεπίδεκτον ἀμφισβήτησεως μόνον εἶναι, ὅτι μετανάσταξ ἐξ Ἡπείρου καὶ Πελοποννήσου ἀπέτελεσαν τοῦ χωρίου Κοζίτσης τὸν πρῶτον συνοικισμὸν, καθόσον καὶ σήμερον εἰσέτι ἀπαντῶνται μετὰ τῶν κατοίκων αὐτοῦ πλεῖστα ὅσα Ἡπειρωτικὰ καὶ Πελοποννησιακὰ ἐπώνυμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἐπὶ εὐθυτενοῦς καὶ θαλερᾶς δρυὸς σφωζομένης ἄχρι σήμερον ἐν λαμπρᾷ καταστάσει καὶ καλυπτούσης διὰ τῶν κλάδων αὐτῆς τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, ἀνευρέθη τὸν Αὐγούστον 1455 μ. Χ., ἡ περὶ ἧς πρόκειται Ἀγία Εἰκὼν τῆς Παναχράντου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, ἥτις, ὡς ἐρρήθη, ἀνῆκεν εἰς τὸν ἐν Ἀμπελακίῳ τῆς Θεσσαλίας Μητροπολιτικὸν Ναόν. Ἡ Εἰκὼν αὕτη ῥιφθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὡς προερρήθη, ἐν τῷ Πηνειῷ ποταμῷ καὶ ἐξαφανισθεῖσα ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς πολίχνης Ἀμπελακίων, ἀνευρέθη ἐπὶ τῆς ὡς εἴρηται δρυὸς, ὑπὸ συνθήκας ὑπερφυσικᾶς καὶ λίαν ῥιγώδεις, συνθήκας, δυναμένης νὰ καταστήσῃσι καταληπτὰς καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον δυσπίστους τὰς ἀνεξερευνήτους βουλὰς τῆς Θεῆς Προνοίας !! Ἡ Ὑπερχίχ Θεοτόκος ἐξελέξατο ὡς σκήνωμα τῆς Ἀγίας αὐτῆς Εἰκόνης τὸν ἄγονον καὶ ξηρόν, πλὴν βωμαντικώτατον καὶ γραφικώτατον λυρίσκον τῆς Κοζίτσης καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ὑψίσκον δρῦν, ἐπὶ τῶν κλάδων τῆς ὁποίας ἀνευρέθη αὕτη. Ἡ Ἀγία αὕτη Εἰκὼν ἐξαφανισθεῖσα ἐκ τῶν ἀπεράντων Θεσσαλικῶν πεδιάδων, τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ οὔτε νὰ θίξῃ ταύτην τολμήσαντος, κατεσκήνωσεν ἐπὶ τῆς

ὡς εἴρηται εὐθυτενεὺς καὶ ὑψικόμου δρυός, τῆς ὁποίας σήμερον αἱ
οἰζαὶ ἀποτελοῦσι καὶ θ' ἀποτελῶσιν ἀείποτε ἀδιάσπα-
στον σύμπλεγμα μετὰ τῶν θεμελίων τοῦ Ναοῦ τῆς
Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτης. Κατὰ προδιαγεγραμμένην Θεῖαν βού-
 λησιν, ἐνῶ οἱ πιστοὶ τῆς πολίχνης Ἀμπελακίων ἐθρήνουν διὰ τὴν
 ὑπὸ τοιαύτας, ὡς προερρήθη, συνθήκας ἀπώλειαν πολυτιμοτάτου κει-
 μηλίου, **ἰστορηθέντος παρὰ τοῦ Ζωγράφου καὶ Εὐαγ-**
γελιστοῦ Λουκά, ὡς δι' ἀκαταγωνίστων ἐπιχειρημάτων θέλο-
 μεν καταδείξει ἐν τῇ οἰκίᾳ θέσει τοῦ παρόντος πονήματος, ταῦτο-
 χρόνως οἱ πιστοὶ τῆς Ναυπακτίας, ἐπανηγυρίζον καὶ ἀνεπεμπον πρὸς
 τὸν Ὑψίστον εὐχαριστίας καὶ θερμὰς λατρείας, διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῆς
 περὶ ἧς πρόκειται Ἀγίας Εἰκόνης τῆς Θεομήτορος, ὑπὸ τοιαύτας προ-
 νομιακάς, οὕτως εἰπεῖν, συνθήκας, ὀφειλομένης τῆς ἀνευρέσεως ταύ-
 τῆς εἰς εὐσεβῆ ποιμένα χριστιανὸν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐν τῇ παλαιᾷ
 Κοζίτῃ, ἐνθα σήμερον, ὡς προερρήθη, ἡ θέσις «Παληοχωρί».

Ὁ λόφος ἐφ' οὗ σήμερον κεῖται ἡ Ἱερὰ Μονὴ ἡ «Κοίμησις τῆς
 Θεοτόκου» ἀπετέλει τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πυκνότατον δάσος, οὐδεὶς δὲ
 ἡδύνατο ἀκωλύτως νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ ἐκτὸς τῶν αἰγοπροβάτων
 τῶν ὀλίγων ἐκεῖνων κατοίκων τῆς Κοζίτης. Ἐὰν δὲ λάβῃ τις ὑπ'
 ὄψιν τὸν πληθυσμὸν τοῦ χωρίου τούτου κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, μὴ
 υπερβαίνοντα τὰς δέκα ἢ καὶ πλειοτέρας κατὰ τι οἰκογενείας, ὁ-
 νάται ἀσφαλῶς νὰ συμπεράνῃ, ὅτι τὸ ποσὸν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ζώων
 ἦτο ἀνάξιος λόγου, ἐπομένως οὐδόλως ἀπίθανον τὸ δάσος τοῦτο νὰ
 ἦτο παρθένον, ἐξαιρέσει τῶν ἄκρων αὐτοῦ μερῶν ἐνθα ἀναγκαίως
 εἰσέρχοντο ζῶα. Ὁ λόφος οὗτος, ὡς προείπομεν, δεσπόζει καὶ τοῦ
 σημερινοῦ χωρίου Κοζίτης καὶ τοῦ παλαιοῦ ὁμωνύμου τοιούτου, ἀπέ-
 χει δὲ ἡ ὡς εἴρηται Ἱερὰ Μονὴ τῆς θέσεως «Παληοχωρί» οὐχὶ πλέον
 τῶν εἴκοσι λεπτῶν τῆς ὥρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Οἱ ποιμένες, ὡς γνωστόν, πάντοτε μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἰδίᾳ
 δὲ κατὰ τὴν ἐαρινὴν τοῦ ἔτους περίοδον κοιμῶνται ἐν ὑπαίθρῳ. Τοῦ
 κανόνος τούτου ἐπομένως δὲν ἡδύνατο ν' ἀποτελέσῃ ἐξαιρέσιν καὶ ὁ

ἐκ Κοζίτης ἀγαθὸς ποιμὴν, ὅστις, Θεῖα συγκαταβάσει, ἠξιώθη ν'
 ἀνεύρῃ τὴν Ἀγίαν Εἰκόνα τῆς Θεομήτορος. Νύκτα τινὰ ἤρεμον καὶ
 ἀνέφελον, ἐνῶ διενυκτέρευε μετὰ τοῦ ποιμνίου του εἰς τὸ ἄκρον τοῦ
 σημερινοῦ χωρίου καὶ ἐπὶ τοῦ ἐκεῖ ὑπάρχοντος λόφου, ὅστις κεῖται
 ἀκριβῶς ἀντικρὺ τοῦ λόφου ἐφ' οὗ σήμερον ἡ Ἱερὰ Μονὴ καὶ ὁ ὁποῖος
 λόφος ἀπέχει ταύτης οὐχὶ πλείονα τῶν 10' λεπτῶν τῆς ὥρας, καὶ
 ἐνῶ ἡτοιμάζετο νὰ παραδοθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφῆως, αἰφνης,
 ἐνῶ ἐφιλοσόφει, οὕτως εἰπεῖν, μὲ τὸ στερέωμα καὶ ὁρμεμφύτως,
 πτερυγίζων πνευματικῶς, ἀνεμέτρει τοὺς ἐπὶ τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ
 μεγαλοπρεπῶς σελαγίζοντας ἀστέρας, στρέφει αὐτομάτως τοὺς ὀ-
 φθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ἀντικρὺ δασώδους λόφου καὶ μετ' ἐκπλήξεως παρα-
 τηρεῖ καὶ διακρίνει ἐντὸς αὐτοῦ φῶς. Δὲν ἔλαβεν ὑπὸ σπουδαίαν
 ἐποψιν τοῦτο ὑπολαβὼν ὡς πιθανότητα, ὅτι μικροὶ παῖδες τὴν πα-
 ρελθούσαν ἐκείνην ἡμέραν εἶχον θέσει πῦρ ἐπὶ χαμοκλάδων, μὴ φο-
 βούμενος δὲ ἐπικειμένην ἀποτέφρωσιν τοῦ δάσους, ὡς ἐκ τῆς μικρᾶς
 ἐντάσεως τοῦ φωτὸς τούτου, ἡρέμα καὶ ἡσυχῶς παρεδόθη εἰς τὰς
 ἀγκάλας τοῦ Μορφῆως. Καὶ τὴν ἐπομένην νύκτα εὕρισκόμενος ἐπὶ
 τοῦ ἰδίου μέρους, εἶδε τὸ ἴδιον φῶς μὲ τὴν αὐτὴν τῆς προηγουμένης
 νυκτὸς ἐντασιν, ἀλλὰ τὴν δευτέραν ταύτην φορὰν καταληφθεὶς ὑπὸ
 σοβαρωτέρων σκέψεων, περιέπεσεν εἰς συλλογισμούς, ἐξ ὧν δὲν ἡδύ-
 νατο νὰ ἐξαγάγῃ συμπέρασμά τι περὶ τοῦ πόθεν παρήγετο τὸ φῶς
 ἐκεῖνο καὶ πῶς δὲν ἀπετεφεροῦτο τὸ πυκνὸν δάσος τοῦ λόφου. Ἐπὶ
 τοσοῦτον ἐκορυφώθη ἡ περιέργειά του κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην
 νύκτα, καθ' ἣν, εἰρήσθω, εἶχε στερηθῇ ἐντελῶς σχεδὸν τοῦ ὕπνου,
 ὥστε ἄμ' ὡς ὁ μέλας πέπλος τῆς νυκτὸς ὑπεχώρησε πρὸ τῶν ἀνα-
 φανεισῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, αἵτινες πλέον ἐκυριάρχουν ἐπὶ τοῦ στε-
 ρώματος καὶ θαψιλῶς ἔλουν τοῦτο, ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς τὸν
 περὶ οὗ πρόκειται δασώδη λόφον καὶ νὰ ἐπιληφθῇ ἐπ' αὐτοῦ ἐρεύνης
 πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς αἰτίας ἐξ ἧς παρήγετο τὸ ὅπερ ἔβλεπε φῶς,
 χάριν ἱκανοποιήσεως τῆς περιεργείας του. Δυστυχῶς μ' ὅλας τὰς
 ἐπανειλημμένας ἐπιμελεῖς ἐρεύνας, ἃς ἐποίησατο ἐντὸς τοῦ λόφου
 ἐπὶ μακρὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, οὐδὲν ἡδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ,
 εἰς ἐπίμετρον δὲ οὔτε δένδρον τι ἢ καὶ κλάδον, ἔστω, εὖρεν ἀπην-
 θρακωμένον ἢ ἀποτεφρωμένον. Τὰ τῆς μυστηριώδους καταστάσεως

πλέον ὑποθέσας ταύτης ἀνεκοίνωσε καὶ εἰς ἕτερόν τινα ποιμένα μεθ' οὗ καὶ ἐρευνᾶς, ἄνευ ὅμως ἀποτελεσμάτων· τῆς, ἐποικήσατο ἐπὶ τοῦ περὶ οὗ πρόκειται δάσους καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου διενευκτέρευσεν τὴν τρίτην ἐσπέραν ἐν τῇ ἰδίᾳ, ὡς ἀνωτέρω, θέσει, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ἀπὸ κοινοῦ συσχεθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου.

Κατὰ τὴν τρίτην ταύτην νύκτα ἀμφότεροι οἱ περὶ ὧν πρόκειται ποιμένες ἰδόντες ἐντὸς τοῦ δάσους καὶ αὖθις τὸ ἴδιον φῶς, ὅπερ, εἰρήσθω, κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ὑπῆρξε ὅλως λίαν διαφορετικὸν ὑπὸ ἐποψιν χρώματος καὶ ἐντάσεως, ἐνεκα δὲ τούτου ἀνέβιδεν ὅλως ἰδιαιτέραν θελκτικότητα καὶ ἐπιβάλλουσιν μεγαλοπρέπειαν εἰς τὸ ῥωμαντικὸν καὶ ἄκρως γραφικὸν περὶ οὗ πρόκειται δάσος, ἐσκέφθησαν, θεῖα ἐμπνεύσει, καὶ συνέλαβον, πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐκτάκτου τούτου φαινομένου, τὴν ἐξῆς πρωτότυπον, ἀποτελεσματικὴν ὅμως, ἰδέαν. Λαβόντες ὅπλον ἐσκόπευσαν δι' αὐτοῦ πρὸς τὸ μέρος τοῦ δάσους· ἔνθα τὸ **ἀδύλμητον**, οὕτως εἰπεῖν, φῶς, στηρίζοντες δὲ τοῦτο ἐπὶ δένδρου τινὸς καὶ θέσαντες αὐτὸ διὰ σχοινοῦ, ἔδωκαν ἀκριβῆ διευθύνειν τούτου πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο πρὸς ὃ ἐφαίνετο τὸ φῶς, παρατηρήσαντες δὲ τὴν ἐπομένην εἶδον, ὅτι τὸ περὶ οὗ πρόκειται ὅπλον **διευθύνετο ἀκριβῶς πρὸς τινα ὑψίκομον καὶ ὑψιτενῆ δρυῖν**. Καίτοι οἱ ποιμένες οὗτοι εἶχον ἀπελπισθῆ τέλει περὶ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ ἐκτάκτου τούτου φαινομένου, ὡς ἐκ τῶν ἐπανελημμένων ματαίων ἐρευνῶν τῶν προηγουμένων δύο ἡμερῶν, ἐν τούτοις, διὰ τελευταίαν φοράν, ἐπεχείρησαν καὶ ἐτέραν ἐρευνᾶν ἐπὶ τοῦ δάσους καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ μέρους αὐτοῦ ἐνθα ἡ δρυς ἐφ' ἧς ἀκριβῶς διευθύνετο ὁ σκοπὸς τοῦ ὅπλου, πράγματι δὲ ὁ τὸ πρῶτον ἰδὼν τὸ φῶς ἐντὸς τοῦ δάσους ποιμὴν εἰσῆλθεν ἐν αὐτῷ καὶ ἤρξατο τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐρευνῶν του ἀπεγνωσμένως.

Τὸ περὶ οὗ πρόκειται δάσος ὑπῆρξεν, ὡς ἐρρήθη, πυκνότατον καὶ παρθένον, συνέκειτο δὲ ἐκ παντοειδῶν ἀγρίων δένδρων ἥτοι ἐκ δρυῶν, ἐλατῶν, πρίνων καὶ χαμοκλάδων, πάντων δὲ τῶν δένδρων τούτων εἰ κλάδοι μετὰ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀειθαλοῦς φυλλώματός των, ἀπετέλουν, οἰονεῖ, σύμπλεγμα ἀδιάσπαστον.¹ Εἰσελθὼν ὁ ποιμὴν οὗτος

1. Καὶ σήμερον ὁ περὶ οὗ πρόκειται λόφος· ἐφ' οὗ ἡ Ἱερά Μονή, ἀποτελεῖ

ἐντὸς τοῦ δάσους καὶ διευθυνθεὶς πρὸς τὴν δρυῖν ἐνθα ἐπιπτεν ὁ σκοπὸς τοῦ ὅπλου, παρατήρησε μετ' ἐκπλήξεως, ὅτι ἐπὶ τινος σταυροειδοῦς κλάδου ταύτης ὑπῆρχεν ἐστηριγμένη εἰκὼν τις, ἐφ' ἧς ἀπεικονίζετο ἡ γλυκυτάτη μορφή τῆς γεννησάσης τὸν **κοινωνικὸν ἀνατροπέα** τρόπέα Ἀειπαρθένου Μαρίας.

Ἡ θεὰ καὶ μόνη τῆς Ἀγίας ταύτης Εἰκόνας ἤρκεσε νὰ προζένηση ἀπερίγραπτον φόβον καὶ τρόμον εἰς τὸν ἀπλοῖκόν ἐκεῖνον ποιμένα, ὅστις ἐναγκαλισθεὶς τὸν κορμὸν τῆς δρυός, γονυπετῆς δὲ ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐζήτηε μετὰ θαυμάσιον τὴν σκέπην καὶ προστασίαν τῆς Θεομήτορος. Μετὰ τοῦτο ἀνεκοίνωσε τὸ ὑπερφυσικὸν τοῦτο γεγονός· καὶ εἰς τὸν ἕτερον ποιμένα, ἀμφότεροι δὲ οὗτοι σπεύσαντες ἀνήγγειλαν τὴν ἀνέυρεσιν τῆς Ἀγίας ταύτης Εἰκόνας καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς κατοίκους Κοζίτσης, οἵτινες πανοικεῖ μεταβαίντες ἐκεῖ, εἶδον ἰδίους ὁμῶς τὴν Ἀγίαν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος στηριζομένην ἐπὶ τῆς δρυός, χωρὶς ὅμως νὰ τολμήσωσι νὰ καταβιάσωνται ταύτην ἐκείθεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Καθ' ἣν ἡμέραν ἀνευρέθη ἡ Ἀγία Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος, παρρησιᾷ, κατὰ παράδοξον συγκυρίαν, εἰς Ἀράχωβαν τῆς Κλεπαῖδος ὁ ἅγιος Μητροπολίτης Ναυπάκτου¹ Ὁ Ἱεράρχης οὗτος εἰ-

κυριολεκτικῶς πυκνότατον δάσος. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λόφου τούτου καὶ ἐπὶ ἐδάφους ἐπιπέδου, εὐρυτάτου δὲ καὶ γραφικωτάτου κεῖται τὸ ἱερόν τοῦτο καθίδρυμα. Ἐντὸς τοῦ χώρου ἐφ' οὗ ὁ Ναὸς τῆς Θεοτόκου καὶ αἱ λοιπαὶ οἰκοδομαὶ τῆς Μονῆς, κεῖνται ὑψίκομοι καὶ βαθύσκοιο δρυς, πλάτανοι, κυπάρισσοι, δάφναι καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, ἅτινα μετὰ τῶν λοιπῶν τοιούτων ἐπὶ τοῦ πέριξ καὶ ἐφ' ὅλου τοῦ λόφου ὑπάρχοντος πυκνοῦ δάσους, ἀποτελοῦσιν οἰονεῖ σύμπλεγμα καὶ προσδίδουσιν εἰς τε τὸν λόφον καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἱεράν Μονὴν εἰκόνα αὐτόχρημα μαγευτικὴν.

1. Ἡ Ναύπακτος ἀπὸ τοῦ β' αἰῶνος ὑπῆρξεν ἔδρα ἱεράρχου. Ἀπαντῶμεν, ὅτι ἡ «Ἐπισκοπὴ Ναυπάκτου» συνέστη τῷ 197 μ. χ., ὁ πρῶτος δι' αὐτῆς Ἐπίσκοπος ὠνομάζετο Καλλικράτης. Ἡ Ἐπισκοπὴ αὕτη ὑπῆγετο πρὸς ἀπλήν ἐπίβλεψιν εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κορίνθου εἴτα δὲ εἰς τὴν τῆς Θεο-

δοποιηθείς δι' ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου, ἐσπευσε νὰ μεταβῇ ἐπὶ τόπου, ἔνθα εἶδε τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος στηριζομένην ἐπὶ τῶν κλάδων τῆς Ἱερᾶς πλέον καταστάσεως δρυός, ἥτις, ὡς προείπομεν, καὶ σήμερον σφάζεται ἐν λαμπρᾷ καταστάσει καὶ περιπτύσσει διὰ τῶν

σαλονίκης μέχρι τοῦ ἔτους 381, καθ' ὃ ὁ Πάπας Δαμάσιος ὑφῆρπασεν ἱεραρχικὴν ἐπ' αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ἐποπτεῖαν. Ἐπίσης ἀπαντῶμεν κατὰ τὸν ε' μ. χ., αἰῶνα καὶ Μητροπολιτικὸν θρόνον ἐν Ναυπάκτῳ, τοῦ Μητροπολίτου προσαγορευομένου καὶ «ἐξάρχου πάσης Αἰτωλίας», ἅτε ἔχοντος ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ε' μέχρι τοῦ ιγ' αἰῶνος τὰς Ἐπισκοπὰς Ἀγγελφου, Ἀστοῦ, Βονδίτης (=Βονίτης), Ῥογῶν, Ἰωαννίνων, Φωτίκης, Ἀδριανουπόλεως (=Δρυϊνιπόλεως) Βουθρωτῶν καὶ Χιμάρας. Ἡ παρὰ τοῦ Πάπα, ὡς προεγράφη, ἱεραρχικὴ Ἐποπτεία διήρκεσε μέχρι τοῦ 732 μ. χ., ὅτε Λέων ὁ Γ' ἀπέσπασεν ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ καὶ τὴν Μητρόπολιν τῆς Ναυπάκτου ἣν ἔδωκεν ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Μετὰ τὰς λαβούσας χώραν ἐπιδρομὰς τῶν Βουλγάρων (957 καὶ 1034—1041), Νορμανδῶν (1458) κλπ. Μιχαὴλ Α' ὁ Κομνηνὸς (1204—1215) συνέστησεν Ἡγεμονίαν ἐν Ἡπείρῳ μετὰ πρωτεύουσας τῆς Ἀρτης καὶ περιέλαβεν εἰς αὐτὴν ἅπασαν τὴν Αἰτωλίαν καὶ Ἀκαρνανίαν μέχρι Ναυπάκτου ἣν κατέλαβε πρὸ τῶν Ἑνετῶν, πρὸς οὓς εἶχον ἐχωρήσει αὐτὴν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φράγχοι κατὰ τὴν διανομὴν τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, καὶ ἥς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν συνεχώνευσεν τῇ τῆς Ἀρτης ὡς πρωτεύουσας, ὅθεν ἔκτοτε ὁ νέος ταύτης Μητροπολίτης προσηγορεύετο «ὑπέρτιμος Ἀρτης καὶ Ναυπάκτου καὶ ἑξαρχος πάσης Αἰτωλίας»—χωρὶς ὅμως ἡ Ναύπακτος νὰ στερηθῇ ἰδίου ἱεράρχου μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἅτε τοῦ τῆς Ἀρτης Μητροπολίτου μόνον φιλῶ ὀνόματι προσαγορευομένου καὶ «Ναυπάκτου». Τῷ 1294 ἡ Αἰτωλία περιτλήθη λόγῳ προικὸς εἰς χεῖρας τῶν Φράγκων, καθόσον ἐδόθη αὐτῇ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Καρόλου Φιλίππου συζευχθέντα τὴν θυγατέρα τοῦ Δεσπότη τῆς Ἡπείρου ὀνομαζομένην Θάμαρ, καὶ λαβόντα ὡς προῖκα τὴν Ναύπακτον, τὸν Βλογόν, τὸ Ἀγγελόκαστρον καὶ τὴν Βονίτσαν, ἔνεκα δὲ τούτου ἐγκατέστη καὶ Λατῖνος μητροπολίτης ἐν Ναυπάκτῳ, ἥς ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ἐδέησε νὰ ὑποβληθῇ ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἰωαννίνων. Κατὰ τὸν ιδ' μ. χ. αἰῶνα ἐπὶ Ἰωάννου Παλαιολόγου καὶ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ, ἡ Μητρόπολις Ναυπάκτου, βραχὺ μετὰ τὸ 1365 ἔτος, ἠνώθη καὶ αὖθις μετὰ τῆς Ἐπισκοπῆς Ἀρτης, ὃ δὲ Μητροπολίτης ἐδρεύων ἔκτοτε ἐν Ἀρτῇ ἐτιτλοφορεῖτο μέχρι τοῦ 1820, συμπεριλαμβανομένου, «Ἀρτης καὶ Ναυπάκτου ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Αἰτωλίας». Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453) οἱ

κλάδων αὐτῆς τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Νικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κεζίτης.

Ἀρ' ὡς ἐγένετο γνωστόν, ὅτι ἐπὶ τῆς, ὡς προεγράφη, δρυὸς τοῦ λόφου ἐκείνου, ὅστις ἐπέπρωτο, ν' ἀποτελέσῃ ἔκτοτε καὶ ἐπ' ἄπειρον ὅασιν ψυχικῆς παραμυθίας παντὸς εὐσεβοῦς καὶ πιστοῦ στρατιώτου τοῦ ἐπὶ τοῦ Γολγοθα χύσαντος τὸ Ἱερὸν Αὐτοῦ αἷμα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, ἀνευρέθη ἡ εἰρημένη Ἁγία Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος, οἱ κάτοικοι τῶν πλησιεστέρων χωρίων ἐγκαταλιπόντες τὰς ἐργασίας τῶν ἐσπευσαν πανοικεῖ, ὅπως ἴδωσι καὶ προσκυνήσωσι τὴν Εἰκόνα ταύτην τοιοῦτοτρόπως, ὅτε ὁ ἅγιος Μητροπολίτης Ναυπάκτου¹ ἐνεδύθη τὰ ἀρχιερατικὰ ἅμφια, διακονούμενος ὑπὸ

Τούρκοι ἐκυρίευσαν τὴν Ναύπακτον (1499) ἐκβαλόντες ταύτης τοὺς Ἑνετοὺς. Διαρκούσης τῆς Τουρκοκρατίας (1453—1829) ἡ Ναύπακτος, ἥτις, εἰρησθῶ ἐν παρόδῳ, ὑπέστη τόσας διακυμάνσεις πολιτικάς τε καὶ ἐκκλησιαστικάς ἐγένετο πρωτεύουσα Νομοῦ — (Σαντζάκιον, Ἐπάκτου καὶ Λεπάντου), ἔνεκα δὲ τούτου εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἀρτης εἶχεν ἀνατεθῇ καὶ ἡ τῆς Ναυπάκτου ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία ἥτις διήρκεσε μέχρι τῆς Σατραπείας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. (Εἰσηγ. ἐκθ. Ὑπουργεῖου Ἐκκλησιαστικῶν εἰς «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως», 22 Ἰανουαρίου 1900, ἀριθ. 16. καὶ Ἑλλ. ἐγκυκλ. Λεξικὸν ἰδὲ λ: Ἀκαρνανία καὶ Αἰτωλία κλπ.). Τέλος ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ Ναυπάκτου ἅμα τῇ ἀποκαταστάσει τοῦ Ἑλλ. Βασιλείου ὑπῆχθη (1833) εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀκαρνανίας ὑφ' ἣν παρέμεινε μέχρι τοῦ 1852, ὅτε διὰ τοῦ Νόμου Σ' περὶ Ἐπισκοπῶν καὶ Ἐπισκόπων, ἀπετέλεσεν ἰδίαν Ἐπισκοπὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπισκοπὴ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας» παραμείνανσα δὲ μέχρι τοῦ 1900, ὅτε διὰ τοῦ Νόμου ΒΧΔ' συνεχωνεύθη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Αἰτωλοακαρνανίας καὶ αὖθις ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπισκοπὴ Ἀκαρνανίας καὶ Ναυπακτίας» ἔδραν ἔχουσαν τὸ Μεσολόγγιον.—Ἐν τούτοις ἡ ἀπὸ τούτων πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους, πρὸ ΙΗ' αἰῶνων, ἰδρυθεῖσα Ἐπισκοπὴ Ναυπάκτου, μετέπειτα δὲ προαχθεῖσα εἰς Μητρόπολιν καὶ παραμείνανσα ὡς τοιαύτη ἐφ' ὅλοκληρους ἑκατονταετηρίδας καὶ τῆς ὁποίας τὸν τσαούτα, ὡς προεγράφη, διακυμάνσεις ὑποστάντα Ἐπισκοπικὸν καὶ Μητροπολιτικὸν Θρόνον, ἐκλείσαν ἐκ περιτροπῆς διαπρεπεῖς ἱεράρχαι, ἐπέπρωτο κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν νὰ συγχωνευθῇ καὶ ἀποτελέσῃ τμῆμα τῆς δικαιοδοσίας τῆς Ἐπισκοπῆς «Ἀκαρνανίας καὶ Ναυπακτίας».

1. Δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὸ ὄνομα τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ἁγίου Μητροπολίτου, καθόσον οὔτε χειρόγραφόν τι σχετικὸν ὑφί-

Ἱερῶν φερόντων καὶ τούτων τὴν ἱερατικὴν των στολὴν καὶ κατεβίβασεν ἐκ τῆς δρυὸς τὴν ἁγίαν ταύτην Εἰκόνα, ἐπετελέσθη πολυπληθὴς, ἐπιβλητικωτάτη καὶ λίαν συγκινητικὴ, καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, λιτανεία. Ἡ στιγμή ἐκείνη ὑπῆρξεν ἡ μᾶλλον ζωηροτέρα, ἀγνωτέρα καὶ ἱερωτέρα διὰ τοὺς παρευρεθέντας, οἵτινες μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἀσπαζόμενοι τὴν γλυκεῖαν μορφήν τῆς Θεομήτορος ἐπεκαλοῦντο τὴν Ὑπερτάτην ἀντίληψιν καὶ προστασίαν. Τὸ κατέχον τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων τούτων κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην στιγμήν ἠρησκευτικόν, εἰλικρινὲς καὶ ἁγὸν αἶσθημα, εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ καὶ ἐξιστορηθῇ μετὰ τῆς προσηκούσης πραγματικῆς εἰκόνης, καθ' ὅσον ὅ,τι καὶ ἐὰν εἴπῃ τις, ὅσον καὶ ἐὰν θελήσῃ ν' ἀναπαραστήσῃ τὴν στιγμήν ἐκείνην, θέλει εὐρεθῇ πρὸ ἀδιεξόδου, ἐπομένως πᾶσα ἐπιχειρουμένη τοιαύτη προσπάθεια καταντᾷ κυριολεκτικῶς ματαιοπονία, διότι «ὁπόταν ἡ Θεία Ἰδέα, ἡ οὐρανία αὕτη ἀπόρροια, κατέρχεται εἰς τὴν ψυχὴν, ἐπανάστασις λαμβάνει χώραν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῳ διανοίᾳ, καθόσον ὁ ἄνθρωπος παύει μετέχων τῆς ὕλης, ἥτις, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἀποκλείεται τῆς πραγματικότητος καὶ οὐδὲν πλέον ἄλλο εἶναι ἢ ἀπλοῦς ἀντικατοπτρισμός». Ὑπὸ τὸ κράτος τοιούτων συνθηκῶν τὸ πᾶν μεταβάλλεται, ἡ φύσις, ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἐπίσης τὸ πᾶν ἀναπάλλει, εἰκὴν αἰθερίων κυμάτων περὶ τὸν τῆς συνειδήσεως ἀνατέλλοντα ἥλιον. Ἐκεῖνο ὅπερ ἐπομένως δύναται τις νὰ εἴπῃ, νὰ φαντασθῇ, εἶναι, ὅτι κατὰ τὴν ἱεράν ἐκείνην στιγμήν ἐπετελέσθη νοερά, οὕτως εἰπεῖν—ἐὰν ἔχῃ θέσιν ἢ ἐκφράσις αὕτη—**συγκοινωνία καὶ ἐπικοινωνία** μεταξύ ἐπουρανίων καὶ γήινων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Ἡ ὑπὸ τοιαύτας ἀκαταλήπτους συνθήκας εὐρεθεῖσα ὡς εἴρηται

σταται ἀλλ' οὔτε καὶ παράδοσίς τις διαϊωνίζεται· ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ εἶναι βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ Μητροπολίτης Ναυπάκτου παρεπιδῆμει εἰς Ἀράχωβαν καὶ εἰδοποιηθεὶς περὶ τῆς ἐπὶ τῆς δρυὸς ἀνευρέσεως τῆς Εἰκόνης τῆς Θεομήτορος, ἔσπευσεν ἐκεῖ καὶ ἰδίως ὁμῶς ἀντελήφθῃ τοῦ γεγονότος τούτου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ μεγαλείτερον καὶ καταπληκτικώτερον τῶν θαυμάτων.

Ἁγία Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος εἶναι ἔργον τοῦ Χρωστήρος τοῦ Ἀγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Εἶναι βεβαιωμένον, ἀνεπίδεκτον ἀμφισβήτησεως, ὅτι ὁ Θεηγόρος Λουκᾶς δὲν ἦτο μόνον μύστης τῆς τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ δεινὸς χειριστὴς τοῦ ζωγραφικοῦ χρωστήρος. Τὸ γεγονός τοῦτο, ὅτι ἡ περὶ ἧς πρόκειται Εἰκὼν εἶναι προῖον τοῦ χρωστήρος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, οὐδεὶς ἠμφισβήτησεν ἢ δύναται ν' ἀμφισβήτησῃ, καθόσον εἰδικοί καλλιτέχναι καὶ ἄλλοι ζωγράφοι ἐπισκεφθέντες τὴν Ἱεράν Μοῆν Κοζίτισ, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι σήμερον καὶ ἐπισταμένως ἐξετάσαντες τὴν ἐν αὐτῇ περὶ ἧς πρόκειται Ἁγίαν Εἰκόνα, ὅχι μόνον δὲν ἐξήνεγκον ἐναντίαν γνώμην ἢ ἐξέφερον ἐνδοιασμόν τινα, ἀλλ' ἀπεναντίας ἅπαντες καὶ συνεφώνησαν πρὸς τὴν ἐπικρατήσαν ἀρχικῶς γνώμην καὶ κατηγορηματικώτατα ἀπεφάνησαν, ὅτι ἡ περὶ ἧς πρόκειται **Ἁγία Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος εἶναι ἔργον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.**

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἀμφισβητεῖται παρὰ τινων μεταγενεστέρων νεωτεριστῶν συγγραφέων ἡ ζωγραφικὴ εἰδικότης τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ἡ ἀποδιδόμενη αὐτῷ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πρώτων ὡς καὶ τοῦ μεσαίωνα, Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.¹ Οἱ ἀντιφρονούντες περὶ ὧν πρόκειται μεταγενέστεροι συγγραφεῖς ἐπὶ εἰκασίῶν μᾶλλον ἐρείδόμενοι, οὐχὶ δὲ ἐπὶ πραγματικῶν γεγονότων καὶ ἀκαταμάχητων ἐπιχειρημάτων, δὲν δύνανται νὰ ἐκμηδενίσωσι τὴν πεποιθῆσιν περὶ τοῦ, ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς δὲν ὑπῆρξε χειριστὴς τοῦ ζωγραφικοῦ χρωστήρος, καθόσον, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὴν ἀποδιδόμενὴν αὐτῷ ζωγραφικὴν ἰδιότητα παρεδέχθη ἀρχικῶς καὶ ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς ὑποίας ἀντηχεῖ ἡ ὑμνωδία τοῦ σχετικοῦ μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο τροπαρίου τοῦ Παρακλητικοῦ Κανόνος πρὸς τὴν Θεοτόκον Μαρίαν.² Πλὴν τούτου ἀλλὰ καὶ ἅπαντες

1. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Β' (μγ') «ὁ Λουκᾶς κατὰ τὴν διασωθεῖσαν παράδοσιν παρὰ Νικηφόρῳ τῷ Καλλίστῳ, ἦτο Ζωγράφος»

2. Μεγαλυνάριον Παρακλητικοῦ Κανόνος τῆς Θεοτόκου. «Ἀλαλα τὰ χεῖλη τῶν ἁσέβων, τῶν μὴ προσκυνούντων τὴν Εἰκόνα Σου τὴν σεπτὴν, τὴν ἱστορηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ ἱερωτάτου, τὴν ὁδηγήτριαν».

οἱ τοῦ μεσαιῶνος ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς παραδέχονται, ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ὑπῆρξε Ζωγράφος. Ἰδίᾳ ὁ Ἐκκλησιαστικὸς συναξαριστὴς Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, διὰ μακρῶν πραγματευόμενος τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀποδεικνύει δι' ἐπιχειρημάτων, ὅτι ὁ Θεηγόρος Λουκᾶς ὑπῆρξε πράγματι χειριστὴς τοῦ ζωγραφικοῦ χρωστήρος¹, ἐπομένως οὐδεμία ἐναπομένει ἀμφιβολία, ὅπως παραδεχθῇ τις ἀντίθετον γνώμην, προκειμένου, ἄλλως, περὶ ιδιότητος καλλιτεχνικῆς μεγάλῃν σχέσιν ἐχούσης μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν, μὴ ἀποδοθείσης δὲ εἰς ἄλλον ἀποστολὴν τοῦ Θεανθρώπου ἢ εἰς τινὰ τῶν μαρτυρησάντων ὑπὲρ τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας. Πλὴν τούτου ἄλλ' ὁ περὶ οὗ πρόκειται συναξαριστὴς Νικόδημος παρέχει ἡμῖν σαφεστέρως πληροφορίαν ἐπιβεβαιωμένην καὶ σήμερον ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων. «Ὁ Λουκᾶς—λέγει—ἀρχικῶς ἐξωγράφησε τρεῖς Εἰκόνας: τῆς Θεοτόκου, φερούσας ἐν ἀγκάλαις τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ κηροῦ καὶ μαστίχης μετὰ χρωμάτων² μετέπειτα δὲ «ἐξωγράφησε, πλὴν τῶν Εἰκόνων τῶν Κορυφαίων Ἀποστόλων καὶ ἄλλας Εἰκόνας τῆς Θεομήτορος³, ὡς καὶ τῇ

1. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς—λέγει ὁ συναξαριστὴς Νικόδημος—πρῶτος ἐξωγράφησε τρεῖς Εἰκόνας τῆς Θεοτόκου φερούσας ἐν ἀγκάλαις τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ κηροῦ καὶ μαστίχης μετὰ χρωμάτων καὶ τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς τὴν Θεοτόκον, ζῶσαν ἔτι ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα μάθῃ ἐὰν ἦσαν ἄρεσται εἰς αὐτήν· ἡ Θεοτόκος ἀποδεξαμένη ταύτας εἶπεν «ἡ χάρις τοῦ ἐξ ἐμοῦ τεχθέντος εἴη δι' ἐμοῦ μετ' αὐτῶν».

2. Τοιαύτη εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἐκ κηροῦ καὶ μαστίχης μετὰ χρωμάτων, δίκην ἀναγλύφου, φέρουσα δὲ ἐν ἀγκάλαις τὸν Θεάνθρωπον, ὑπάρχει σήμερον εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Γενικῶς πιστεύεται, ὅτι ἡ Εἰκὼν αὕτη εἶναι ἔργον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

3. Ἡ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κοζίτσης ὑπάρχουσα Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος δὲν φέρει ἐν ἀγκάλαις τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀλλ' εἰκονίζεται ἡ Θεοτόκος μέχρι τῆς ὀσφύος, μετὰ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένη πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ μ' ἐσταυρωμένης ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας. Ὁ συναξαριστὴς Νικόδημος λέγων, ὅτι «ὁ Λουκᾶς ἐξωγράφησε τρεῖς μόνον εἰκόνας τῆς Θεοτόκου φερούσας ἐν ἀγκάλαις τὸν Θεάνθρωπον», ὑπονοεῖ, ὅτι αἱ μετέπειτα ἱστορηθεῖσαι παρ' αὐτοῦ καὶ «ἄλλαι εἰκόνας τῆς Θεομήτορος» δὲν ἔφερον ἐν ἀγκάλαις τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Πάντες γνωρίζομεν, ὅτι ἂν ἡ ἐποχὴ ἰδρύθη ἡ ἀγία ἡμῶν ἐκκλησία ἄχρι τανῦν οὐδεμία εἰκὼν τῆς Θεομήτορος ἱστορήθη μ' ἐσταυ-

Εἰκόνα τοῦ Θεανθρώπου», ἐπιλέγει δὲ ὁ συναξαριστὴς Νικόδημος μετὰ πεποιθήσεως μὴ ἐπιδεχομένης ἀμφισβήτησιν, ὅτι «τὸ θεάρεστον ἔργον τῆς ζωγραφικῆς τέχνης», ὅπερ ἐξηπλώθη ἤδη εἰς ἅπασαν τὴν ὑφήλιον, ὀφείλεται εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, δεινόν—θεῖα ἐμπνεύσει—χειριστὴν τοῦ ζωγραφικοῦ χρωστήρος.

Καίτοι ἀρκούντως ἀνεπτύξαμεν τὰ τοῦ προκειμένου τούτου ζήτηματος, ἐν τούτοις πρὸς ἄρσιν ἔστω καὶ τῆς ἐλαχίστης ἀμφιβολίας, ἐπικαλούμεθα καὶ τὴν γνώμην τοῦ τῆς τελευταίας δεκαετίας τοῦ ΙΘ' αἰῶνος συγγραφέως τῶν «Βίων τῶν Ἀγίων» τῆς ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας κ. Τρύφωνος Εὐαγγελίδου¹ ὅστις ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἀναφέρει, ὅτι οὗτος ἦτο ἱατρός τὴν τέχνην «ἀπίθανον δὲ καὶ ζωγράφος» καὶ πρὸς τούτοις παραθέχεται, ὅτι «πολλὰι Μοναὶ σήμερον ὑπερηφανεύονται ὡς ἔχουσαι Εἰκόνας ἱστορηθείσας παρ' αὐτοῦ».

Ἐξ ὧν ὅθεν τῶν ἀνωτέρω, προκύπτει ἀριδῶς καὶ ἐναργέστατα, ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ὑπῆρξε ζωγράφος καὶ ὁ δεινὸς καλλιτέχνης, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πρὸς τὴν σημερινήν. Τούτων οὕτως ἐχόντων ἡ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κοζίτσης ὑπάρχουσα Ἀγία Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου Μαρίας, εἶναι ἀναμφιρῆτως ἔργον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τεκμαίρεται δὲ τοῦτο καὶ λόγῳ ἀρχαιότητος καὶ λόγῳ τῆς ἐφ' ὅλης τῆς θαυματουργοῦ περὶ ἧς πρόκειται Εἰκόνης παρατηρουμένης ὅπως σεμνῆς καὶ αὐστηρῶς ἀπερίττου τέχνης, ἐνεχούσης ὅμως φυσικωτάτην ἀναπαράστασιν.

ρομένης ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἅπασαι μετὰ τὸν ἐπὶ τῶν ἀγκάλων κρατούμενον λυτρωτὴν τοῦ κόσμου, ἐπομένως καὶ ἡ λεπτομέρεια αὕτη τοῦ συναξαριστοῦ Νικόδημου, ἀποδεικνύει ἐναργέστατα τὴν ζωγραφικὴν ιδιότητα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ καὶ προσέτι, ὅτι ἡ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κοζίτσης εἰκὼν τῆς Θεομήτορος εἶναι προῖον τοῦ χρωστήρος αὐτοῦ.

1. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς—λέγει ὁ κ. Εὐαγγελίδης—ἦτο ἱατρός τὴν τέχνην ἀπίθανον δὲ καὶ ζωγράφος καὶ, ὅτι οὗτος ἐξωγράφησε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὴν Θεοτόκον Μαρίαν καὶ τοὺς δύο κορυφαίους Ἀποστόλους καὶ προσέτι, ὅτι πολλὰι Ἱερὰι Μοναὶ σήμερον ὑπερηφανεύονται ὡς ἔχουσαι Εἰκόνας ἱστορηθείσας παρ' αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἡ περὶ ἧς πρόκειται Ἁγία Εἰκὼν τῆς τεκούσης ἐν τῷ ἀσῆμῳ καὶ πενιχρῶ σπηλαίῳ τῆς Βηθλεὲμ τὸν Λυτρωτὴν τοῦ κόσμου¹, εἶναι ἐξωγραφημένη ἐπὶ σανίδος παριστᾷ δὲ τὴν Θεομήτορα μέχρι τῆς ὀσφύος μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ μὲ ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας. Ἡ ἐπ' αὐτῆς παρατηρουμένη φυσικὴ ἀναπαράστασις εἰς τε τοὺς ὀφθαλμούς, τὰς ὀφρῦς, τὴν ῥίνα, τὰ στόμα, τὰ χεῖλη, τὸ μέτωπον, τὰς παρειάς καὶ τὰς χεῖρας, ἐκθαμβοῖ τὸν παρατηρητὴν καὶ καθιστᾷ τοῦτον ὄχι μόνον ἐκπληκτον, ἀλλ' εὐσεβέστατον καὶ εὐλαβέστατον. Ἡ μείζων ἐπιτυχία παρατηρεῖται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, οἵτινες παρακολουθοῦσι καὶ ἀτενίζουσι ζωηρότατα τὸν ἀπομακρυνόμενον τῆς Εἰκόνος ταύτης καὶ εἰς οἰονόηποτε μέρος τοῦ Ναοῦ ἱστάμενον. Ἐν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ Εἰκόνι συνύαζεται τὸ φυσικῶς ἐπιβλητικὸν μετὰ τῆς ζωγραφικῆς σεμνότητος, καθόσον πόρρω ἀπέχουσι ταύτης τὰ ζωηρὰ καὶ ἐπιδεικτικὰ χρώματα, ὧν ποιοῦνται σήμερον χρῆσιν οἱ ἁγιογράφοι². Λέγεται ἐκ παλαιότητος, ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, κατεσκεύαζε καὶ χρώματα ἐκ διαφόρων φυτῶν καὶ ἐκ φυσικῶν ἀνθῶν, ἀγνώστων σήμερον τοῖς ζωγράφοις καὶ καλλιτέχναις.

Τὴν δευτέραν δεκαετηρίδα τοῦ 10' αἰῶνος, ἥτοι κατὰ τὸ ἔτος 1820, κατεσκευάσθη παρὰ τινος Δαμιανοῦ ἐκ Κοζίτσας, δαπάνῃ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἐπίχρυσον ἀργυροῦν πλαίσιον, συμφωνότατον πρὸς τὴν Ἁγίαν Εἰκόνα μὲ λίαν ἐπιτυχεῖς ἐξοχὰς εἰς τε τὸ στέμμα, ὅπερ φέρει ἐπὶ

1. Ἡ Εἰκὼν αὕτη εἶναι μεγέθους 0,48×0,33, τοῦ Γαλλικοῦ μέτρου, μετὰ τοῦ περιβάλλοντος δ' αὐτὴν ξυλίνου καὶ πολυτελῶς ἐπεξεργασμένου πλαισίου, ἐν ᾧ ἦν ἐξωγραφισμένοι οἱ προφῆται Μωϋσῆς, Ἀαρών, Δανιήλ, Γεδεὼν καὶ Ἀββαχοὺμ ὡς καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ, εἶναι μεγέθους 0,75×0,54, τοῦ Γαλλικοῦ μέτρου.

2. Ἀνάγκη νὰ λεχθῇ, ὅτι ἡ ἱκανότης τῶν ἁγιογράφων τῆς παρούσης ἐποχῆς συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἱστορῶσι τοὺς Ἁγίους μὲ πολυτελεῖ ἐνδύματα καὶ εἰς ἐπίμετρον τοὺς ὁσίους καὶ τοὺς ἐν νηστείᾳ καὶ προσευχῇ διαγαγόντας τὸν βίον τῶν ὡς προγαστορας καὶ παχυσάρκους, δίχην προεξεχόντων Μοναχῶν τοῦ 10' αἰῶνος !!

τῆς κεφαλῆς, τὰς χεῖρας καὶ τὰς λοιπὰς πτυχὰς. Ὁμολογουμένως ἡ τέχνη τῆς ἐπιχρυσώσεως εἶνε λεπτοτάτη καὶ αἱ γλυφαὶ ἐπὶ τῆς ἀργυρᾶς πλακὸς ἐξοχοί. Τὸ πλαίσιον τοῦτο καλύπτει ἅπασαν τὴν Ἁγίαν Εἰκόνα πλὴν τοῦ μετώπου, τὸ ὅποιον ὕελοσ προσφυλάσσει ἀπὸ πάσης ἀτμοσφαιρικῆς ἐπηρείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ἡ ἀνεύρεσις τῆς Ἁγίας ταύτης Εἰκόνος τῆς Θεοτόκου, ἔλαβε χώραν τῇ 15 Αὐγούστου τοῦ 1455¹, ἥτοι κατὰ τὴν 1Ε' Ἑκατονταετηρίδα μ. Χ. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀκριβῶς εἰδοποιήθη περὶ τούτου ὁ ἐν Ἀραχώθῃ τῆς Κλεπαῖδος παρεπιδήμων χάριν τῆς ἐκεῖ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τελουμένης θρησκευτικῆς πανηγύρεως, ἐξακολουθεύσης καὶ σήμερον τελουμένης, Μητροπολίτης Ναυπάκτου, ὅστις τὴν ἐπομένην μεταβάς εἰς Κοζίτσαν, κατεβίβασεν ἐκ τῆς δούρας, ὑπὸ τὸ κράτος, ὡς προεβλήθη, κατανυκτικωτάτης λιτανείας, τὴν περὶ ἧς πρόκειται Ἁγίαν καὶ θαυματουργὸν Εἰκόνα.

Εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τοῦ Ἁγίου Μητροπολίτου καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἱεράν ἐκείνην στιγμὴν παρευρεθέντων, ἀντηλλάγησαν γινῶμαι καὶ σκέψεις περὶ τοῦ ἂν πρέπη νὰ μεταφερθῇ ἡ Ἁγία Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος ἀλλαχοῦ καὶ δὴ εἰς τὴν πλησιεστέραν Ἱεράν Μονὴν Χώμο-

1. Ὡς γνωστὸν ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐορτάζει τὴν ἐπέτειον τῆς «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου». Ἡ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀνεύρεσις τῆς Εἰκόνος τῆς Θεοτόκου ὑπηγόρευσε ὅπως ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσας, τιμηθῇ ἐπ' ὀνόματι τῆς «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως δ' αὐτῆς μέχρι σήμερον ἐξακολουθεῖ καὶ θὰ ἐξακολουθῇ ἐπ' ἄπειρον πανηγυρίζουσα μεγαλοπρεπῶς τὸσον τὴν ἀνεύρεσιν τῆς ἁγίας Εἰκόνος, ὅσον καὶ τὴν ἐπέτειον τῆς «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου». Κατὰ τὴν θρησκευτικὴν ταύτην πανήγυριν συγκεντροῦται ἄπειρον πλῆθος προσκυνητῶν ἐξ ἀπάσης τῆς Αἰτωλίας καὶ ἐξ ἄλλων Ἐπαρχιῶν τοῦ Βασιλείου. Προσέτι ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ πανηγυρίζει καὶ τῇ 23 Φεβρουαρίου, ἐπετείῳ ἐορτῇ τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου, ἃτε κατέχουσα ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τὴν πολιοῦχον καὶ θαυματουργὸν Ἁγίαν αὐτοῦ Χεῖρα.

ρης ἡ «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» ἢ οὐ· ἐπεκράτησεν ὁμῶς ἡ γνώμη τοῦ Ἀγίου Μητροπολίτου Ναυπάκτου, προτεινάντος ὅπως μείνῃ αὕτη ἐν ᾧ τόπῳ ἀνευρέθη, ἰδρυομένης· ἐκεῖ ἐκκλησίαις ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ἡ ἐπικροτηθεῖσα αὕτη περὶ ἧς πρόκειται γνώμη τοῦ ἁγίου τούτου Ἱεράρχου, ἤρκεσε νὰ καταστήσῃ ἱερὸν πλέον τὸν λόφον ἐκεῖνον, ἐφ' οὗ ἡ θαλερὰ δρυς¹ ἐπὶ τῆς ὁποίας κατεσκήνωσεν ἡ ἁγία Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου.

Ἡ Ἁγία αὕτη Εἰκὼν καταβιβασθεῖσα, ὡς ἐρρήθη, ἐκ τῆς δρυός, ἐναπετέθη ἐπὶ τοῦ ἐφαπτομένου τῆς γῆς κορμοῦ αὐτῆς, γύρωθεν τοῦ

1. Παραθέτομεν ἐνταῦθα, εἰς φιλολογικὸν ἀποκλειστικῶς ἀποβλέποντος σκοπὸν καὶ εἰς οὐδὲν πλέον, τὴν σχετικῶς μὲ τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν διαωνιζομένην μυθολογίαν, ἀναγκαζόμεθα δὲ προηγουμένως νὰ ποιήσωμεν κατηγορηματικὴν δῆλωσιν πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς σχολίου, μὴ συνάδοντος ἄλλως τε, πρὸς τὰς θρησκευτικὰς ἡμετέρας πεποιθήσεις καὶ πρὸς τὸ ὑπερφυσικὸν γεγονός, περὶ οὗ τὸ προκείμενον πόνημα. Κατὰ τὴν μυθολογίαν ταύτην, «ἐν τῷ ἐν Θεσσαλίᾳ ἱερῷ ἄλσει τῆς Δήμητρος, ὠρθοῦτο οὐρανομήκης δρυς, κατὰ τὸν Καλλίμαχον, αἶγιρος (=κερκίς ἢ κοινῶς ὀνομαζομένη λεύκη, ἥτις, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἐθεωρεῖτο καὶ δένδρον τοῦ ἄδου), ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφεῖ σκιά τῆς ὁποίας πολλάκις αἱ Δρυάδες (=νύμφαι τῶν δασῶν, συναποθησκουσαι μὲ τὰ δένδρα) ἔπαιζον καὶ χοροὺς ᾔγον, καὶ ἡ ὁποία δρυς, ἥτις ἦτο θαῦμα ἰδεῖσθαι, εἶχεν ἐξεγείρει τοῦ ἀλαζόνος Ἐρυσίχθονος, υἱοῦ Τριόπα τοῦ Θεσσαλοῦ, τὴν βέβηλον ἐπιθυμίαν νὰ τὴν κόψῃ καὶ ὁ ὁποῖος διὰ νὰ πιστωθῇ διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅτι μεταξὺ σκέψεως καὶ πράξεως μικρὰ ἢ ἀπόστασις, παραλαμβάνει εὐθὺς ἀμέσως εἰκοσι γιγαντοσώμους ἄνδρας καὶ ὀπλίτας αὐτοὺς μετ' ἄρσενων καὶ πελέκεων, τοὺς φέρει ἐκεῖ καὶ τοῖς ἐπιτάσσει ν' ἄρξωνται τοῦ ἔργου». Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ τῶν κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐκ τῆς δρυός καταβιβάσεως τῆς εἰκόνης τῆς Θεομήτορος παρευρεθέντων, εἶχεν ἐξεγερθῇ ἡ ἐπιθυμία ὅπως αὕτη μεταφερθῇ ἄλλαχοῦ καὶ δὴ ἐν τῇ πλησίον ἱερᾷ Μονῇ Χώμορης ἢ «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου». Εὐτυχῶς ὅμως οὗτοι συνετάχθησαν μὲ τὴν ὀρθωτάτην γνώμην τοῦ ἱεράρχου τῶν καὶ ἐπομένως δὲν ἤκουσαν ὅ,τι ὁ Ἐρυσίχθων εἰς τὸ πρῶτον τοῦ σιδήρου πληγμὰ τῆς δρυός, ἐξ ἧς «αἶμα ἐξώρμησεν». «Ἐν τῷ δένδρῳ τούτῳ κατοικῶ ἐγὼ ἡ ἀγαπητὴ τῇ Δήμητρι νύμφη· ἀλλ' οὔτε εἶδον τὴν Δήμητρα ὁμοιωθεῖσαν πρὸς τὴν ἱέρειαν τῆς πόλεως Νικίππην καὶ εἰποῦσαν ὅ,τι εἶπεν εἰς τὸν ἀνόσιον καὶ βέβηλον ἐκεῖνον Θεσσαλόν. «Τέκνον ὅστις κόπτεις τὰ διὰ τοὺς Θεοὺς ἀφειμένα δένδρα, σύνελθε, τέκνον εἰς τοὺς γονεῖς πολυπόθητον, παῦε καὶ ἐμπόδιζε τοὺς θεράποντας, μήπως ὀργισθῇ ἡ σεβαστὴ Δημήτηρ, ἧς τὸ ἱερὸν καταστρέψει».

ὁποίου διὰ πετρῶν ὑψώθη τετράγωνος ἐστεγασμένη μάνδρα συμβολίζουσα Ἱερὸν Ναόν, ἐντὸς δὲ αὐτῆς κατετέθη ἡ ἁγία αὕτη Εἰκὼν, ἐκ τῆς μικρᾶς δὲ ταύτης μάνδρας ἀνεδίδετο τὴν νύκτα εἰς τὸν Ἱερὸν πλέον ἐκεῖνον λόφον, μελαγχολικὸν καὶ ὑποτρεμὸν φῶς, παραγόμενον ἐκ τῆς νυχθημερὸν καιομένης πρὸ τῆς Θεοτόκου Μαρίας ἀκοιμήτου κανὼθλας, ἐπὶ ἧν σχεδὸν ἔτος καὶ μέχρι τῆς ἰδρύσεως (1455 - 1456) τῆς Ἐκκλησίας, περὶ ἧς κατωτέρω θέλομεν ποιῆσαι λόγον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἡ ἀνεύρεσις τῆς Ἀγίας ταύτης Εἰκόνης διατυμπανισθεῖσα καθ' ἅπασαν τὴν Ἐπαρχίαν Ναυπακτίας καὶ λοιπὴν Αἰτωλίας, ἔσχεν ὡς ἀντικτυπον τὴν καθημερινὴν ἀθρόαν προσέλευσιν προσκυνητῶν εἰς τὸν λόφον ἐκεῖνον, ἐφ' οὗ ἡ ἁγία Εἰκὼν καὶ ὅστις ἔκτοτε πλέον εἶχεν, ὡς προείπομεν, καταστῇ **θρησκευτικὸν ὄρυγμάριον** καὶ αὐτόχρημα **Ὁσδὲς ψυχικῆς παραμυθίας**.

Οἱ προσκυνηταὶ ἀσπαζόμενοι μετὰ δακρύων τὴν Ἀγίαν Εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, κατέθετον συγχρόνως ἀναθήματα εἰς χρήματα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα. Αἱ ἀφειδεῖς συνεισφοραὶ αὗται ἤρκεσαν ὅπως ἐντὸς ἔτους ἀποπερατωθῇ ἡ ἄμα τῇ ἀνευρέσει τῆς Εἰκόνης ἀρξαμένη οἰκοδομὴ Ἱεροῦ Ναοῦ ἐν τῷ λόφῳ ἐκεῖνῳ, ἀνταξίου νὰ δεχθῇ ὑπὸ τοὺς θόλους του, τοὺς κίονας καὶ τ' ἀετώματα, τοιαύτην Εἰκόνα τῆς Ἀειπαρένου Μαρίας, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν δύο πρώτων Μοναχῶν τῆς Μονῆς Κοζίτσης, οἵτινες ἄμα τῇ ἀνευρέσει ταύτης ἐσπευσαν μετὰ ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως ν' ἀσπασθῶσι τὸ μοναχικὸν σχῆμα μετονομασθέντες ὁ μὲν Σαμουὴλ ὁ δὲ Ἀντώνιος.¹ Εἰς τοὺς πρώτους τούτους Μο-

1. Δυστυχῶς δὲν σφίζεται θετικὴ τις πληροφορία σχετικὴ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα τῶν περὶ ὧν πρόκειται Μοναχῶν. Κατὰ τινὰ ὁμῶς διαωνιζομένην παράδοσιν, οὗτοι κατήγοντο ἐκ τοῦ χωρίου Δορβιτσιᾶ τῆς Πυλῆνης. Ἴσως ἡ παράδοσις αὕτη νὰ μὴ στερεῖται πιθανότητος, καθόσον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔχομεν βεβαιωμένον, ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους ἐκέκτητο, ὡς καὶ κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν κέκτηται τὸ ρεχὸρ τοῦ Μοναστικοῦ βίου.

ναχούς, οἵτινες, εἰρήσθω, εἰσὶ καὶ οἱ ἰδρυταὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, ἀνετέθη παρὰ τοῦ Ἁγίου Μητροπολίτου Ναυπάκτου, ἡ διαχείρισις παντός ἐν γένει ἀντικειμένου σχέσιν ἔχοντος μὲ τὴν ἐξ ἀναθημάτων σχηματισθεῖσαν σχετικῶς ἀξίαν λόγου περιουσίαν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς. Μετὰ πάροδον ὀλίγου χρόνου, ἐλαχίστου, ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐποχῆς καὶ ἕτεροι δύο, θεῖός τε καὶ ἀνεψιός, ἐκ τοῦ χωρίου Στήλια τοῦ δήμου Πυλῆνης, ἐγκαταλιπόντες καὶ ἐστίαν καὶ οἰκογενείαν, ἐγένοντο Μοναχοὶ ἐν τῇ περὶ ἧς πρόκειται Ἱερᾷ Μονῇ μετονομασθέντες ὁ μὲν Τιμόθεος, ὁ δὲ Ἀρσένιος, διὰ τῆς προσελεύσεως δὲ καὶ τούτων ἡ ἀρτισύστατος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης ἠρίθμει τέσσαρας Μοναχοὺς, οἵτινες ἀπὸ κοινοῦ καὶ μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ὅσον ἐνεστί ταχυτέραν ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἐκκλησίας, συντελεσθεῖσης ταύτης, ὡς προερρήθη, ἐν ἔτει 1456¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Ἦθέλομεν περιπέσει εἰς σπουδαίαν παράλειψιν, ἐὰν δὲν ἐπιρῶμεθα λόγον περὶ τῶν αἰτίων, ἅτινα ὑπηγόρευσαν εἰς τοὺς ἀνωτέρω τελευταίους Μοναχοὺς, ὅπως προσέλθωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κοζίτσης αὐτοβούλως καὶ οἰκειοθελῶς, γονυπετῶς δὲ πρὸ τοῦ Ἑστα-

1. Κατὰ παράδοξον συγχυρίαν, ἅμ' ὡς ἀπεπερατώθη ἡ οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας, τριμελὲς Ἐπιτροπὴ τῆς πολίχνης Ἀμπελακίων, εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κοζίτσης, ἵνα ἰδῇ τὴν περὶ ἧς πρόκειται Ἁγίαν Εἰκόνα καὶ βεβαιωθῇ ἐκ τοῦ σύγγενος περὶ τοῦ διατυμπανισθέντος ὑπερφυῶς θαύματος, ὅπερ εἶχε γνωστῇ καὶ εἰς τὴν πολίχνην Ἀμπελάκια. Πράγματι ἡ ἐν λόγῳ ἐπιτροπὴ ἀναγνωρίσασα τὴν Ἁγίαν Εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, ἀνωμολόγησεν, ὅτι ἦν ἐκείνη ἣτις εἶχε ριφθῇ παρὰ τῶν Τούρκων εἰς τὸν Πηνειὸν ποταμόν. Ἡ ἐν λόγῳ ἀποστολὴ τῆς πολίχνης ταύτης ἐπιστρέψασα εἰς τὰ ἴδια, δὲν ὤκνησε ν' ἀνομολογήσῃ τὸ λαβὼν χώραν ὑπερφυσικὸν περὶ οὗ πρόκειται θαῦμα. Ἐκτοτε ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐποχῆς ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης ἀναγνωρισθεῖσα ἐπισήμως, ἔλαβε τὸν τίτλον διὰ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, προτάσει τοῦ Σ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου, « Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης ἡ Ἀμπελακιώτισσα Θεοτόκος ».

ρωμένου καὶ τῆς Θεοτόκου ν' ἀπαρνηθῶσι διὰ φρικτῶν ὄρκων πᾶσαν χαρὰν καὶ ἀπόλαυσιν τοῦ ἀπατηλοῦ καὶ ματαίου τούτου κόσμου, τῆς οἰκογενείας τὸ γλυκὺ θέλημα τὸ διπλῶς ἡδύναν τὴν ζωὴν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς εὐτυχίας καὶ τὸ παρηγορήσαν καὶ τὸ παρηγοροῦν καὶ ἀμβλύον τὴν ὀξύτητα τοῦ πόνου καὶ τοῦ ἀγῶνος ἐν ταῖς πονηραῖς ἡμέραις. Τὸ τοῦ γεωργοῦ ἀμφοτέρω ἐπαγγελλόμενοι ἔργον, ἡμέραν τινὰ εἶχον μεταβῆ ἐξωθὶ τοῦ χωρίου των¹ καὶ εἶχον ἐπιχειρήσει τὴν ἐκχέρσωσιν θαλάσσης τινὸς περιφερείας ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως παρασκευάσωσι καλλιεργήσιμον ἀγρόν. Τὴν μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης κατόπιν τοῦ λιτοῦ ὑπαιθρίου γεύματός των παρεδόθησαν ἀμφοτέρω, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ κόπου διατελοῦντες, εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφέως. Τὴν ἡδύτητα ὅμως τοῦ ὕπνου, ἣν τινὰ παράγει τοιαύτη βάνυσος καὶ λίαν κοπιώδης ἐργασία, διέκοψε τοῦ ἐτέρου τούτων, τοῦ κατόπιν μετονομασθέντος Τιμοθέου, φρικτὸν ὄνειρον, ὅπερ ἐνεποίησεν αὐτῷ βαθεῖαν αἰσθησιν καὶ ἀπερίγραπτον τρόμον, τοῦτέστιν εἶδε καθ' ὕπνον τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἐμφανισθεῖσαν καὶ ἐπιτάλασσαν αὐτῷ ὅπως ἀσπασθῇ τὸ Μοναχικὸν σῆμα καὶ μεταβῇ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κοζίτσης, διακύνων ἐκεῖ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ταραχῆς ἀφυπνισθεὶς διηγήθη τὸ ὄναρ τοῦτο πρὸς τὸν ἀνεψιὸν του—μετέπειτα Ἀρσένιον—δηλώσας προσέτι αὐτῷ, ὅτι δὲν δύναται ἢ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν ῥητὴν, περὶ ἧς πρόκειται, ἐπιταγὴν τῆς Θεοτόκου. Ὁ ἀνεψιός του οὗτος μετὰ προσοχῆς καὶ συγκινήσεως ἀκούσας τὴν ἀφήγησιν τοῦ τρομεροῦ τούτου ὁνείρου ἐδήλωσεν ἀμέσως πρὸς τὸν θεῖόν του, ὅτι θέλει καὶ οὗτος τὸν παρὰ κολουθήσει εἰς τὸν νέον Μοναχικὸν βίον, πράγματι δὲ ἀμφοτέρω οὗτοι ἐγκαταλιπόντες τὴν ἐπιχειρηθεῖσαν ἐργασίαν τῆς ἐκχερώσεως,

1. Μ' ὅλας τὰς προσπάθειάς τὰς ὁποίας κατεβάλομεν, δυστυχῶς δὲν κατορθώσαμεν νὰ μάθωμεν, στερούμενοι πηγῶν δυναμένων νὰ μᾶς ὁδηγήσωσιν εἰς συμπέρασμά τι, τὴν οἰκογένειαν ἐξ ἧς κατήγοντο ὁ Ἡγούμενος οὗτος ὡς καὶ ὁ ἀνεψιός του μοναχὸς Ἀρσένιος. Φρονοῦμεν ἐν τούτοις, ὅτι λίαν πιθανὸν νὰ δικαιωνίζεται εἰσέτι ἡ οἰκογένεια τούτων, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς πλείστας ὅσας ἄλλας οἰκογενείας τοῦ τόπου μας, περὶ ὧν ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει τοῦ παρόντος πονήματος.

ἐλαβον τὴν πρὸς τὴν ἀρτιούστατον Ἱερὰν Μονὴν Κοζίτσης ἄγουσαν. χωρὶς ποσῶς νὰ ἴδωσι τὰς οἰκογενεῖας των ἢ γνωρίσωσιν αὐταῖς τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν, θεωρήσαντες, ἴσως, τοῦτο ἀμάρτημα δυνάμενον νὰ ἐπισύρῃ βαρυτάτας συνεπειάς κατ' αὐτῶν. Ὁ Τιμόθεος γινόμενος Μοναχὸς προσχειρίσθη μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς Ἱερομόναχον καὶ μετὰ πάροδον ἔτους ὁ Σ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου διώρισε τοῦτον Ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης. Οὗτος λοιπὸν εἶναι ὁ πρῶτος Ἡγούμενος τῆς ἀνωτέρω Μονῆς. Ὁ Τιμόθεος κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν εἶχε διακούσει, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐν γένει δράσεώς του ὡς Ἡγουμένου ἰδίᾳ, τὰ ἐγκύκλια γράμματα, διὰ τῆς ἐπιμελείας του δὲ κατώρθωσε νὰ καταστῇ μύστης καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας ἐπεδείξατο ζηλευτὴν ὄντως δραστηριότητα καὶ τιμιότητα ἐξ ἀκραφινούς θρησκευτικοῦ ζήλου καὶ ἀρετῆς, τὰ προσόντα δὲ ταῦτα καὶ ἡ ἐν γένει πολιτεία του ὡς Ἡγουμένου τε καὶ Μοναχοῦ, ἐδικαίωσαν πληρέστατα τὰς προσδοκίας καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ ἀγαθὴν ἰδέαν τοῦ ἀγίου Μητροπολίτου Ναυπάκτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Ἐὰν ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης κέκτηται τὴν ἡνπερ κέκτηται σήμερον μικράν, ἐλαχίστην καὶ ὅλως ἀνεπαρκῆ, πρὸς τὰς σημερινὰς ἀπαραιτήτους δαπάνας ἀκίνητον περιουσίαν, ἀποκλειστικῶς αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸν περὶ οὗ πρόκειται Ἡγούμενον Τιμόθεον, ὅστις κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ ταύτην, ἄνευ τῆς ὑποίας, εἰρήσθω, προβληματικὴ ἤθελεν εἶσθαι ἡ συντήρησις τοῦ ἱεροῦ τούτου καθιδρύματος, χάρις εἰς τὴν παραδειγματικὴν δραστηριότητά του καὶ εἰς τὸν ὑπέρμετρον θρησκευτικὸν ζήλόν του.

Ὁμιλοῦντες περὶ τοῦ πρώτου τούτου Ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ ἐν γένει πολιτεία αὐτοῦ ἀποτελεῖ κυριολεκτικῶς τὴν ἀντίθεσιν ἐνίων συναδέλ-

φῶν τοῦ ἱεροῦ αἰῶνος, διαχειριστῶν πλείστων μεγάλων ἱερῶν Ἑλληνικῶν Μονῶν, καθόσον ὁ περὶ οὗ πρόκειται Ἡγούμενος Τιμόθεος τὰ εἰς τὴν Ἀγίαν Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου ἀφιερωθέντα ἀνθήματα εἰς χρήματα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, ἐχρησιμοποίησεν ἀποκλειστικῶς

1. Χάριν τῆς ἀληθείας καὶ μόνον πρέπει νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ πολιτεία ἐνίων Μοναχῶν καὶ δὴ Ἡγουμένων ἀποτελεῖ σήμερον τὴν ἀντίθεσιν τοῦ Ἡγουμένου τῆς Κοζίτσης Τιμόθεου, καθόσον, ὡς πιστεύεται τοῦλάχιστον, — ἡμῶν μὴ προτιθεμένων νὰ μεμφθῶμεν αὐτούς — οὗτοι διὰ τῆς ἐν γένει συμπεριφορᾶς καὶ πολιτείας των, δίδουσιν ἀφορμὴν εἰς τὴν κοινωνίαν ν' ἀπελπίζηται τέλεον καὶ πρὸς τούτοις νὰ ὑπολαμβάνῃ τούτους, ὡς ὁ δαιμόνιος Γαλάτης φιλόσοφος Victor Hugo, «προσκόμματα εἰς τὴν κοινωνικὴν κυκλοφορίαν» τὰς Ἱερὰς Μονᾶς «ιδρύματα ἐνοχλητικά, κέντρα ὀκνηρίας» τὰς δὲ μοναστικὰς κοινότητας νὰ προσομοιάζῃ ὥσπερ «τὸν κιστὸν εἰς τὴν δρὺν καὶ τὴν λέπραν εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα» ἐκλαμβάνουσα τέλος, τῶν Μοναχῶν τὴν «εὐμάρειαν καὶ τρυφήν» ὡς «ἐνδεδιαν τῶν τόπων». Ἡ παρατηρουμένη λυπηρὰ αὕτη κατάσταση μᾶς ὑπενθυμίζει δυστυχῶς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ μοναστικὴ οἰκτρότης εἶχε καταφάγει μέχρι σκελετοῦ δύο θαυμαστά ἔθνη, τὴν Ἱταλίαν καὶ τὴν Ἰσπανίαν, «τὴν μίαν φωτίσασαν καὶ τὴν ἄλλην λαμπρύνασαν τὴν Εὐρώπην σύμπασαν ἐπὶ αἰῶνας» καὶ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀπετέλει τὴν ἀντίθεσιν τῶν ἀνωτέρω Ἑθνῶν καὶ ἡδύνατο νὰ ὑπερηφανεύηται διὰ τὸν ἱερὸν κληρὸν του, ὅστις, εἰρήσθω, καὶ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους καὶ μετέπειτα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δουλείας καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, εἶχε προσφέρει αὐτῷ πολυτίμους καὶ ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας. Ἐὰν συγκρίνῃ τις τὴν ἀνωτέρω τελευταίαν ἐποχὴν πρὸς τὴν παρούσαν, θέλει ἀντιληφθῇ τὴν ἀπελπιστικὴν κατὰπτωσιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κλήρου καὶ τὴν παρατηρουμένην θρησκευτικὴν χαλάρωσιν, ἥτις — κατὰ τὴν γνώμην μας — εἶναι ἀπόρροια τῆς ἀνωτέρω αἰτίας. Ἀναμφισβήτητον ἀποβαίνει, ὅτι πᾶσα κοινωνικὴ τάξις, πᾶν σωματεῖον, κέκτηται καὶ τὰ σεσηπότα μέλη του τοῦ κανόνος τούτου ἐπομένως δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἐξαιρέσιν καὶ ὁ ἱερὸς ἡμῶν κληρὸς, ὅστις, ἐξ αὐτῆς τῆς κοινωνίας ὀρμώμενος, καὶ ἐὰν ἔχῃ τοιαῦτα σεσηπότα μέλη, περιλαμβάνει ὅμως ἐν τοῖς κόλποις του καὶ ἡθικοὺς καὶ ἐναρέτους κληρικούς, εἰς τὴν τελευταίαν δὲ ταύτην κατηγορίαν μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν καὶ τοὺς Μοναχοὺς τῆς Μονῆς Κοζίτσης ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι σήμερον. Ἡ εἰδικρίνεια, αὐτὰ τὰ πράγματα, μᾶς ἐπιβάλλουσι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ποιήσωμεν εὐφημον μνηεῖον ὑπὲρ αὐτῶν.

πρὸς ἀγορὰν ἀκινήτου καὶ κινήτης περιουσίας τῆς ὑπὸ τὴν διαχείρισίν του ἀρτισυστάτου ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης.¹

Ἡ ἱστορικὴ ἀφήγησις σχετικῶς μετὰ τὴν δρᾶσιν τοῦ Ἡγουμένου τούτου, μᾶλλον ἐπιβάλλει νὰ πραγματευθῶμεν καὶ ἕτερον γεγονός, ὅπερ καταδεικνύει, ὅτι ὑπὸ τὸν μοναχικὸν αὐτοῦ μανδύαν ἐκρύπτετο κληρικὸς διαπρεπέστατος, καθόσον ὁ περὶ οὗ πρόκειται Ἡγούμενος Τιμόθεος μικροῦ δεῖν νὰ καθέξῃ τὸν Μητροπολιτικὸν Θρόνον Ναυπάκτου, χηρεύσαντα ἐν τῷ μεταξύ ὡς ἐκ τοῦ τραγικοῦ θανάτου τοῦ Μητροπολίτου, πεσόντος θύμα ἀγρίας δολοφονίας ἐν τῷ χωρίῳ Ἀραχώρῃ τῆς Κλεπαϊδος ἐν ἔτει 1469. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐπεχείρησε ταξιδεῖον μέχρι Κωνσταντινουπόλεως ἐνθα παραμείνας ἐπὶ τινα καιρὸν δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποκτήσῃ γνωριμίαν καὶ νὰ συνάψῃ σχέσεις μετὰ πλείστων ἀνωτέρων κληρικῶν καὶ δὴ Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, οἵτινες ἐσπευσαν νὰ συστήσωσι τοῦτον καὶ πρὸς τὸν Οἶκον μενικὸν Πατριάρχην. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἶκος. Πατριάρχης εὐθὺς ἀμέσως διέκρινεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἡγουμένου Τιμοθέου κληρικὸν ἱκανόν, πρῶτον, δραστήριον καὶ ἐνάρτεον, οὐ μὴν ἀλλὰ πλήρῃ συναίσθησιν ἔχοντα τοῦ προορισμοῦ του. Δυστυχῶς δὲν ἐπετεύχθη ὁ σκοπὸς δι' ὃν εἶχεν ἐπιχειρήσει τὸ μέχρι Κωνσταντινουπόλεως ταξιδεῖον,

1. Ὁ Ἡγούμενος Τιμόθεος ἐκ περιτροπῆς καὶ ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος ἡγόρασε τὰ ἄνω ἡμέρας ἢ ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης κέκτηται ἀκίνητα κτήματα ἢτοι 1) τὸ εἰς θέσιν Πώργιαι τῆς περιφερείας τοῦ δήμου Πυλῆνης κείμενον μεγάλῃς ἐκτάσεως ζευγοστάσιον—ἐν ᾧ ὑπάρχουσι καὶ ἱαματικὰ ὕδατα—, 2) τὸ εἰς θέσιν Πορέτσεια καὶ ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ δήμου Κλεπαϊδος κείμενον ἕτερον ζευγοστάσιον, 3) τὸ εἰς τὸ χωρίον «Ἅγιος Δημήτριος» τοῦ ἰδίου Δήμου ὁμοιον ζευγοστάσιον. 4) τὸ εἰς τὸ χωρίον Τερπίτσα τοῦ Δήμου Παρευνηίων ἕτερον ἐπίσης ζευγοστάσιον, 5) τὸ ἐν Πενταγιοῖς τῆς Δωριδος ὁμοιον ὡσαύτως ζευγοστάσιον, 6) τὸ εἰς θέσιν Μαλαθούνα τοῦ Δήμου Πυλῆνης ἕτερον ἐπίσης ζευγοστάσιον καὶ 7) τὸ εἰς θέσιν Περβῶν τοῦ Μεσολογγίου ὁμοιον ὡσαύτως ζευγοστάσιον. Ἀπαντα τ' ἀνωτέρω κτήματα κατέχει, ὡς προείπομεν, καὶ σήμερον ἡ ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης, πλὴν τῶν ζευγοστασιῶν «Ἅγιος Δημήτριος» καὶ «Πορέτσεια» ἅτινα μετέπειτα ἐπωλήθησαν παρὰ τῶν διαχειριστῶν τῆς περὶ τῆς πρόκειται ἱερᾶς Μονῆς μᾶλλον ἐξ ἐπιπολαιότητος καὶ ἴσως ἐκ κακῶν ὑπολογισμῶν. Τὴν ἀπαλλοτριώσιν τῶν κτημάτων τούτων ἐνέκρινε, φαίνεται, ἡ προϊσταμένη τότε ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή.

καθόσον ἀντ' αὐτοῦ προεχειρίσθη εἰς Μητροπολίτην Ναυπάκτου ἕτερος Μοναχός¹ ἐκ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Χώμορης ἢ «Κοιμητρίας τῆς Θεοτόκου», καταγόμενος μάλιστα ἐκ τοῦ ὁμωνύμου ταύτῃ χωρίου, ἐν ᾧ ἔκτοτε καὶ μέχρι σήμερον δικαιωνίζεται ἡ συγγενικὴ οἰκογένεια αὐτοῦ, ἥτις φέρει τὸ πραγματικὸν ἐπώνυμον «Δεσποταῖος» καὶ ἥτις μέχρι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἔφερε τὸ πραγματικὸν ἐπώνυμον «Λογοθέτης». Ὁ Ἡγούμενος Τιμόθεος κατόπιν ἐγκατέλειπε τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπανελθὼν² ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Κοζίτσης ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ μετὰ πάροδον διετίας ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐποχῆς.

1. Ὁ ἐπὶ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Θρόνου Ναυπάκτου ἀνελθὼν περὶ οὗ πρόκειται Μοναχὸς ὠνομάζετο Διονύσιος. Εἰρήσθω προσέτι, ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσιπενταετίαν τοῦ ΙΗ'. αἰῶνος, ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Θρόνου Λοιδωρικίου (βλ. κεφ. ιβ', Μέρος Β' ὑποσημ. 2) καὶ ἕτερος Μοναχὸς ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ὅστις ὠνομάζετο Γαβριὴλ καὶ ὁ ὅποιος περιπεσὼν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Σατράπου τῶν Ἰωαννίνων δὲν ἠδυνήθη ἐπὶ τέλους ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐκδίκησιν αὐτοῦ, δηλητηριασθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐνθα εἶχε καταφύγει, παρὰ τινος μισθάρου ὄργανου τοῦ Ἀλῆ-Πασᾶ.

2. Εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν Κοζίτσης ἐπανῆλθεν τῷ 1470, ἀπεβίωσε δὲ ἐν αὐτῇ τῷ 1472 ἢτοι μετὰ πάροδον διετίας. Προτοῦ ἀπέλθῃ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἤξιώθη νὰ τύχῃ ἰδιαιτέρας ἀκροάσεως παρὰ τῷ οἴκῳ. Πατριάρχῃ. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἶκος. Πατριάρχης θέλων καὶ ἐμπράκτως νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ τὴν εὐμένειάν του πρὸς τὸν Ἡγούμενον Τιμόθεον, ἐδωρήσατο αὐτῷ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, μικρὸν ἀργυροῦν κυτίον στρογγύλου σχήματος ἐντὸς τοῦ ὁποίου καὶ ἐντὸς ἰδιαιτέρων θηκῶν εἰσὶ τοποθετημένα δώδεκα ὁσὰ ἁγίων Μαρτύρων. Ἐκαστον κειμήλιον περιβάλλεται δι' ἀργύρου ἐφ' οὗ ὑπάρχει καὶ ἡ σχετικὴ ἐπιγραφὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου εἰς ὃν ἀνῆκε τὸ ἱερὸν ὄστον, ὡς ἐπίσης ἕκαστον ἁγίον λείψανον καταλαμβάνει ἰδίαν θέσιν ἐντὸς τοῦ κυτίου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει καὶ ἡ ἐξῆς διὰ κεφαλαιῶν γραμμάτων ἐπιγραφὴ «Τιμοθέῳ τῷ καὶ Ἡγούμενῳ» κάτωθι δὲ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης τὸ ἔτος «1470». Ἐπὶ τοῦ καλύμματος τοῦ περὶ οὗ πρόκειται κυτίου ἀπεικονίζεται ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἡ Θεοτόκος καὶ ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης. Τὰ δωρηθέντα ταῦτα ἁγία κειμήλια εἶναι ἐκ τῶν ὁσίων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἀνδρέου τοῦ Ἀποστόλου, τοῦ ἁγίου Χαλαμπους, τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου, τοῦ ἁγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου καὶ τοῦ ἁγίου Φωτίου. Τὰ ὑπόλοιπα ἁγία κειμήλια ἀγνοοῦμεν τίνων ἁγίων εἶναι, καθόσον ἐπ' αὐτῶν παρατηροῦνται λίαν δυσανάγνωστοι καὶ κυριολεκτικῶς ἱερογλυφικαὶ διὰ Σλαυικῶν γραμμάτων ἐπιγραφαί.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἐν τῇ περὶ τῆς πρόκειται ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης δὲν ὑπάρχει μόνον ἡ, ὡς ἐρρήθη, Θαυματουργὸς ἀγία εἰκὼν τῆς Θεομήτορος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ καὶ μύστου τῆς Ζωγραφικῆς τέχνης Ἀποστόλου Λουκᾶ. Καὶ ἕτερον ἅγιον κειμήλιον πολὺτιμον, ἀνεκτίμητον, ἐδωρήσατο ἡ Θεία Πρόνοια πρὸς τὴν ἱεράν ταύτην Μονήν· τὴν αἰδέσιμον καὶ θαυματουργὸν δεξιὰν Χεῖρα τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου Ἐπισκόπου Σμύρνης. Ὀλόκληροι Ἐπαρχίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ὡς ἡ Δωρίς, ἡ Παρνασσός, ἡ Φθιώτις, ἡ Λοκρίς, ἡ Εὐρυτανία, ἡ Τριχωνία, ἡ Ναυπακτία καὶ λοιπὴ Αἰτωλία, ὑπερφημισθῶνται διὰ τὸν πολὺτιμον τοῦτον Θεσαυρόν. Δὲν σκοποῦμεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν ἀναγραφὴν τῶν γενομένων ἄχρι τοῦδε αἰσθητῶν τῇ κοινωνίᾳ παντοειδῶν θαυμάτων, τῇ βοήθειᾳ καὶ δυνάμει τῆς αἰδεσίμου ταύτης χειρὸς τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, ἣτις κατέστη πλέον ἢ **πολιοῦχος καὶ προστάτης** τῶν ἀνωτέρω μερῶν, καθ' ὅσον τοιαύτῃ ἐπιχειρήσει, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὰ ἄπειρα θαύματα, τὰ κατὰ διαφόρους τόπους καὶ ἐποχὰς ἐπιτελεσθέντα, ἥθελεν εἶσθαι φυσικῶς ἀδύνατος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναγραφὴ αὐτῶν ἥθελεν ἀπαιτήσει ἰδίαν, ἐπὶ ὀγκωδῶν τόμων, περιγραφὴν. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀνωτέρω Ἐπαρχιῶν, οὔτινες ἀείποτε ἐπικαλοῦνται τὴν βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, εἶναι κάλλιον ἐμῷ εἰς θέσιν νὰ διαβεβαιώσωσι καὶ κηρύξωσιν εἰς τὸν κόσμον τὰ παντοειδῆ ἄπειρα θαύματα, ὧν ἐγένοντο καὶ γίνονται αὐτόπται μάρτυρες.

Ἡ πολιοῦχος καὶ θαυματουργός, περὶ τῆς πρόκειται, **Ἀγία Χεὶρ τοῦ Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου Ἐπισκόπου Σμύρνης**, ἣτις πρὸ μῆς καὶ ἐπέκεινα Ἐκατονταετηρίδος ἡργυρώθη καὶ ἐπεχρυσώθη ¹ ὀλόκληρος περιῆλθε, δίκην **ἱερᾶς παρακαταθή-**

1. Ἐπὶ τῆς ἀργυρωθείσης καὶ ἐπεχρυσωθείσης αἰδεσίμου ταύτης Ἀγίας.

κης εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητα τῆς ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης ὑπὸ τὸ κράτος συνθηκῶν καταδεικνυνουσῶν διὰ μνηριοστὴν εἰδέτι φορὰν τὸ μεγαλεῖον τῆς Θεότητος. Ἀψηφίσασα τὸ δρέπανον ἸΗ' αἰῶνων, διατηρεῖται ἐν λαμπρᾷ φυσικῇ καταστάσει, ὁ θεώμενος δὲ ταύτην δὲν δύναται ἢ νὰ κλίνη τὸ γόνυ καὶ νὰ κύβη εὐλαβῶς πρὸ τῶν ἀνεξερευνητῶν βουλῶν τῆς Θείας Προνοίας. Οὔτε οἱ διακρεῦσαντες, ὡς προσείπομεν, αἰῶνες, ἀλλ' οὔτε αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπὶ ἡρείαι ἠδυνήθησαν νὰ κατισχύσωσι καὶ ἀλλοιωσώσιν, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον, τὴν ἁγίαν ταύτην Χεῖρα, ἥτις διατηρεῖται ἀκεραία, ² πλήρης Θείας Χάριτος καὶ εὐωδίας. Τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς Ἀγίας ταύτης Χειρὸς, ὡς καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, ἀγνοοῦμεν ποῦ εὑρίσκονται, ἐὰν ἡ Θεία Πρόνοια διεφύλαξέ που ταῦτα, ὡς διεφύλαξε τὴν ἁγίαν αὐτοῦ Χεῖρα, τὴν κοσμοῦσαν σήμερον τὴν ἱεράν Μονὴν Κοζίτσης.

χειρὸς ἀπεικονίζεται καλλιτεχνικώτατα ὁ «Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου» γύρωθεν δὲ τῆς παραστάσεως ταύτης ἀναγράφεται κεφαλαιοῖς γράμμασι τὸ ῥῆμα τοῦ Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν· «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ Σὲ καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει Σοι»· ἐπὶ τοῦ ἑτέρου δὲ μέρους τῆς Ἀγίας ταύτης Χειρὸς ἦν ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ· «1792, Μαΐου Α'». Αὕτη ἡ Χεὶρ τοῦ Ἱερομάρτυρος ἁγίου Πολυκάρπου Ἐπισκόπου Σμύρνης, κειμήλιον τῆς Ἀμπελακιωτίσσης Μονῆς ἐν Κοζίτση, ἡργυρώθη δι' ἐξόδων τοῦ οὐσιωτάτου κ. Γρηγορίου Ἱερομονάχου, Πλατανιώτου, καὶ δι' ἀναχωρεῦσεως τοῦ Χρυσόχου Παναγιώτου Δαμιανοπούλου Κοζιτσιάνου». Ὁ περὶ οὗ πρόκειται Ἱερομόναχος Γρηγόριος κατήγετο ἐκ Πλατάνου — Ναυπακτίας καὶ ἐκ τῆς οἰκογενείας Δεδοπούλου, εἰς τὴν μέριμναν δὲ αὐτοῦ ἀποκλειστικῶς ὀφείλεται ἡ ἐξασφάλισις τοῦ ἱεροῦ τούτου κειμηλίου ἀπὸ πάσης καταστρεπτικῆς ἐπηρείας.

2. Ἡ χεὶρ τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου σώζεται ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος καὶ κάτω, συνίσταται δὲ ἐκ τοῦ πήχεως ἥτοι ἐκ τῆς ὠλένης, τῆς κερκίδος, τοῦ καρποῦ, τοῦ μετακαρπίου καὶ τῶν φαλάγγων ἥτοι τῶν δακτύλων, συνηνομένων καὶ εὐλογούντων. Αὕτη φυλάσσεται ἐντὸς ἀργυρᾶς λάρνακος μετ' ἄλλων ἁγίων λειψάνων, τὰ ὅποια κέκτηται ἡ ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἀρχόμεθα τῆς ἀφηγήσεως περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν τὸ ἅγιον τοῦτο κειμήλιον ἐγένετο κτῆμα, Θεῖα συνάροσι, τῆς ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡγουμένου Τιμοθέου ἀπῆλθον τῆς εἰρημένης Μονῆς, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου καὶ τῇ ἐγκρίσει τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου, δύο αὐτῆς Μοναχοὶ ¹ ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως περιέλθωσι τὴν Μακεδονίαν καὶ πλείστα ἄλλα μέρη τῆς Θράκης καὶ Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς συλλογὴν ἀφιερωμάτων ὑπὲρ τῆς ἀρτισυστάτου τότε ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, ἣτις εἶχε μεγίστην ἀνάγκην ἡθικῆς τε καὶ ὕλικῆς ἐνισχύσεως, ἅτε ἀριθμοῦσα εἰκοσαετῇ μόνον βίον ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς της μέχρι τῆς ἀνωτέρω ἐποχῆς. Οἱ περὶ ὧν πρόκειται Μοναχοὶ ἐπισκεφθέντες ἅπαντα σχεδὸν τ' ἀνωτέρω μέρη μετέβησαν τελευταῖον εἰς Μαγνησίαν ² τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ μετὰ ἐβδομαδιτίαν ἐν αὐτῇ παραμονὴν ἀνεχώρησαν διὰ Σμύρνην. ³

Ὡς πάντες γνωρίζομεν, ὁ Ἱερομάρτυς Πολυκάριπος διαφοροτρόπως ἐδράσεν ἐν Σμύρνῃ καὶ ὡς διάκονος καὶ ὡς Ἐπίσκοπος, ἐν τῇ πόλει δὲ ταύτῃ τῆς Ἑλλάδος Ἀσίας ὑπέστη τῷ 167, μ. Χ., καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. Οἱ κάτοικοι Ἕλληνας τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης καὶ σήμερον εἰσέτι τιμῶσι καὶ γεραίρουσι τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, τὸν ὁποῖον, πάνυ δικαίως, θεωροῦσιν ὡς προστατὴν τῶν καὶ πολιούχον.

1. Οἱ ἀπελθόντες, ὡς ἐρρήθη, Μοναχοὶ ὠνομάζοντο ὁ μὲν Ἀρσένιος, ὅστις ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ πρὸ διετίας ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐποχῆς ἀποβιώσαντος Ἡγουμένου Τιμοθέου, ὁ δὲ Σαμουήλ.

2. Ἡ Μαγνησία εἶναι ἀρχαία Ἑλληνικὴ πόλις, ὁ πληθυσμὸς δὲ αὐτῆς ἀνέρχεται σήμερον εἰς 50,000 κατοίκων. Ἡ Σμύρνη ἀπέχει τῆς Μαγνησίας διὰ ξηρᾶς περὶ τὰς ἐξ ὥρας, σιδηροδρομικῶς ὁμῶς σήμερον ἀπέχει περὶ τὴν ὥραν μόνον.

3. Ἡ Σμύρνη εἶναι ἡ μᾶλλον ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἶναι δὲ ἀρχαιοτάτη καὶ Ἑλληνικωτάτη πόλις ἔχουσα Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον, Ἱερατικὴν Σχολήν, Μουσεῖον, Νοσοκομεῖον, καὶ 250,000 κατοίκων, ἐξ ὧν ἐπικρατοῦν στοιχεῖον εἶναι τὸ Ἑλληνικόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Μεγαλοπρεπέστατος Μητροπολιτικὸς Ναὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, ἐκίσμει μέχρι τῆς τελευταίας εἰκοσιπενταετίας τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος τὴν Μητρόπολιν τῆς Ἑλλάδος Ἀσίας Σμύρνην. Δὲν γνωρίζομεν ἐὰν ὁ ἱερός οὗτος Ναὸς κατεῖχε κειμήλιά τινα τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου καὶ ἐάν ταῦτα διεσώθησαν ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς, ἣτις ἔλαβε χώραν ἐν ἔτει 1778, καὶ ἣτις ἀπετέφρωσε τὸν Ἱερὸν τοῦτον Ναὸν καὶ ἐξηφάνισε μέγα μέρος τῆς πόλεως Σμύρνης, συμπληρώσασα οὕτω τὴν ἐκ τοῦ σεισμοῦ ἐπελθοῦσαν σύγχρονον καταστροφὴν ταύτης. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον γνωρίζομεν καὶ ὅπερ εἶναι πλέον ἢ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ αἰδέσιμος καὶ θαυματουργὸς χεὶρ τοῦ Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, ἣτις ὑπάρχει σήμερον ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Κοζίτσης, κατεῖχετο τότε ἐν Σμύρνῃ παρὰ **χήρας τινὸς γυναικὸς κληρονομικῷ δικαίωmati**, ὡς κατέχευται καὶ σήμερον εἰσέτι, κληρονομικῷ δικαίωmati, τὸ ἐν Κερκίρᾳ Πάνσεπτον Σῶμα τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.

Ἡ περὶ ἧς πρόκειται γυνὴ μετὰ μεγάλης εὐλαβείας προσφύλαττε τὸ ἅγιον τοῦτο κειμήλιον ὅπερ εἶχε τοποθετημένον ἐν τῷ οἰκιακῷ εἰκοροστάσιῳ της, καίουσα πρὸ αὐτοῦ ἀκοίμητον κανδήλιον καὶ προσφέρουσα λιθανωτόν. Παρ' αὐτῆς λοιπὸν τῆς γυναικὸς οἱ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν περιερχόμενοι, ὡς ἐρρήθη, Μοναχοὶ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, ἠγόρασαν ἀνελπίστως τὸ περὶ οὗ πρόκειται πολύτιμον ἅγιον κειμήλιον, οὐχί, διότι ἡ γυνὴ αὕτη προτίθετο νὰ πωλήσῃ αὐτό, πιεζομένη ἐξ οικονομικῶν στενοχωριῶν ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας, ἀλλὰ, διότι ἐπρόκειτο ν' ἀφαιρεθῇ τοῦτο παρ' αὐτῆς βιαίως καὶ νὰ καταστῇ δημόσιον κτῆμα τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως Σμύρνης, χάρις εἰς τὴν ἀλλόκοτον καὶ ἀνεξήγητον ἐπέμβασιν τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου Σμύρνης, ὡς θέλομεν ἐκθέσει ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει τοῦ παρόντος πονήματος. Ἡ Θεῖα Πρόνοια οὕτως ηὔδακται καὶ ἡ κάτοχος γυνὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ παροικία Σμύρνης ἐστερήθησαν τοῦ πολυτιμοτάτου καὶ Ἱεροῦ τοῦτου κειμηλίου ὅπως κοσμηθῇ δι' αὐτοῦ ὅλως ἀνελπίστως ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἡμέραν τινὰ πλούσιός τις Ἕλλην ἀστὸς τῆς πόλεως Σμύρνης εἶχεν ἐξέλθει εἰς περίπατον ἀνὰ τὰς συνοικίας τῆς πόλεως ταύτης, διερχόμενος δὲ κατὰ συγκυρίαν καθ' ἣν ἐσπερινὴν ὥραν ἀκριβῶς εἶχε δύσει ὁ ἥλιος ὁ δὲ μέλας πέπλος τῆς νυκτὸς εἶχε καλύψει τὴν γῆν, ἐκ τῆς συνοικίας ἐν ἣ ἡ μικρὰ καὶ ἰσόγειος οἰκία τῆς περὶ ἣς πρόκειται κατόχου τῆς αἰδεσίμου χειρὸς τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου χήρας γυναικὸς καὶ ἐξωθι ἀκριβῶς τῆς οἰκίας ταύτης, ἀνοικτῆς οὕσης κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην τῆς θύρας αὐτῆς, ἀντελήφθη ἐντὸς τῆς εἰρημένης οἰκίας **φῶς μεγάλης ἐντάσεως ὅλως δὲ διαφορετικὸν τοῦ συνήθους φωτὸς τοῦ παραγομένου ἐκ τῶν ἐν χρήσει κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην φωτεινῶν οὐσιῶν.** Ὑποπτευθεὶς, ὅτι πυρκαϊὰ ἐλυμξίνετο τὴν μικρὰν καὶ πενιχρὰν ἐκείνην οἰκίαν, τῆς ὁποίας, εἰρήσθω, ὁ κάτοχος ἦτο πάντῃ ἀγνωστὸς αὐτῷ, ἔσπευσε νὰ εἰσέλθῃ ἐν αὐτῇ καὶ προσφέρῃ πυροσβέστου ὑπηρεσίαν. Μόλις ὅμως εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς οἰκίας οὐδὲν ἕτερον ἀντελήφθη ἢ ἄκραν ἡρεμίαν, τὸ μόνον δὲ ὅπερ περιέπεσεν εὐθὺς ἀμέσως εἰς τὴν ἀντίληψίν του ἦτο ἡ ἐν τῷ Εἰκονοστασίῳ καιρομένη **μικρὰ κανδήλα, τῆς ὁποίας τὸ ἀσθενὲς καὶ ὑποτρέμον φῶς προσέδιδεν εἰς τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ποιὰν τινα μελαγχολικὴν μεγαλοπρέπειαν.** Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι πάντα ταῦτα ἔλαβον χώραν ἐν ἀκρεΐ, ἀπόδειξις δέ, ὅτι οὗτος μόλις ἐπάτησε τὸν οὐδὸν τῆς θύρας τῆς οἰκίας, ἐν ἣ οὐδένα τῶν ἐν αὐτῇ οἰκούντων εἶδεν, — εὐρισκομένων τούτων πιθανῶς εἰς ἕτερόν τι δωμάτιον αὐτῆς — ἀμέσως ἀπесύρθη καὶ ἀπῆλθεν ὑπολαβὼν, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ὀπτικῆς ἀπάτης. Διασχίσας τὴν ὁδὸν ἐκείνην ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο ἡ οἰκία ἔφθασεν εἰς κεντρικόν τι μέρος τῆς πόλεως ἐνθα συναντηθεὶς μετὰ φίλων του, ἔσπευσε νὰ διηγηθῇ αὐτοῖς τὰ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ περιπάτου του λαβόντα χώραν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀνωτέρω αἰτίας γεννηθεῖσαν δυσεξήγητον ἀπορίαν του. Εἰς τῶν φίλων του τούτων, γνώστης δὲ τῆς ὑπὸ τῆς χήρας ἐκείνης γυναικὸς κατοχῆς τῆς χειρὸς τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου, ἀφ' οὗ ἤκουσε μετὰ προσοχῆς τὴν ἀφή-

γησιν, συνέλαβεν ἀμέσως τὴν ἰδέαν, ὅτι ἐπρόκειτο **περὶ θαύματος, δὲν ἐδίστασε δὲ ν' ἀποφανθῇ, ὅτι τοιοῦτον πράγματι εἶχε λάβει χώραν καὶ νὰ προσθέσῃ, ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ ἐφύλασσετο ἡ αἰδεσίμος χεὶρ τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου,** ἥτις ἦτο **κτῆμα** τῆς κατόχου τῆς οἰκίας, ὡς εἴρηται, γυναικὸς. Ἡ ἀφήγησις αὕτη μεγάλως ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἰδόντος τὸ θαῦμα, ὅστις ὑπὸ τὸ κράτος **ἱεροῦς συγκινήσεως καὶ ὑπερβολικοῦ θρησκειτικοῦ αἰσθήματος,** παρατήρησεν εἰς τοὺς συνομιλητάς του, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι εὐχῆς ἔργον ἐὰν τὸ πολύτιμον, ὡς ἐρρήθη, ἱερὸν κειμήλιον ὑπῆρχεν οὐχὶ ἰδιωτικὸν κτῆμα ἀλλὰ δημόσιον τοιοῦτον τῆς πόλεως Σμύρνης, ἥτις, προσέθηκεν, κέκτηται προστάτην καὶ πολιούχον τὸν Ἁγίον ἱερομάρτυρα Πολυκάρπον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ἀληθῆ ψυχικὸν κλονισμόν παρήγαγεν εἰς τὸν ἀστὸν ἐκεῖνον τὸ **ἀσθενὲς καὶ ὑποτρέμον φῶς** τῆς κανδήλας τοῦ Ἁγίου καὶ ἱεροῦ λειψάνου, ὅπερ, ὡς προερρήθη, ἠξιώθη νὰ ἴδῃ ἐν τῇ ἀγνώστῳ αὐτῷ ἐκείνῃ οἰκίᾳ, ὥστε καθ' ὅλην τὴν νύκτα διελογίζετο περὶ τοῦ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ οὗτος ἀφορμὴ ὅπως ἡ χεὶρ τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου, καθισταμένη κοινὸν κτῆμα τῆς Σμύρνης, τύχῃ γενικοῦ σεβασμοῦ καὶ δόξης. Τὴν ἐπομένην οὕτως δι' ἀναφορὰς του πρὸς τὸν Ἁγίον Μητροπολίτην Σμύρνης, ἐξέθηκεν αὐτῷ ἐκτενῶς πᾶν ὅ,τι ἀντελήφθη, ἱκετευτικῶς δὲ ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν ὅπως ὁ ἅγιος Μητροπολίτης ἐπεμβῇ καὶ διὰ τῶν παραστάσεων του ἐπιτύχῃ τὴν κατάσχεσιν τοῦ κειμηλίου, ὅπερ ἔδει, κατ' αὐτόν, νὰ κοσμήῃ τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν τῆς Σμύρνης. Ὁ ἅγιος Μητροπολίτης ἀναγνούς τὴν προκειμένην ταύτην ἀναφορὰν καὶ εὐρών — κατὰ τὴν γνώμην του — βασίμους τοὺς ἐν αὐτῇ ἐκτεθειμένους λόγους, χωρὶς δὲ ν' ἀναλογισθῇ, ὅτι αἱ ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐνέργειαι καὶ ἀξιώσεις του, ὅχι μόνον ἀντέκειντο εἰς τὸ δίκαιον καὶ τὴν λογικὴν, ἀλλ' ἦσαν αὐτόχρονα ἐγκληματικαί, κυριολεκτικῶς δὲ ἔφερον ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρπαγῆς ξένης περιουσίας, δι' ἐγγράφου του πρὸς τὸν Ὁθωμα-

νὸν πολιτικὸν Διοικητὴν Σμύρνης ἐγνώρισεν αὐτῷ τὰ συμβαίνοντα καὶ συγχρόνως ἐζήτησε τὴν κατάσχεσιν τοῦ, ὡς εἴρηται, ἱεροῦ κειμηλίου καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν παράδοσιν τοῦ. Ἡ κατάσχεσις διετάχθη παρὰ τοῦ πολιτικοῦ Διοικητοῦ, ἐνῶ δὲ στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα παρηγγέλλη νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς ταύτης, ἡ κατέχουσα τὴν ἁγίαν χεῖρα τοῦ ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου γυνή, εἰδοποιηθεῖσα παρὰ τινος αὐτῇ γείτονος, ὅστις εἶχε μάθει τὴν διαταγὴν τοῦ πολιτικοῦ Διοικητοῦ, τὴν ἐκδοθεῖσαν συνέπειά τῶν ἐγγράφων παραστάσεων τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου, παρέλαβε τὸ ἱερὸν κειμῆλιον προτοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα φθάσῃ εἰς τὴν οἰκίαν της, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀπογνώσεως διατελοῦσα ἔλαβε τὴν πρὸς τὴν ἐξοχὴν τῆς πόλεως ἄγουςαν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ν' ἀποκρύψῃ τοῦτο εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἐξελθούσα τῆς πόλεως συνηντήθη ἐκεῖ μοιραίως μετὰ δύο Μοναχῶν, ὅτινες εἶχον ἀναχωρήσει ἐκ Μαγνησίας καὶ οἵτινες κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσέρχοντο εἰς Σμύρνην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Περὶ τὸν νὰ εἰπωμεν, ὅτι οἱ Μοναχοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, ἐκεῖνοι ἀκριβῶς οἵτινες, ὡς προερρήθη, εἶχον ἐπιχειρήσει μακρὸν ταξείδιον ἀνὰ τὴν Μακεδονίαν, Θράκην καὶ Μικρὰν Ἀσίαν. Εἰρήσθω, ὅτι διὰ τοὺς Μοναχοὺς τούτους αἱ ἀνωτέρω χῶραι ἦσαν ὡς αἱ ἐν τῇ ἐλληνικῇ μυθολογίᾳ ὀνομασταὶ **Συμπληγάδες Πέτραι**, τὰς ὁποίας διῆλθον οἱ Ἀργοναῦται, ὅταν μετὰ τοῦ Ἰάσονος ἔπλεον εἰς Κολχίδα, ὅπως φέρωσι τὸ Χρυσοῦν Δέρας. Κολχίς διὰ

1. Οἱ Μοναχοὶ οὗτοι Ἀρσένιος καὶ Σαμουήλ εἶχον ἀπέλθει τῆς Ἱερᾶς Μονῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ 1474, ἥτοι μετὰ διετίαν ἐλόκληρον ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Ἡγουμένου Τιμοθέου. Εἰς Μαγνησίαν εἶχον φθάσει κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνας τοῦ ἔτους 1475, κατ' αὐτὴν δ' ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν ἠγόρασαν τὴν πάνσεπτον χεῖρα τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου, ἐπομένως ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης κατέχει τὸ πολύτιμον τοῦτο ἱερὸν κειμῆλιον ἀπὸ τὴν τελευταίαν εἰκοσιπενταετίαν τῆς 16^{ης} ἑκατονταετηρίδος, ἥτοι πρὸ τετρακοσίων καὶ εἴκοσι πέντε ἐτών.

τοὺς ὑπὸ τῆς Θεῆας Προνοίας ἀποσταλέντας εἰς τὰς ἀπωτά-
τας—δι' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν δὲν ὑφίστατο ἡ σημερινή συγ-
κοινωνία—ταύτας χῶρας, ὡς εἴρηται, Μοναχοὺς ὑπῆρξεν ἡ Σμύρνη,
ὡς ἐπίσης δι' αὐτοὺς Χρυσοῦν Δέρας ὑπῆρξεν ἡ αἰδέσιμος
ἁγία χεῖρ τοῦ ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, ἐπομένως δυ-
νάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι τό, ὡς εἴρηται, ταξείδιον τῶν δύο ἐκείνων
Μοναχῶν τῆς Κοζίτσης ἐνεῖχε ποιάν τινα χροιάν Ἀργο-
ναυτικῆς ἐκστρατείας.

Φρονοῦμεν ἀκραδάντως, ὅτι ἀνωτέρα δύναμις ὑπέδειξεν εἰς
τοὺς περὶ ὧν πρόκειται Μοναχοὺς τοιοῦτον ταξείδιον, τοῦτο δὲ εὐ-
δαίς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ, ὡς ἐπίσης, οὐδαίς δύναται ν' ἀμφισβη-
τήσῃ—παραδεχόμενος τυχαῖον συμβάν—ὅτε **ὑπερτάτη δύναμις**,
ἀκατάληπτος, **παρέδωκεν** εἰς τοὺς, ὡς εἴρηται, Μοναστὰς τῆς Κο-
ζίτσης τὸ **δίκην Χρυσοῦ Δέρατος, πολύτιμον**, ὡς προερ-
ρήθη, κειμῆλιον, ὅπερ κέκτηται σήμερον ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης καὶ
τοῦ ὁποίου τὴν προστασίαν καὶ σκέπην ἐπὶ ζήτει **ἀείποτε** καὶ ἐν
πάσῃ στιγμῇ πᾶς εὐσεβὴς καὶ γνήσιος στρατιώτης τοῦ Θεαν-
θρώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Ἡ κάτοχος ἐκείνη γυνή, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀπελπισίας διατε-
λοῦσα, μὴ γνωρίζουσα τί νὰ πράξῃ, ποῦ νὰ καταφύγῃ, παραλαμβά-
νει τὸ ἱερὸν κειμῆλιον, ἐγκαταλείπει τὴν οἰκίαν της, ἐξέρχεται τῆς
πόλεως καὶ σπεύδει εἰς τὴν ἐξοχὴν ὅπως ἀποκρύψῃ τοῦτο εἰς τοὺς
ἀγρούς. Οὐδὲν φοβερώτερον τῆς ἀπελπισίας!! Ὅποταν ἡ ἐλπίς ἐκ-
λείψῃ οὐδὲν ὑφίσταται. Ὁ ἀπελπίς πανταχοῦ ἀτενίζει, οὐδαμοῦ
ὅμως διαβλέπει σάνδα σωτηρίας. Ὡς ὁ ὑπὸ τῶν ἀκατασχέτων βου-
μάτων τοῦ ποταμοῦ, κατόπιν καταιγίδος, παρασυρόμενος προσπαθεῖ
νὰ σωθῇ, ὑπολαμβάνων, ὅτι δύναται καὶ τὰ φύλλα ἀκόμη τῶν
παραποταμίων δένδρων, ὧν οἱ κλάδοι ἐφάπτονται τοῦ ὕδατος, νὰ
χρησιμεύσωσιν αὐτῷ ὡς ἄγκυρα σωτηρίας, ἐνῶ ταῦτα λίαν ἀσθενῇ
ὄντα ὑποχωροῦσιν ἅμα τῇ ἐπαφῇ αὐτῶν, οὕτω καὶ ἡ ἀτυχὴς ἐκείνη

γυνή, διατελουσα υπό τὸ κράτος τῆς ἀναιτίου συγχύσεως, τῆς πλήρους ἀπελπισίας, ἐνόμισεν, ἐφαντάσθη, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τῶν δύο ἐκείνων Μοναχῶν, τοὺς ὁποίους, ὡς προερρήθη, εἶχε συναντήσῃ ἐξωθῆ τῆς Σμύρνης, εὗρε τὴν ἄγκυραν τῆς σωτηρίας. Ἀντλήσασα θάρρος ἐκ τοῦ ὅπερ ἔφερον οὗτοι ἱερατικοῦ ἐνδύματος, ἐξεμυστηριεύθη αὐτοῖς τὴν συμφορὰν τῆς καὶ ἱκετευτικῶς, μετὰ δακρύων, παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ τῇ παρέξωσι συμβουλὰς δυναμένας νὰ ματαιώσωσι τὰς, ὡς προείπομεν, ἐνεργείας τῆς πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς Σμύρνης· μὴ φαντασθεῖσα πώποτε, ὅτι οἱ Μοναχοὶ ἐκεῖνοι ἤθελον ἐπωφεληθῇ τῆς εὐκαιρίας καὶ τῆς ψυχολογικῆς καταστάσεώς· τῆς καὶ ἤθελον ἀπελπίσει τέλος ταύτην, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ἐπιτύχωσι τὴν, ὑπὸ τοιαύτας **συνθήκας, ἄρπαγὴν** τοῦ ἱεροῦ κειμηλίου. Ὑπέδειξαν αὐτῇ τὸ ἀδύνατον τῆς ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς διατηρήσεως πλέον τοῦ **πολύτιμου θησαυροῦ** τῆς, μὴ διστάσαντες συγχρόνως νὰ προβῶσι καὶ εἰς διαθήματα ἀπαλλοτριώσεως τοῦ κειμηλίου. Μετελθόντες πᾶσαν πειθῶ, κατώρθωσαν νὰ πείσωσι τὴν ἀτυχῇ ἐκείνην γυναικα, ὅπως προβῇ εἰς τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀπαλλοτριώσιν τῆς χειρὸς τοῦ Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, ἀντὶ εὐτελοῦς, εὐτελεστάτης, τιμῆς, ἥτοι ἀντὶ τιμῆματος **ἐκατὸν γροσίων**!, ὡς ἐπίσης κατώρθωσαν νὰ πείσωσι συγχρόνως αὐτήν, ὑποδαλλόντες ταύτην εἰς **ὄρκον**, ὅπως μὴ προβῇ πρὸ τῆς παρελεύσεως τριῶν τοῦλάχιστον ἡμερῶν, εἰς ἀποκαλύψεις περὶ τῆς τύχης τοῦ Ἱεροῦ κειμηλίου.

Ἐν τῇ προλαβούσῃ παραγράφῳ τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἐχαρκτηρίσαμεν ὡς **ἄρπαγὴν** τὴν περὶ ἧς πρόκειται πρᾶξιν τῶν Μοναχῶν. Φρονούμεν, ὅτι δὲν δυνάμεθα ἢ, εἰλικρινῶς ἐκφραζόμενοι, ν' ἀποδώσωμεν ἐπισεικτέστερον χαρακτηρισμόν, ἀφοῦ ἡ πρᾶξις τῶν αὐτῶν φέρει καθαρῶς ἅπαντα τὰ τῆς ἄρπαγῆς στοιχεῖα. Οἱ Ἀργοναῦται οὗτοι Μοναχοὶ δὲν περιεποιήθησαν τὰς πληγὰς τῆς γυναικὸς ἐκείνης, δὲν παρεμύθησαν ταύτην, δὲν ὑπέδειξαν πρὸς αὐτήν, ὅτι ἡδύνατο ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀφαιρέσιν τοῦ κειμηλίου, δυνάμει τῶν ἐπ' αὐτοῦ κερτημένων δικαιωμάτων τῆς, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀντιπαρῆλθον· **ἐσκύλευσαν** τὸν τραυματίαν **ἀφαιρέσαντες** παρ' αὐτοῦ **ὅ,τι οὗτος ἔφερεν, ὅ,τι ἐθεώρει πολύτιμον, τέλος, εὐτυ-**

χίαν του. Εἰς ἐπίμετρον δὲ ὅλων τούτων **προέβησαν** καὶ **πειραιτέρω.** Ἠνάγκασαν δι' **ὄρκου** τὴν ἀγαθὴν ἐκείνην γυναικα νὰ **ψευσθῇ** ! !

Ἡ συμπεριφορὰ αὕτη τῶν Μοναχῶν τούτων ἤθελον εἶσθαι ἀξία στιγματισμοῦ, ἐὰν δὲν **διέβλεπέ τις ἐν αὐτῇ**—κατὰ τὴν κρίσιν μας—**ἀνωτέραν, Ὑπερτάτην δύναμιν, ἥτις διὰ τῆς προδικασίας, οὕτως εἰπεῖν, ταύτης, νῦδόκησε νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κοζίτσης τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἀνεκτίμητον ἱερὸν κειμήλιον, ἀντὶ τιμῆματος ἐκατὸν γροσίων.**¹

Παραλαβόντες οἱ περὶ ὧν πρόκειται Μοναχοὶ τὴν αἰδέσιμον χεῖρα τοῦ Ἱερομάρτυρος, ἐσκέφθησαν, ὅτι δὲν συμφέρει αὐτοῖς νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν Σμύρνην, διὰ τοῦτο δὲ οὐδόπως εἰσῆλθον ἐν αὐτῇ ἀλλ' ἐπαῆλθον νύκτωρ εἰς Μαγνησίαν, τὴν ὑποῖαν ἐπίσης ἐγκατέλειπον αὐθωρεῖ, φθάσαντες δὲ εἰς παράλιόν τι μέρος, ἐπέβησαν πλοίου καὶ ἐπανακκάμψαντες εἰς τὴν δούλην τότε Ἑλλάδα ἐφθασαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κοζίτσης, εἰς ἣν καὶ κατέθηκαν τὸ **πολύτιμον θήραμα, ὅπερ ἐξώγησαν** ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ὅποτεν δὲ αἱ ἀρχαὶ τῆς Σμύρνης ἐπληροφορήθησαν, ὅτι ἡ Χεὶρ τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου εἶχε πωληθῇ τοῖς περὶ ὧν πρόκειται Μοναχοῖς, οὗτοι εὗρισκοντο μακρὰν αὐτῶν, μ' ὅλην δὲ τὴν ἡνπερ αὐταὶ ἐπεδείξαντο δραστηριότητα πρὸς σύλληψίν των, οὐδὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἐπιτύχωσι, τῶν Μοναχῶν τούτων διαφυγόντων πλέον τὰς χεῖρας τῆς ἐξουσίας ὡς ἐκ τῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν παντελοῦς ἐλλείψεως τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας καὶ δὴ τοῦ τηλεγραφικοῦ σύρματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Δὲν διέρρευσε πολὺς χρόνος ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐποχῆς, ὅτε ἡ Ἑλληνικὴ παροικία μετὰ τοῦ Ἁγίου Μητροπολίτου Σμύρνης ἐπληρο-

1. Τὸ γρόσιον εἶναι Τουρκικὸν νόμισμα ἰσοδυναμοῦν μὲ 25 λεπτὰ χρυσᾶ, ἐπομένως ἡ χεὶρ τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου ἡγοράσθη ἀντὶ εἴκοσι πέντε χρυσῶν δραχμῶν ! !

φορηθησαν, ὅτι ἡ αἰδέσιμος Χεὶρ τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, εἶχε περιέλθει, δυνάμει ἀγορᾶς, εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης. Ἡ πρόφην κάτοχος τοῦ Ἱεροῦ κλημηλίου γυνὴ συλληφθεῖσα, ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἐν δικαίωματι προσέβη εἰς τὴν πώλησιν αὐτοῦ, συγχρόνως δὲ διεμαρτυρήθη διὰ τὰς ἀλλοκότους ἀπαιτήσεις τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας, ἀξιούσης νὰ γίνῃ κυρία ξένης περιουσίας. Αἱ διαμαρτυρίαι αὗται, στηριζόμεναι εἰς τὸ δίκαιον καὶ τὴν λογικὴν, ἠνάγκασαν τὸν ἅγιον Μητροπολίτην νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸ ἀναφυὲν ἐπεισόδιον, ἐννοήσας πλέον, ὅτι αἱ ἀξιώσεις του δὲν ἐνεῖχον ποῖαν τινα σοβαρότητα. Ἐν τούτοις τόσον ἡ παροικία ὅσον καὶ ὁ ἅγιος Μητροπολίτης, δὲν ἐπαύσαν μηχανεύμενοι πλεῖστα ὅσα, ὅπως ἐπὶ τέλους ἀποκτήσωσι τὸ Ἱερόν κειμηλίον. Ὁφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς Μονῆς Κοζίτσης, ἐχειρίσθη τὸ ἀναφυὲν κατωτέρω ζήτημα μετὰ μεγάλης δεξιότητος. Ὁχυρωθὲν ὀπισθεν τῶν δυνάμει τῆς ἀγορᾶς κεκτημένων δικαιωμάτων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, οὐδ' αὖτως ἐλάβαν ὑπ' ὄψιν του τὰς ὑπὸ τύπον παρακλήσεως παραστάσεις τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου Σμύρνης, συνιστῶντος δι' ἐκτενοῦς ἐγγράφου του, πρὸς τὸν ἅγιον Μητροπολίτην Ναυπάκτου, ὅπως συγκατατεθῇ τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον καὶ ἀποστείλῃ εἰς Σμύρνην Μοναχοὺς μετὰ τοῦ Ἱεροῦ κειμηλίου, χάριν ἱκανοποιήσεως, ὅθ' ἔθεν, γενικῆς ἐπιθυμίας τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας Σμύρνης, διαφλεγομένης ὑπὸ τοῦ διακαοῦς πόθου ὅπως προσκυνήσῃ !! τὴν πάνσεπτον χεῖρα τοῦ Ἀγίου Πολυκάρπου.

Ἡ ἐπίμονος, ὡς ἐρρήθη, ἄρνησις τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου προσποιουμένου τὸ ἀπολύτως ἀδύνατον τῆς εἰς Σμύρνην μεταφορᾶς τοῦ Ἱεροῦ κειμηλίου, ὅτε μὲν λόγῳ ἐλλείψεως, ὅθ' ἔθεν, τῶν ἀπαιτουμένων ὑλικῶν μέσων διὰ τοιοῦτον μακρὸν καὶ πολυδάπανον ταξίδιον, ὅτε δὲ λόγῳ ἐλλείψεως εὐπροσώπου, ὅθ' ἔθεν, ἀποστολῆς, ἥτις ἔδει νὰ συνοδεύσῃ τοιοῦτον ἱερόν κειμηλίον· πάντα, τέλος, ταῦτα καὶ ἰδίᾳ τὸ «οὐκ ἔα με καθεύδειν τὸ τῶν Μοναχῶν Κοζίτσης τρόπαιον», εἶχον καταστήσει τὸν ἅγιον Μητροπολίτην Σμύρνης, ἐξάλλον ἐξ ὁργῆς καὶ ἀγανακτήσεως, διὰ παντὸς τρόπου δὲ ἐπέδωκεν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ τῆς Κοζίτσης Ἡγουμενοσυμβού-

λίου. Ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτοῦ ταύταις, δύναται τις νὰ διῶν—ἵνα μὴ εἰπωμεν ἄλλο τι—ἀμιλλαν κληρικῆς ἐπικρατήσεως.

Παρήλθεν ἀρετὸς χρόνος χωρὶς ἐν τῷ μεταξὺ νὰ θιχθῇ τὸ προκείμενον ζήτημα, τοῦ μὲν ἁγίου Μητροπολίτου Σμύρνης ἀσχολουμένου εἰς τὰ ποιμαντορικὰ καθήκοντά του, τοῦ δὲ Ἡγουμενοσυμβουλίου Κοζίτσης ἐπιμελουμένου τὰ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς του. Ἐν τούτοις μετὰ πάροδον διετίας ἀνεφύη καὶ αὖθις τὸ ζήτημα τοῦτο, τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου Σμύρνης ἐπαναλαβόντος τὰς ἰδίᾳς ἐνεργείας καὶ προτάσεις περὶ ἀποστολῆς ἐκεῖ τοῦ ἁγίου κειμηλίου. Διὰ τῶν τελευταίων τούτων προτάσεων του παρεῖχε ὠρισμένην τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον οὐδὲν εἶχε νὰ φρονηθῇ περὶ ἀφαιρέσεως τοῦ ἱεροῦ κειμηλίου, ὡς ἐκλιπόντος παντὸς σχετικοῦ λόγου καὶ πάσης ἀξιώσεως. Ἡ τελευταία αὕτη Μητροπολιτικὴ διαβεβαίωσις—μὴ τηρηθεῖσα, δυστυχῶς, ὡς ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει θέλομεν ἴδει—ἤρκεσε νὰ πείσῃ τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον καὶ συγκατατεθῇ ν' ἀποστείλῃ εἰς Σμύρνην¹ δύο Μοναχοὺς μετὰ τοῦ ἱεροῦ κειμηλίου, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως προσκυνήσῃ τοῦτο ἡ ἐκεῖ Ἑλληνικὴ κοινότης. Οἱ φέροντες τὸ ἱερόν κειμηλίον Μοναχοὶ εἶχον ἐφοδιασθῇ καὶ με συστατικὰς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου Ναυπάκτου πρὸς τὸν ἅγιον τῆς Σμύρνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἀπερίγραπτος ἡ χαρὰ τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος Σμύρνης ἐπὶ τῇ ἐν τῇ πόλει των μεταφορᾷ τῆς ἁγίας χειρὸς τοῦ Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, ἐπιβλητικωτάτη δὲ ἡ ὑποδοχὴ ἧς ἔτυχον οἱ συνοδεύοντες τὸ ἱερόν κειμηλίον Μοναχοί, οἵτινες, εἰρησθῶ, ἐπὶ ἔτος παραμείναντες ἐν Σμύρνῃ, πολλῶν τιμῶν ἠξιώθησαν καὶ πολλὰ τ' ἀφιερώματα εἰς χρήματα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα συνέλεξαν κατὰ τὸ ἀνωτέρω χρο-

1. Τὸ ἅγιον τοῦτο κειμηλίον εἶχεν ἀποσταλῇ εἰς Σμύρνην τὸν Νοέμβριον τοῦ 1477 ἔτους, μετεφέρθη δὲ ἐκεῖ παρὰ δύο ἱερομονάχων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης.

νικόν διάστημα, καθ' ὃ οὐδὲως ἐπαύσαντο ψάλλοντες ἀνά τὰς οἰκίας ἀγιασμούς καὶ παρακλήσεις. Οἱ περὶ ὧν πρόκειται Μοναχοὶ κατὰ τὸ ἀνωτέρω χρονικὸν διάστημα τῆς ἐν Σμύρνῃ παραμονῆς των, ἐπανειλημμένως εἶχον ἐπισκεφθῇ τὸν ἅγιον Μητροπολίτην, ὅστις οὐδαμῶς, οὐδέποτε, ἐποιήσατο λόγον, σχετικῶς μὲ τὰς πρὸ διετίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διατυπωθεῖσας παραλόγους ἀξιώσεις τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐλληνικῆς κοινότητος, ἥτις, ὡς προερρήθη, ἤξιον νὰ μεταβάλλῃ εἰς κοινὸν κτῆμα ἰδιωτικὴν ἀποκλειστικῶς περιουσίαν, συνεργοῦντος εἰς τοῦτο καὶ τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου, ὅστις εἰς ἐπίμετρον, εἶχεν ἀναλάβει προσωπικῶς τὸν ἀγῶνα, γενόμενος οὕτω διεκπεραιωτής, οὕτως εἶπεῖν, τῶν ἀξιώσεων τούτων· ὡς κατωτέρω θέλομεν ἶδει, ἀπὸ σκοποῦ ἀπέφυγεν ὁ Ἱεράρχης οὗτος ν' ἀνακαινίσῃ τὸ ζήτημα καθ' ὃν χρόνον οἱ Μοναχοὶ τῆς Κοζίτσης παρέμενον ἐν Σμύρνῃ.

Προκειμένου ὅμως οἱ Μοναχοὶ οὗτοι ν' ἀπέλθωσι τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐθεώρησαν ὡς ἐπιβεβλημένον αὐτοῖς καθήκον ὅπως μεταβῶσι παρὰ τῷ Σ. Μητροπολίτῃ καὶ λάβωσι τὰς ἀπεχαιρετιστηρίου εὐχὰς του. Γενόμενοι παρ' αὐτῷ δεκτοί, ἀνεκοίνωσαν πρὸς τὸν ἅγιον τοῦτον τὸν σκοπὸν τῆς ἀναχωρήσεώς των. Ὁ ἅγιος Μητροπολίτης ἐξέφρασε τότε τὴν ἐπιθυμίαν του, ὅπως ἴδῃ τὸ ἅγιον κειμηλίον καὶ προσκυνήσῃ τοῦτο διὰ τελευταίαν φορὰν. Οἱ Μοναχοὶ μετ' εὐχαριστήσεως ἀποδεχθέντες τὴν πρότασιν τοῦ Ἱεράρχου ταύτης, ἔσπευσαν τὴν ἐπομένην νὰ μεταβῶσι εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν μέγαρον, φέροντες μετ' ἑαυτῶν καὶ τὴν λάρνακα ἐν ἣ ἐφυλάσσετο ἡ θαυματουργὸς Χεὶρ τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, δυστυχῶς ὅμως ὁ Ἱεράρχης οὗτος ἀμέσως **προέβη εἰς τὴν βίαιαν καὶ αὐθαίρετον ἀφαίρεσιν** τοῦ ἱεροῦ κειμηλίου, ¹ ὅπερ, **ἀφοῦ προηγουμένως προδεκύνησε καὶ ἡσπάσθη, ἐναπέθηκεν ἀκολούθως ἐντὸς τοῦ Εἰκονοστασίου του, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας καὶ ἱκετευτικὰς παρακλήσεις** τῶν Μοναχῶν, οὔτινας, εἰς ἐπίμετρον, **ἀπεπέμφθησαν καὶ τοῦ Μητροπολιτικοῦ μεγάρου ὁκαιότατα.**

1. Τὴν αἰδέσιμον χεῖρα τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου, ἀψήρεσε βιαίως καὶ αὐθαίρετως ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης ἐν ἔτει 1478.

ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀπελπισίας, τῆς πλήρους ἀπογνώσεως, διατελοῦντες οἱ ἀτυχεῖς οὗτοι Μοναχοί, οὔτινας, **δίκην Προφῆτου Ἱερεμίου, ἐθρήνουν ἐπὶ τῇ ἐπελθούσῃ εἰς αὐτοὺς ἀπροσδοκίῳ συμφορᾷ**, ἀπῆλθον τῆς Σμύρνης, εὐτυχῶς ὁμως, **Θεῖα συνάρσει, ἀντὶ νὰ ἐπανακάμψωσιν εἰς τὴν ἱερὰν αὐτῶν Μονήν, ἐθεώρησαν ἐπάναγκες ὅπως λάβωσι τὴν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἄγουσαν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως, παρουσιαζόμενοι πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη, διαμαρτυρηθῶσι πρὸς Αὐτὸν διὰ τὴν περὶ ἧς πρόκειται παράνομον καὶ ὅλως αὐθαίρετον πράξιν τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου Σμύρνης.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Κατόπιν λίαν ἐπιπόνου καὶ περιπετειώδους ταξιδίου, οἱ περὶ ὧν πρόκειται Μοναχοὶ τῆς Κοζίτσης, ἔφθασαν εἰς τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων Κωνσταντινούπολιν. Ἐπέπρωτο εἰς τοὺς Μοναχοὺς τούτους **νὰ συμπληρώσωσι τὴν ὑπὸ τῶν συναδέλφων των ἐπιχειρηθεῖσαν Ἀργοναυτικὴν Ἐκστρατείαν πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ ἀπολεσθέντος Χρυσομάλλου Δέρατος ! !** Γενόμενοι οὗτοι δεκτοὶ παρὰ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ¹ ἐξέβηκαν πρὸς τὴν Α. Θ. Π. ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ ἐν Σμύρνῃ λαβόντα χώραν, ἥρως τῶν ὁπίων, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, ὑπῆρξεν αὐτὸς ὁ τῆς πόλεως ταύτης Μητροπολίτης, καὶ μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας ἐζητήσαντο τὴν **ἄμεσον ἐπέμβασιν** τοῦ Ἀνωτάτου τούτου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀρχηγοῦ, **ὑπὲρ τῶν καταπατηθέντων ἀπαραγράπτων δικαιωμάτων** τῆς Ἱε-

1. Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διετέλει Συμεὼν ὁ Α' ἀνὴρ λίαν εὐπαίδευτος, ἐνάρετος καὶ θερμὸς ὑπέρμαχος τῆς ὀρθοδοξίας. Προτοῦ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, διετέλει ἐπὶ σειράν ἐτῶν Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος ἐξ οὗ καὶ Τραπεζοῦντιος ἐπωνομάζετο. Συμεὼν ὁ Α' ἐκλεγεθείς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τῷ 1470, διετέλεσεν ὡς τοιοῦτος μέχρι τέλους τοῦ 1478 ἔτους, ἥτοι ἐπὶ ὀκτῶ συνεχῇ ἔτη.

ρας Μονῆς, **αἴτινα αὕτη ἐκέκτητο** ἐπὶ τοῦ, περὶ οὗ πρόκειται, ἱεροῦ κειμηλίου, ὅπερ, ὡς γνωστόν, εἶχε περιέλθει αὐτῇ δυνάμει νομίμου καὶ ἀπροσβλήτου ἀγορᾶς. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἤκουσεν, ὁμολογουμένως, μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος καὶ προσοχῆς τὰ παρὰ τῶν Μοναχῶν καταγγελλθέντα Αὐτῷ, ἐκφράσας δὲ τὴν ἀπορίαν Του διὰ τὸ **πραξικόπημα** εἰς ὃ εἶχε προβῇ ὁ ἅγιος Σμύρνης, **διεβεβαίωσε** συνάμα αὐτοῦς, ὅτι **ἤθελεν εὐαρεσθῆναι νὰ ἐνεργήσῃ ὅ,τι δεῖ** ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ἐκ τῆς Πατριαρχικῆς ταύτης διαβεβαίωσης ἠντλησαν θάρρος οἱ ἀπείλιδες οὗτοι Μοναχοί, οἵτινες, ὑφιστάμενοι Ἰλιάδα συμφορῶν, περιπελινῶντο ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐν ταῖς ἀγυαῖς τῆς καταλυθείσης πρωτεύουσας τῆς Ἑλληνικῆς Αυτοκρατορίας, ἀναμένοντες τὴν ὀριστικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος μετὰ ψυχικῶν παλμῶν.

Ὁ ἅγιος Μητροπολίτης Σμύρνης ἀπαντῶν ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, ὅπερ εἶχεν ἀποστείλει αὐτῷ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου ἐξήτει ἐξηγήσει· καὶ πληροφορίας σχετικὰς πρὸς τὴν περὶ ἧς πρόκειται ὑπόθεσιν, ἐγνώρισε πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὅτι ἠναγκάσθη, ἐλθὼν, νὰ **προβῇ εἰς τὴν ἀφαίρεσιν** τοῦ ἱεροῦ κειμηλίου. **ὑπεῖκων εἰς τὴν ἐπιμονὸν ἀπαίτησιν** τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας Σμύρνης, ἥτις, ἀξιούσα δικαιώματα ἐπ' αὐτοῦ, ἠπεῖλει, ὅτι ἤθελε **προβῇ εἰς ταραχάς**, ἐν ᾗ περιπτώσει ὁ ἅγιος Μητροπολίτης **ἤθελεν ἀναγνωρίσει**, ὡς ἔβλεπε, τὰ ἐπὶ τοῦ ἁγίου τούτου κειμηλίου λόγῳ ἀγορᾶς **κεκτημένα δικαιώματα** τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης. Ὡς παρατηροῦμεν, ὁ ἅγιος Σμύρνης διὰ τῆς ἀνωτέρω ἀπαντήσεως, ἠντινα ἐποίησατο ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, ἀνεγνώρισε μὲν ἐμμέσως τὰ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς δικαιώματα ἀλλ' ἰσχυρίσθη, ὅτι ἡ πράξις του ὑπῆρξεν ἡ θέλησις τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος, ἐνῶ αὕτη, ὅχι μόνον οὐδεμίαν ἀξίωσιν ἤγειρεν, ὡς εἶδομεν, ἀλλ' ἀπεναντίας καὶ τιμῶν πολλῶν ἠξίωσε τοὺς φέροντας τὴν αἰδέσιμον Χεῖρα τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου Μοναχοῦ τῆς Μονῆς Κοζίτσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Ὅπόταν ἡ ἀνθρωπίνη φιλαυτία εἶναι φύσει ὑπερτροφικῇ, δύναται νὰ ὁδηγήσῃ πάντα εἰς τὰς μᾶλλον ἀπροσδοκίτους πλάνας. Ἡ ἀφήγησις τῶν συμβάντων καὶ ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς τὸ προκείμενον πόνημα, μᾶς ἐπιβάλλουσι νὰ κατατάξωμεν εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην καὶ τὸν ὑπὸ τοιαύτης φιλαυτίας ἐμπορούμενον Ἑκκλησιαστικὸν Ἀρχηγὸν τῆς Σμύρνης. Ἡ ἐπὶ τοῦ ζητήματος ὅλη αὐτοῦ ἐνέργεια ἀποτελεῖ κύριολεκτικῶς πράξιν ἀτομικῆς ἐπικρατήσεως. Ἐχομεν βεβαιωμένον, ὅτι οἱ φέροντες τὴν πάνσεπτον Χεῖρα τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου Μοναχοί τῆς Κοζίτσης, παρέμειναν ἐν Σμύρνῃ ἐπὶ ἔτος ὁλόκληρον, οὐδέποτε δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἤκουσαν ἢ ἀντελήφθησαν ἐγειρομένας ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ κειμηλίου, ὅτε, εἰμεθα βέβαιοι, ὅτι ἤθελον ἐγκαταλείψει νύκτωρ τὴν μεγαλοῦπολιν τῆς Ἑλλάδος· Ἀσίας καὶ ἤθελον ἐπισπεύσει τὴν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κοζίτσης ἐπάνοδόν των· ἐπομένως δὲν δύναμεθα ἢ νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι αἱ ἐνέργειαι τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου Σμύρνης δὲν διερμήνευον τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους τοῦ ποιμνίου του, ἀλλ' ἀτομικὰς αὐτοῦ σκέψεις, τὰς ὁποίας δύναται τις νὰ ἐκλάβῃ ὡς τιμωρίαν—ἐν τῷ προσώπῳ τῶν Μοναχῶν—τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, διότι τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον αὐτῆς, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, ἐπανειλημμένως εἶχεν ἀπαντήσῃ ἀποφατικῶς πρὸς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος Ἱεράρχην, ὅτε οὗτος εἶχε ζητήσει τὴν εἰς Σμύρνην ἀποστολὴν τοῦ κειμηλίου.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀναγνούς τὴν εἰς ἀπάντησιν τοῦ Γράμματός Του ἐπιστολὴν τοῦ Ἱεράρχου Σμύρνης, ἐπίσθη ἀκραδάντως, ὅτι τὰ διατυπωθέντα πρὸς τὴν Α. Θ. Π. παράπονα τῶν Μοναχῶν Κοζίτσης, ἦσαν οὐ μόνον πλέον ἢ ἀληθῆ, ἀλλὰ καὶ δίκαια καὶ νόμιμα, δὲν ἐδράδυνε δὲ δι' αὐστηροῦ ἐτέρου Πατριαρχικοῦ Γράμματος νὰ ἐπιτιμῇσθαι ὀριμύτατα τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος ὅλην ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου Σμύρνης. Διὰ τοῦ Γράμματος τούτου ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνέστησε εἰς τὸν Ἱεράρχην Σμύρνης, ὅπως προβῇ ἀμέσως εἰς τὴν πρὸς τοὺς κομιστὰς αὐτοῦ

Μοναχοὺς ἀπόδοσιν τοῦ Ἱεροῦ κειμηλίου, συγχρόνως δὲ ὁ Ἀνώτατος οὗτος ἀρχηγὸς τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, προβλέπων ἐνδεχομένην τυχὸν ἀντίστασιν πρὸς δικαιώσιν τοῦ ζητήματος ἐκ μέρους τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου, δὲν ὤκνησε νὰ προβῇ καὶ εἰς παραστάσεις παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐκδόσιν Αὐτοκρατορικοῦ Διατάγματος ¹— Ἰραδὲ—δι' οὗ νὰ διατάσσεται ἡ ἀπόδοσις τῆς αἰδεσίμου χειρὸς τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μοναχοὺς. Ἡ ἐκδοσις τοῦ περὶ οὗ πρόκειται Αὐτοκρατορικοῦ Διατάγματος ἐπετεύχθη, διατάσσεται δὲ δι' αὐτοῦ ἡ **κατάσχεσις** τοῦ ἱεροῦ κειμηλίου, **ἐν ᾗ περιπτώσει** ὁ ἅγιος Μητροπολίτης, **δὲν ἤθελε λάβει ὑπ' ὄψιν τὸ Πατριαρχικὸν Γράμμα**, ᾗ ἤθελε προκαλέσει διαμαρτυρίαν ἐκ μέρους τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος τῆς Ἰωνικῆς μεγαλοπόλεως, δυναμένης νὰ ἔχῃσι σοβαρὰς τυχὸν συνεπειάς. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ Διατάγματος τούτου εἶχεν ἀνατεθῇ εἰς τὸν Πολιτικὸν Διοικητὴν Σμύρνης, πρὸς ὃν εἶχον δοθῇ συγχρόνως καὶ αἱ δέουσαι τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διαταγαί, ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ὁποίων ἤθελεν οὗτος ἐνεργήσῃ πρὸς εἰρηνικὴν καὶ ἡρεμὸν ἐπίλυσιν τοῦ ἀναφυέντος προκειμένου ἐπεισοδίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ὁφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ ἐν γένει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος ἐνέργεια καὶ ἐπέμβασις τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀρχηγοῦ ἀποδεικνύει πρότυπον ἱεράρχου, ἐπαξίως καθέξαντος τὸν Θρόνον τοῦ Χρυσοστόμου. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης δὲν ἠνέχθη, ἀλλὰ παραδειγματικώτατα ἐτιμώρησε τὴν λαθοῦσαν χώραν, ὡς μὴ ὠφελε, παρεκτροπὴν τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου Σμύρνης. Ἡ τοιαύτη ζωηρὰ ἐπέμβασις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὅχι μόνον ἀποτελεῖ **θρίαμβον ὑπὲρ τοῦ δικαίου**,

1. Τὸ αὐτοκρατορικὸν τοῦτο Διάταγμα ἐξεδόθη τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1478 ἔτους.

ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὀριστικὴν, πλήρη, νομιμοποιήσιν τῶν ἐπὶ τῆς αἰδεσίμου χειρὸς τοῦ Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου κεκτημένων δικαιωμάτων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης. Δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν Του τὰς συνθήκας ὑπ' αἷς ἡ ἱερὰ αὕτη Μονὴ ἐγένετο κάτοχος τοῦ ἱεροῦ κειμηλίου καὶ ἐὰν ἠδύνατο αὕτη νὰ διεκδικήσῃ σπουδαίως τοῦτο, λόγῳ τῆς ὑπὸ ὧας ἐκτάκτους ψυχολογικᾶς συνθήκας λαθούσης χώραν ἀγορᾶς· ἀλλ' οὔτε καὶ ἠδύνατο ν' **ἀρνηθῇ δικαιοσύνην** εἰς τὴν ἱερὰν Μονήν, ποιούμενος εἰς δημόσιον κτήμα, ἰδιωτικὴν ἀποκλειστικῶς περιουσίαν, ἐν ὀνόματι τῆς ἀπολύτου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐξουσίας του, τῆς ὁποίας περιουσίας τὴν μεταβίβασιν, ἄλλως, εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν Κοζίτση, δὲν ἠμψισθήτησε πώποτε ἡ πρῶτην κάτοχος γυνή.

Προκειμένου οἱ Μοναχοὶ τῆς Κοζίτσης καὶ κομιστὰι τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, ν' ἀπέλθωσιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Σμύρνην, πρὸς παραλαβὴν τῆς αἰδεσίμου καὶ θαυματουργοῦ χειρὸς τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, ¹ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἐξέφρασεν εἰς αὐτοὺς τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν ὅπως ἐπανακάμψωσιν εἰς Κωνσταντινουπόλιν καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ προσκυνήσῃ καὶ ἀσπασθῇ τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἱερὸν λείψανον. Οἱ Μοναχοὶ οὗτοι μετὰ προθυμίας καὶ χρεᾶς ἀποδεχθέντες τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀνεχώρησαν διὰ Σμύρνην, φθάσαντες δὲ εἰς τὴν Ἰωνικὴν ταύτην πόλιν, ἔσπευσαν νὰ μεταβῶσι παρὰ τῷ ἁγίῳ Μητροπολίτῃ καὶ νὰ ἐγχειρίσωσιν αὐτῷ τὸ ἀνωτέρω Πατριαρχικὸν Γράμμα. Ὁ Σ. Μητροπολίτης μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, ἐν ᾧ ἐγένετο γνωστὸν αὐτῷ καὶ τὸ Αὐτοκρατορικὸν Διάταγμα, **ἔσπευσεν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιρροήσεως**, ἧτις, ἄλλως τε, ἤθελεν εἶσθαι ὅλως ἄσκοπος καὶ ἀνωφελής, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ σφόδρα ἐπιζήμιος αὐτῷ, **νὰ παραδώσῃ πρὸς**

1. Τὸ ἅγιον τοῦτο κειμήλιον ἀπεδόθη εἰς τοὺς Μοναχοὺς τῆς Κοζίτσης τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1479 ἔτους, κατακρατηθὲν παρὰ τοῦ ἁγίου Μητροπολίτου Σμύρνης, ἐπὶ τρεῖς μόνον μῆνας.

τοὺς Μοναχοὺς τὸ ἱερόν κειμήλιον. Οἱ Μοναχοὶ παραλαβόντες τὴν αἰδέσιμον ἁγίαν Χεῖρα ἀπῆλθον τῆς Σμύρνης, ἐπανακαμψάντες δὲ εἰς Κωνσταντινουπόλιν ἐζήτησαν καὶ ἐγένοντο δεκτοὶ παρὰ τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, πρὸς τὸν Ὅποιον ἐξέφρασαν τὰς εὐχαριστίας των καὶ τὴν βαθυτάτην αὐτῶν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ ζωῇ ἐπεμβάσει τῆς Α. Θ. Π. ὑπὲρ τῶν καταπατηθέντων αὐθαριέτως δικαιωμάτων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἐπιδειξάντες συγχρόνως Αὐτῇ καὶ τὴν αἰδέσιμον χεῖρα τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ποιήσας τρεῖς τὸ σημεῖον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖρας Του τὸ ἱερόν τοῦτο κειμήλιον καὶ ὑπὸ τὸ κράτος θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ συγκινήσεως ἡσπάσθη τοῦτο ἐπανειλημμένως. Μετὰ τοῦτο ἐνεχείρησε τὴν Λάρνακα, ἐν ᾗ ἐφυλάσσετο ἡ ἁγία αὕτη Χεῖρ, εἰς τοὺς Μοναχοὺς ἀφοῦ προηγουμένως κατέθηκεν ἐντὸς αὐτῆς, σεβασμοῦ καὶ δωρεᾶς πρὸς τὴν Ἱερὰν Μονὴν ἕνεκα, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντα καὶ σήμερον ἕτερα ἱερά καὶ ἁγία κειμήλια, ¹ ἅτινα λίαν ἐπιμελῶς φυλάσσονται μετὰ τῆς αἰδέσεως καὶ

1. Τὰ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου δωρηθέντα, ὡς προερρήθη, ἁγία λείψανα εἶναι ἐκ τῶν ὁσίων τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, τοῦ ἁγίου Χαράλαμπος, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος καὶ ἄλλων ἁγίων τῆς ἡμετέρας Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἱερῶν κειμηλίων, ὡς καὶ ἐκείνων ἅτινα ἀνεφέραμεν ἀλλοχού, ἡ ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης κέκτηται καὶ χρυσοκέντητον Ἐπιτάφιον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξόχως λεπτὴ ἐργασία ἀποτελεῖ ὁμολογουμένως ζηλευτὸν ἀριστουργημα. Ὁ Ἐπιτάφιος οὗτος ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν ἐξεταζόμενος, ὑπερέχει ἀσυγκρίτως τοῦ ἐν Αἰτωλικῷ ἱστορικοῦ τοιοῦτου. Ἀπεικονίζεται ὁ Θεάνθρωπος καταβιβάζόμενος ἐπὶ τοῦ τάφου. Τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑποβαστάζει ἡ Θεοτόκος τοὺς δὲ ἀγρᾶντους πόδας ὁ Νικόδημος, μετὰ δὲ τούτων ἀπεικονίζονται αἱ Μυροφόροι καὶ ὁ Ἰωσήφ ὁ Ἀριμαθαίας καὶ μετ' αὐτοὺς ἴστανται ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο ἄγγελοι λευχειμονοῦντες, αἵτινες, μὲ καμμύοντας ὀφθαλμούς, ἀτενίζουσι δειλῶς καὶ μετὰ τρόμου τὸν Θεάνθρωπον ὡς νεκρόν. Κάτωθ' τοῦ Ἐπιταφίου τούτου ἔχει χαραχθῆ διὰ τῆς βελόνης κεφαλαίως γράμμασιν ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ. «**Σκήνος ἁγίων Ἐπαρχίας Λοιδωρικίου.**» — ἐννοεῖ τὴν Ἐπισκοπὴν Λοιδωρικίου ἀπαντωμένην κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα καὶ ἔχουσαν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἁπασαν τὴν Δωρίδα καὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον καὶ τοὺς ὀρεινοὺς

θαυματουργοῦ χειρὸς τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, ἐντὸς πελυτελοῦς λάρνακος, ² ἐξ ἧς ἀποπνέει ἡ **Θεία χάρις καὶ εὐωδία** καὶ ἐκ τῆς

Δήμου τῆς Ν. πακτίας, — Μονῆς τε τῆς «**Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου**» εἰς χωρίον **Κοζίτσα** τοῦνομα, συνδραμόντος μὲν **Δαμνικηνοῦ Ἱεροδιακόνου** πόνος **Μαριώρας** ἈΨΛΒ' = 1738». Δυστυχῶς δὲν φαίνεται τοῦ ἐκεντήθη ὁ πρὸ δύο σχεδὸν αἰώνων — πρὸ 165 ἐτῶν — κατασκευασθεὶς χρυσοκέντητος οὗτος Ἐπιτάφιος, οὔτε προκύπτει τι σαφές, ὅπως μάθωμεν τίς ὁ συνδραμὸν Ἱεροδιάκονος Δαμνικηνὸς καὶ ὁποία ἡ κεντήσασα τοῦτον καλλιτέχνης Μαριώρα. — Λέγεται, ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐδωρήσατο εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κοζίτσης τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἀριστουργημα, τοῦτο δὲ ἀποβαίνει λίαν πιθανόν, καθόσον τὸ ἱερόν τοῦτο καθίδρυμα δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ δαπανήσῃ ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ εἰσδημάτων πρὸς ἀπόκτησιν τοιοῦτου πολυτίμου Ἐπιταφίου.

2. Ἡ περὶ ἧς πρόκειται Λάρναξ ἐν ᾗ φυλάσσονται μετὰ τῆς αἰδέσεως χειρὸς τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, τὰ ὁστ' αὐτῶν ἁγίων, ἅτινα ἐδωρήσατο τὸ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης (δρα κεφ. 12 ὑποσημ. 1 τοῦ παρόντος μέρους), ὅτε προσεκύνησε τὴν χεῖρα τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, ὡς καὶ τὰ ὁστ', ἅτινα ἐδωρήσατο τῷ 1470, ὁ τότε Οἰκ. Πατριάρχης, (δρα μέρος Α', κεφαλ. ΙΑ', ὑποσημ. 2) πρὸς τὸν Ἡγούμενον Τιμόθεον, εἶναι ἀργυρὰ καὶ καλλιτεχνικώτατα ἐπεξεργασμένη. Ἐπὶ τοῦ καλύμματος φέρει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν. ἈΨΛΒ' = 1792, Νοεμβρίου Α' δέσεις πρὸς τὸν ἁγίον Πολυκάρπον τοῦ σωτήρα Γρηγορίου καὶ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ Ἀρσενίου, Νεοφύτου καὶ Ἀνανίου, ἐκ Μονῆς Κοζίτσης ἡ **Κοίμησις τῆς Θεοτόκου** τῆς Ἀμπελακιωτίσσης ἔργον Ν. Δαμιανοῦ ἐκ Κοζίτσης». Προσέτι ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐφ' ὅλων τῶν τεσσάρων ἐπιμέκων ἐξωτερικῶν μερῶν τῆς λάρνακος ἀπεικονίζονται καλλιτεχνικώτατα αἱ ἐξῆς παραστάσεις ἧτοι 1) ὁ Ἰησοῦς διδάσκων ἐν τῷ Ἱερῷ, 2) ἡ Ἐγερσις τοῦ Λαζάρου, 3) ἡ Βασιφόρος, 4) ἡ προδοσία καὶ σύλληψις τοῦ Ἰησοῦ, 5) ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος, 6) ἡ Σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ, 7) ὁ Ἐπιτάφιος Θρῆνος, 8) ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, 9) ἡ Πεντηχοστή, 10) οἱ ἅγιοι Πάντες, 11) τὸ Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου, 12) οἱ τρεῖς ἱεράρχαι Βασίλειος ὁ Μέγας, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, 13) ἡ Κυριακὴ τοῦ Παραλύτου, 14) ὁ ἅγιος Συμεών, 15) ὁ ἅγιος Νικόλαος, 16) ὁ ἅγιος Χαράλαμπος, 17) ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ, 18) οἱ ἅγιοι Ἀνάργυροι Κοσμάς καὶ Δαμιανός, 19) ὁ ἅγιος Τρύφων, 20) ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ, 21) ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου, 22) ἡ ἱστασις τοῦ Τυρλοῦ, 23) ἡ ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ, 24) ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος, 25) ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, 26) ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διαλόγος, 27) ἡ ἁγία

ὁποῖας ἀντλοῦσι πᾶσαν παρὰμυθίαν οἱ ἐκζητοῦντες καὶ ἐπικαλοῦ-
μενοι τὴν **Θείαν ἀντίληψιν** καὶ τὴν **μεδιτεῖαν** τῶν ἁγίων
καὶ Ἱερῶν, περὶ ὧν πρόκειται, λειψάνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Μέχρι τοῦ ἔτους 1847, ἐσφύζετο ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κοζίτσης ὁ
ἀρχικὸς Ναὸς ὁ κατασκευασθεὶς μικρὸν μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῆς Εἰ-
κόνης τῆς Θεομήτορος, ἥτοι κατὰ τὸ ἔτος 1456.¹ Καὶ τὸ μικρὸν
τοῦ χώρου τοῦ ἱεροῦ τούτου Ναοῦ καὶ ἰδίᾳ ὁ ρυθμὸς αὐτοῦ, ἀντι-
κειμένος εἰς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τῆς τεκτονικῆς, ὑπηγό-
ρευσαν εἰς τὸ κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐποχὴν Ἑγουμενοσυμβούλιον, τὴν
κατεδάφισιν τοῦ Ναοῦ τούτου καὶ τὴν ἐκ θεμελίων ἀνακτίσιν αὐ-
τοῦ διὰ νέου ὅλως ρυθμοῦ· χάρις λοιπὸν εἰς τὸ ὑπὸ τοιαύτας νεω-

Τριάς, 28) ὁ ἅγιος Πολύκαρπος, 29) τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, 30) ἡ Γέν-
νησις τοῦ Χριστοῦ, 31) ἡ Περιτομή τοῦ Χριστοῦ, 32) ἡ Βάπτισις τοῦ Χρι-
στοῦ, 33) ἡ Ψηλάφησις τοῦ Θωμᾶ, 34) αἱ Μυροφόροι, 35) ἡ Μεσοπεντηχο-
στή καὶ 36) ἡ Σαμαρείτις. Πρὸς τούτοις ἐντὸς τῆς Λάρνακος ταύτης φυλάτ-
σεται καὶ ὡραίος ἀργυρὸς Σταυρὸς ὅστις, φέρων τὴν αὐτὴν τῆς λάρνακος
χροнологίαν, εἶναι ἔργον τοῦ ἰδίου χρυσοχόου Δαμιανοῦ, ὅστις, εἰρήσθω, ἐπὶ
ἐν ὁλόκληρον ἔτος εἰργάσθη διὰ τὴν τελείαν ἀποπεράτωσιν τῆς λάρνακος,
ἥτις ὁμολογουμένως ἀποτελεῖ καλλιτεχνικώτατον κόσμημα τῆς ἱερᾶς Μονῆς
Κοζίτσης.

1. Ἀνωθι τῆς κυρίας Εἰσόδου τοῦ Ἱεροῦ τούτου Ναοῦ ὑπάρχει τοποθε-
τημένη ἐν τῷ τοίχῳ πλάξ, ἐφ' ἧς εἶναι γεγλυμμένη κεφαλαῖος γράμμασιν
ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, ἐξ ἧς προκύπτει καὶ ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἐκτίσθη ὁ πρῶτος
ἱερὸς Ναός. «**Ἀνεκταίνισθη ὁ ἱερὸς καὶ πάνσεπτος Ναὸς τῆς Ὑπεραγίας**
Θεοτόκου Ἀρμελαχιωτίσσης—Κοζίτσης, Ἑγουμενεύοντος τοῦ Θεοφίλου
Παπαδόγγη καὶ Συμβούλων ὄντων τῶν Γερασίμου Κωνσταντίνου, Καλ-
λινίου Ἰωάννου καὶ Νικοδήμου Γερονικοῦ ἱερομονάχων. ΑΩΜΖ'
(=1847) Ἀπριλίου Α'. Τὸ παλαιὸν ἔτος τῆς Ἐκκλησίας 1436. Κατὰ
παράδοξον συγκυρίαν ὁ ἀρχιτέκτων τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἱεροῦ τούτου Ναοῦ,
κατήγετο ἐκ Κονίτσης τῆς Ἠπείρου, ἥτοι ἐκ τῆς πολίχνης, ἐξ ἧς, ὡς προερ-
ρήθη, κατήγοντο καὶ οἱ ἀποτελέσαντες τὸν πρῶτον συνοικισμὸν τοῦ χωρίου
Κοζίτσης.

τεριστικὰς ἰδέας ἐμφορούμενον, περὶ οὗ πρόκειται Ἑγουμενοσυμ-
βούλιον, ἡ ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης κέκτεται ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἄριστον
καὶ περικαλλέστατον ἱερὸν Ναόν, οὕτινος ἡ ἐν γένει οἰκοδομὴ ἀποτε-
λεῖ εἰκόνα ρυθμοῦ ἐκ κράματος Βυζαντιακῆς καὶ Γοτθικῆς τέχνης,
Ναόν, τέλος, μὲ ὑπερήφανον τροῦλλον καὶ κωδωνοστάσιον, μὲ κίο-
νας, μὲ ἀετώματα ἐπιβάλλοντα καὶ μὲ κυκλοτερεῖς θόλους, ὑπὸ τοῦς
ὁποίους καθ' ἐκάστην ἀντηχεῖ ἡ Θεία ὑμνωδία καὶ τελεῖται ἡ
Ἀένναος Λατρεία πρὸς τὸν Δημιουργὸν τοῦ Σύμπαντος.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω δύο πρώτοις μέρεσιν, ἐξεθέσαμεν ἐν ἐκτάσει τοὺς λόγους, οἵτινες ὑπηγόρευσαν τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, ὡς καὶ τὰ μετ' αὐτὴν λαβόντα χώραν σχετικὰ καὶ συναρτῇ θρησκευτικὰ γεγονότα. Ἦδη θέλομεν ἐξετάσει ταύτην καὶ ὑπὸ πολιτικὴν ἑποψίν, τοσούτω μᾶλλον, καθόσον τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἱερὸν τοῦτο ἱδρυμα, στενῶς συνδέεται καὶ μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπαναστάσιν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας προσέφερεν ὁμολογουμένως σπουδαίας ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Ὅτε ἡ Ἑλλάς ἐστὲναζεν ὑπὸ τὴν σκληρὰν δουλείαν βαρβάρου κατακτητοῦ, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης οὐδόλως ὑστέρησεν εἰς τὴν παροχὴν γενναίων συνδρομῶν, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ὀνειροπολουμένης Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας. Ἡ ἰδρυσις τῆς «Φιλικῆς Ἐταιρείας» μεγάλως ἐπέδρασε παρὰ τοῖς Μοναχοῖς τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, οἵτινες ἀμέσως καὶ ἐκ τῶν πρώτων ἐσπευσαν νὰ μνηθῶσι τῶν μυστηρίων αὐτῆς. Ἐν Συμβουλίῳ μετὰ τοῦ Μοναχοῦ ἀειμνήστου Δαμιανοῦ, τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ὁ «Ἅγιος Δημήτριος»¹, οἱ Μονασταὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, ἀνέθηκαν εἰς τὸν Δαμιανόν² πᾶσαν φρον-

1. Ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ ὁ «Ἅγιος Δημήτριος» ἰδρυθεῖσα τῷ 1805, κεῖται ἐν τῷ Δήμῳ Ἀποδοτίας καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Μεγάλης Λομποτινᾶς, ἀπέχει δὲ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης περὶ τὰς δύο ὥρας. Ὑπῆρξεν ἡ μᾶλλον εὐπορωτέρα τῆς Ναυπακτίας Ἱερὰ Μονή, δυστυχῶς ὅμως διελύθη καὶ αὕτη τῷ 1834. Σφύζονται εἰσέτι αἱ δύο αὐτῆς Ἐκκλησίαι καὶ ὁ στυλὸς ἐφ' οὗ, ἐπὶ τριετίαν ὀλόκληρον, ἡσυχάστει ὁ ἱδρυτὴς ταύτης Μοναχὸς καὶ ἡγούμενος Δαμιανός, περὶ οὗ κατωτέρω ἐν ἐκτάσει.

2. Ὁ Δαμιανὸς κατήγετο ἐκ τοῦ χωρίου Κοτουλήστια τοῦ Δήμου Ὀφιοῦν καὶ ἐκ τῆς οἰκογενείας Τσώνη. Ποιμὴν ὦν καὶ πατὴρ δύο θηλέων τέκνων, ἐγκατέλειπε τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὸν κόσμον, γενόμενος δὲ Μοναχός.

τίδα καὶ πᾶσαν συνεννόησιν, σχέσιν ἔχουσιν μὲ τοὺς σκοποὺς καὶ πόθους τῆς «Φιλικῆς Ἐταιρείας», οὗτοι δὲ ἀνέλαβον νὰ προσφέρωσι

ἰδρυσε τὴν ἱερὰν Μονὴν ὁ «Ἅγιος Δημήτριος», ἐν ἔτει 1805, τὴν ὁποίαν καὶ διηρῶνεν ὡς ἡγούμενος μέχρι τοῦ ἔτους 1826. Ὁ ἐπισκοπὸν τὸν βίον αὐτοῦ καὶ τὴν δρᾶσιν του ὡς Μοναχοῦ, ἐκπλήττεται τῶντι διὰ τὰ κατορθώματα ἐνὸς ποιμένου. Ὅτε ὑφώθη ἡ σημαία τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἤρξατο ἀπανταχοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὁ ἱερός τῆς ἀπελευθερώσεως ἀγὼν, ὁ Δαμιανὸς δὲν ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ ὑπὸ τὸν μοναχικὸν μανθῶν τὰ κατακλύζοντα τὴν ψυχὴν του πατριωτικὰ ἱερὰ αἰσθήματα, ἀλλ' ἀκάθεκτος ἐρρίφη εἰς τὸν ἀγῶνα, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου διεδραμάτισε σπουδαιότατον πρόσωπον. Προτοῦ ἐκραγῇ ἡ ἐπανάστασις ἐπεχείρησε ταξίδιον μέχρι Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τὴν ἐκεῖ δὲ παραμονὴν του μυηθεὶς τῶν μυστηρίων τῆς «Φιλικῆς Ἐταιρείας» ἐγένετο μέλος αὐτῆς, ἀναλαβὼν μάλιστα σπουδαιότατην ἀποστολὴν, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς κάτωθι παραθετομένης αὐτογράφου ἐπιστολῆς του, ἥτις εὐρίσκεται ἤδη εἰς χεῖρας τοῦ ἀπογόνου του κ. Μερχάλη Κοτίνη, Ἱατροῦ. Ἐν αὐτῇ ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τῶν ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ δὴ ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Ναυπακτίας, μυηθέντων παρ' αὐτοῦ εἰς τὰ τῆς «Φιλικῆς Ἐταιρείας», τοὺς ὁποίους συνθηματικῶς ἀναμάρζει ἀδελφοὺς. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, εὐμενῶς παραχωρηθεῖσαν ἡμῖν παρὰ τοῦ κ. Κοτίνη, παραθέτομεν ὡς ἔχει αὐτολεξεῖ, μ' ἐπεξηγητικὰς παρενθέσεις τῶν ἐν αὐτῇ ἀναφερομένων ὀνομάτων καὶ ἄνευ μεταβολῆς τοῦ συντακτικοῦ καὶ ὀρθογραφικοῦ μέρους αὐτῆς.

«1821, Ἰουνίου 5.—Κάνω θύμησιν μὲ τὸ γράμμα τοῦ κυρ Γεώργη Παππα-»
«ζαχαροπούλου ἀπὸ τὸ Παρίσι καὶ μὲ τὸ γράμμα τοῦ κυρ Ἰδούρηγα (ἄγνω-»
«στον ἡμῖν ἐπώνυμον, ἴσως ψευδώνυμον) καθὼς μ' ἐπρόσταζαν Ἀπόστολο ὁ»
«Πατριάρχης (ὁ ἀπαγχονισθεὶς Πατριάρχης Γρηγόριος Ε') καὶ ὁ κυρ Γεώργης»
«ὁ ἄνωθεν. Ἐδραμα εἰς τὸν κλῆρον, ἐκήρυξα τὴν ἐλευθερίαν ὡς ἀπόστολος»
«ὅπου εἴμουν. Εἰς Μουδουνίτσα (χωρίον τῆς Λοκρίδος) πρῶτον ὅπου ἐβόηκα»
«ἐκάμα ἀδελφὸν τὸν Ταλαρῆ τὸν Δεσπότη καὶ τὸν καπετὰν Δουδουνιώτην.»
«Εἰς τὸ Δαδί τὸν Πρωτόπαππα ἔς τὸ Σάλωνα τὴν κυρ Νάκο (Πανουργιᾶν)»
«ἔς τὸ Λιδωρίκι τὸν κοτσάμπαση κυρ Ἀναγνωστάκη (πρόγονος τῆς γνωστῆς»
«πολιτικῆς οἰκογενείας τῆς Δωρίδος Ἀναγνωστοπούλου) καὶ καπετὰν Σκαλιστᾶ»
«(πρόγονος τῆς ἐν Τριγωνίᾳ πολιτευομένης οἰκογενείας Σκαλισσοδήμου) ἔς τὸ»
«Κράββαρι τὸν Πιλάλα (ὀπλαρχηγὸς ἀτρόμητος ἐκ Κοζίτσης), τοὺς Κανα-»
«θαίους (ἡ οἰκογένεια Καναθοῦ ἐκ Μεγάλης Λομποτινᾶς ὁρμωμένη, ὑπῆρξεν»
«ἡ μᾶλλον εὐπορωτέρα καὶ ἡ μᾶλλον ἐκ καταγωγῆς καὶ ἐξ ἱστορικοῦ γέ-»
«νους» ἀρχοντικῆς οἰκογενείας τῆς Ναυπακτίας, μεγάλας ὑπηρεσίας προσενεγ-»
«κοῦσα εἰς τὸ ἔθνος.—Ἰδὲ Ἱστορίαν ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος. Τόμος

πᾶσαν ἀναγκάσιαν καὶ ἐφικτὴν δαπάνην πρὸς ἐπίτευξιν καὶ πραγμά-
τωσιν τῆς Μεγάλης Ἰδέας, ἥτις, κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς, τὴν ἐποχὴν,

»Α' ὑπὸ F. Rouqueville — Ὁ Ἰωάννης Κανάρης ἦτο εἰς ἐκ τῶν κατὰ τὴν
»τελευταίαν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου τριῶν μελῶν τῆς διευθυνούσης τῆς
»τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ἐπιτροπῆς· τὰ δύο ἕτερα μέλη ἦσαν οἱ Παππαδία
»μυαντόπουλος καὶ Θέμελης), τὸν Σισμάνην, τοὺς Σουδαίους (ἐκ Σίμου τῆς
»Πυλῆνης) καὶ τὸν Γεώργη Πλατανιώτην· ἔς τὸ Καρπενῆσι τὸν καπετὰν
»Γιαννάκη Γιολδάση· ἔς τὸ Ἀπόκουρο (Τριγωνία) τὸν καπετὰν Σιαδῆμα
»καὶ τοὺς προεστοὺς· ἔς τὸν Ἐπαχτο (Ναύπακτον) τὸν κύρ Βλάχο, τὸν
»κύρ Ἀναγνωστάρα (οἰκογένεια Ἀναγνωστοπούλου) καὶ τὸν Χαραλ. Κα-
»λογερογιάννο (οἰκογένεια Χαραλαμπίδου)· ἔς τὸ Γαλατᾶ ἡχοῖον τοῦ
»Μεσολογγίου παρὰ τὸν Εὐθρον ποταμὸν) τὸν Θανάση Κόντο καὶ τὸν
»Ἡγούμενο· ἔς τὸ Πρόδρομο (ἐκ Μονῆ τοῦ Προδρόμου κειμένη πλησίον
»τοῦ τῆς Τριγωνίας χωρίου Δερβέκιστα)· ἔς τὸ Μεσολόγγι τοὺς Ντο-
»σταίους (οἰκογένεια Βαλτινοῦ) κύρ Κωστῆ καὶ τοὺς τρεῖς προεστοὺς τῆς
»Χώρας (ἄγνωστοι ἡμῖν δυστυχῶς, ἐκ τῶν ἐρευνῶν ὅμως τὰς ὁποίας ἐπε-
»χειρήσαμεν πρὸς τοῦτο πειθόμεθα, ὅτι ἦσαν οἱ Παλαμᾶς, Καψάλης καὶ
»Ραζικώτσικας)· ἔς τὸ Ἀνατολικὸ (=Αἰτωλικόν) τὸν κύρ Σπυράκη (Κουρ-
»κουμέλην ἴσως), ἔς τὸ Σταμνᾶ τὸν κύρ Ἀναγνωστάκη (Τσιμπουράκη)· ἔς τὸ
»Βραχωῖρι (Ἀγρινίον) τὸν κύρ Μεγαπάνο (ἡ οἰκογένεια Μεγαπάνου, —δρᾶ καὶ
»ἱστορίαν Ἀλῆ-Πασᾶ ὑπὸ Ἀραβαντινοῦ, —ὑπῆρξεν ἐκ τῶν μᾶλλον εὐπορωτέ-
»ρων οἰκογενειῶν τοῦ Ἀγρινίου, προσέφερε δὲ καὶ αὕτη μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς
»τὸ Ἔθνος· τὴν παλαιὰν αὐτῆς εὐκλειαν διατηρεῖ καὶ τήμερον) καὶ τὸν ἔβαλα
»ὡς τὴν Ἄρτα προεστὸ καὶ καπετάνο· ἔς τὸ Μαλανδράϊνο (χωρίον τῆς Δωριδος)
»τὸν κύρ Παππαγεώργη (Παππαπολίτην) ἀπὸ τὴν Σεργούλα. Τώρα γράφω διὰ
»χειρὸς μου καὶ τὸ ἀφίνω τῆς μητέρας μου, ἐπειδὴ τρέχω εἰς τὸν πόλεμον με-
»τοὺς ἀγαρηνοὺς καὶ ἐπειδὴ λαβόθηκα (=ἐπληγώθην)· ἔς τὸ κεφάλι εἰς τὰ Καστέ-
»λια (Ἀντίρριον) μὴ καὶ σκοτωθῶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἀφίνω τὸ γράμμα μου
»εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅπου εἶχα ἔς τὰ βιλαέτια (ἀδελφοὺς ἔννοεῖ τὰ λοιπὰ μέλη
»τῆς «Φιλικῆς Ἑταιρείας»· βιλαέτια δὲ τὰ διάφορα μέρη ἐξ ὧν κατήγοντο
»ταῦτα) μὲ τὸ γράμμα τοῦ Πατριάρχου (πατριαρχικὸν γράμμα ἔννοεῖ τὴν δο-
»θεῖσαν αὐτῷ παρὰ τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου ἔγγραφον ἐντολὴν καὶ πληρε-
»ξουσιότητα) καὶ τοῦ κύρ Γεώργη (Παππαζαχαροπούλου) καθὼς γράφει νὰ
»ὑπερασπισθοῦν τοὺς κληρονόμους μου τώρα εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς Κων-
»σταντινουπόλεως (ἡ ἔκφρασις αὕτη ἀρκούντως χαρακτηρίζει τὰ αἰσθητά
»τῶν ἡρώων ἐκείνων, οἵτινες ἀκάθεκτοι βιβθέντες εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐπίστευον ἢ
»μᾶλλον ἐθεώρουν γεγονὸς τετελεσμένον τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κωνσταντι-
»νουπόλεως καὶ τὴν ἀνιδρυσιν τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας) νὰ τοὺς ἀγα-

ἤρξατο ζωογονομένη καὶ ὑπομειδιῶσα παρ' ἀπάσαις ταῖς κοινωνι-
καῖς τάξεσι τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Οἱ κάτοικοι τῶν

»ποῦν ὡς καὶ ἐγὼ ἀπεφάσισα ὅτι μὲ ἀκολουθήσῃ διὰ σωτηρίαν τῆς ἐλευθε-
»ρίας. Ἄν τοὺς ἐπὶ νῆαν οἱ Τούρκοι ἐγίνονταν γκορπάνια (=θύματα) τῆς ἐλευ-
»θερίας. Τώρα ὁ Κύριος ἐβοήθησε, πρέπει νὰ ἀγαπᾷ ὁ ἀφέντης (δηλ. ὁ μέλ-
»λων Ἡγεμὼν) τοὺς γαμβροὺς μου (τοὺς μετέπειτα ἀξιωματικούς τῆς φά-
»λαγγος Κωνσταντίνον Κοτίνην ἐκ Κλεπῆς καὶ Χαραλ. Λαπατίαν ἐκ Δο-
»μνίστης) ὡς δούλους του. —Δαμιανός. Κτίτορας τῆς Ἀγίας Μονῆς «Ἀγίου
»Δημητρίου», ἀγίου «Λιθωρικίου», ἀπόστολος τῆς ἐλευθερίας».

Ὁ περὶ οὗ πρόκειται ἱεραπόστολος Δαμιανὸς ἐπανακάμψας ἐκ Κωνσταν-
τινουπόλεως καὶ μετὰ τὴν περιοδείαν ἣν ἐπεχείρησεν ἀνὰ τὰ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ
ἐπιστολῇ ἀναφερόμενα μέρη πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του, ἐπανῆλθεν
εἰς τὴν σκήτην του, μὴ παύων καὶ ἐκ τοῦ μοναχικοῦ του τοῦτου ὁρμητη-
ρίου, ἐργαζόμενος διαφοροτρόπως ὑπὲρ τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς πατρίδος.

Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐφιλοξένησεν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ ὁ «Ἅγιος Δη-
»μήτριος» τὸν ἐξ Ὀδησσοῦ τῆς Ῥωσσίας κατελθόντα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως
διοργανώσῃ τὰ τῆς ἐπαναστάσεως Δ. Αἰνιάν, χωρὶς ν' ἀντιληφθῶσι τοῦτο αἱ
Τουρκικαὶ ἀρχαί. Ἐπολέμησε γενναίως λαβὼν μέρος εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος
1825 συναρθεῖσαν ἐν τῇ θέσει Κελλὶ τοῦ ὄρους Μυήνου μάχην, ὡς καὶ
εἰς τὴν ἐν Ἀντιρρίῳ τοιαύτην, καθ' ἣν καὶ ἐπληγώθη εἰς τὴν κεφαλὴν.
Διαρκούσης τῆς ἐπαναστάσεως ἀφειδῶς παρεῖχε τὴν ὑλικὴν συνδρομὴν τοῦ
Μοναστηρίου του εἰς τοὺς Ἐπαναστάτας. Εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦτο ὑφῆται
καὶ σήμερον στύλος ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐπὶ διετίαν ὀλόκληρον (1818—1820)
ἡσχίτευσεν ὁ ὁσῖος οὗτος Ἡγούμενος, μακρὰν τῶν λοιπῶν Μοναστῶν, μα-
κρὰν ἐντελῶς τοῦ κόσμου, οὐδένα βλέπων καὶ οὐδένα δεχόμενος ἢ ὀλίγον μό-
νον ἄρτον καὶ ὕδωρ ἀνὰ πᾶσαν τρίτην ἡμέραν, τὰ ὅποια ἐναπετίθεντο παρὰ
ὑπηρετοῦ τῆς Μονῆς, ἐπὶ τῆς μόνης θυρίδος ἢ μᾶλλον ὁπῆς τοῦ περὶ οὗ πρό-
κειται ἀσκητικοῦ στύλου, τὸν ὁποῖον ἐγκατέλιπε αἶμ' ὡς ἀνεχώρησε διὰ
Κωνσταντινουπόλιν. Ἐπίσης ἐν τῷ στύλῳ τούτῳ ἡσχίτευσεν ἐπὶ ἐν ἔτος
(1825), ἥτοι μέχρι τῶν παραμονῶν τῆς δευτέρας πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου,
ὅτε πλέον ἐγκατέλιπε καὶ αὐθὺς τοῦτον ὡς καὶ τὸ Μοναστήριόν του ἀνεπι-
στρεπτεῖ, σπεύσας νὰ προσφέρῃ βοήθειαν εἰς τὴν στενωτάτα πολιορκουμένην
καὶ ἐπαπειλουμένην πόλιν Μεσολογγίου, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας
τοῦ ὁποίου ὁ Δαμιανός, ὁ μέχρι τοῦ 1804 ἀπλοῦκὸς ποιμὴν, ἐντεῦθεν μέ-
χρι τοῦ 1820 Μοναχὸς καὶ ἱδρυτὴς Μοναστηρίου καὶ ἐντεῦθεν μέχρι τοῦ
1828 πρωταγωνιστοῦν μέλος τῆς «Φιλικῆς Ἑταιρείας» ἐπολέμησεν εἰς
τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ πυρός, κατὰ τὴν ἡρωϊκὴν δὲ ἔξοδον τῆς φρουρᾶς,
ἀπετεφρώθη καὶ οὗτος μετὰ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ λοιποῦ κλήρου, ἐντὸς τῆς

πλείστων χωρίων τῆς Ἐπαρχίας Ναυπακτίας, διὰ τῶν προκρίτων αὐτῶν, εἶχον ἔλθει εἰς συνεννοήσεις μετὰ τῶν Μοναχῶν ἀμφοτέρων τῶν περὶ οὗ πρόκειται Μονῶν, παρ' ὧν, μετ' ἐκπλήξεως ἤκουον, ὅτι ἡ παλιγγενεσία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἦτο πλέον ἢ βεβαία. Οἱ Μοναχοὶ ἰδίᾳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὀφθέν τῆς συλλογῆς ἀφιερωμάτων, ἐνήργουν τακτικὰς περιοδείας ἀνὰ τὰ χωρία τῆς Ἐπαρχίας Ναυπακτίας καὶ συνεννοοῦντο μετὰ τῶν προεξέχοντων κατοίκων, ἐνθαρρύνοντες τούτους καὶ ὑποδαυλίζοντες εἰς αὐτοὺς τὴν ἰδέαν τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας. Διαρκούσης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης παρῆχε πᾶσαν ὑλικὴν συνδρομὴν εἰς τοὺς ἐπαναστάτας τῶν ὀρεινῶν χωρίων τῆς Ἐπαρχίας Ναυπακτίας, ὡς ἐπίσης εἶναι ἀνεπίδεκτον ἀμφισβήτησεως, ὅτι αὕτη ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον **προδεπορίδατο** εἰς τοὺς λεηλατηθέντας χωρικοὺς καὶ εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν ἐπαναστατῶν **τὰ μέσα** τῆς ἀπολύτου αὐτῶν **συντηρήσεως**, αἵτινες, ἐν τῷ ἱερῷ ταυτὶ καθιδρύματι, **εὗρισκον ἀνακούφισιν καὶ παραμυθίαν τῶν δεινῶν**, ὑφ' ὧν ἐμαστιζόντο καθ' ὅλον τὸ πικρὸν καὶ περιπετειῶδες χρονικὸν διάστημα τοῦ Ἱεροῦ ἀγῶνος.

ἀπὸ τὸ ἔναυσμα τοῦ Καψάλη ἀνατιναχθείσης εἰς τὸν ἀέρα πυριτιδαποθήκη. Τοιοῦτος ἐν σμικρᾷ καὶ ἀμυδρᾷ σκιαγραφίᾳ ὁ ἔνθερμος οὗτος πατριώτης καὶ πρόμαχος τῆς ἐλευθερίας, διαπρεπὴς δὲ κληρικὸς καὶ γνήσιος στρατιώτης τοῦ Σωτήρος τῆς ἀνθρωπότητος.

Προκειμένου, τέλος, περὶ τοιοῦτου κληρικοῦ, δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον ἡ ἀναφέρωμεν καὶ ἐπεισὸδιόν τι ἐπισυμβᾶν μετὰ αὐτοῦ καὶ κληρικοῦ τινος κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει παραμονήν του καὶ τὸ ὅποσον ἀρκούντως καταδεικνύει τὸν χαρακτῆρά του. Τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' χοροστατοῦντος κατὰ τινὰ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ τελουμένην λειτουργίαν, ὁ Δαμιανὸς εἰσελθὼν ἐντὸς τοῦ Ἁγίου Βήματος, ὑπέστη παρατήρησιν παρὰ τινος γουναροφόρου κληρικοῦ, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι τὰ ἐξ ἐρέας ἐγγώρια Μοναχικὰ ἐνδύματά του, ἀπέκλειον δῆθεν τοῦτον νὰ συμμετάσχη τοῦ Ἁγίου Βήματος. Ὁ Δαμιανὸς ὁμως ἀπήντησεν αὐτῷ, ὅτι ἦσαν καθαρώτερα ἐκείνου τὰ ἐνδύματά του, ἐξέφρασε δὲ τὴν ἀπορίαν του πῶς ὁ κληρικὸς ἐκεῖνος, φέρων ἐνδύματα ἐκ δερμάτων ἀκαθάρτων ἀγρίων ζώων, εἰσῆρχετο ἐντὸς τοῦ Ἁγίου Βήματος!! Ἀντιληφθεὶς τὰ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης ἐπετίμησε δριμύτως τὸν κληρικὸν ἐκεῖνον, συνάμα δὲ συνεχάρη καὶ τὸν Δαμιανὸν διὰ τὴν πλήρη ἐννοιῶν εὐστοχον ἀπάντησίν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ὁ ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστίων διεξαχόμενος ἐθνικὸς ἀγὼν δὲν ἤρυνετο, ὡς προσέπομεν, ἢ νὰ ἐμπλήσῃ ἀκράτου ἐνθουσιασμοῦ καὶ τοὺς Μοναχοὺς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, οἵτινες δὲν ὤκνησαν νὰ συνεισφέρωσιν εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας τὰς ὑλικὰς τε καὶ ἠθικὰς αὐτῶν δυνάμεις. Ὁ Μοναχικὸς μανδύας δὲν ἐκώλυσε αὐτοὺς ὅπως σπεύσωσι καὶ βοηθήσωσι καὶ διὰ τῶν ὅπλων τὴν κινδυνεύουσαν καὶ ὑπερῶνθρώπως ἀγωνιζομένην ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀλύτρωτον πατρίδα. Δύο Μοναχοὶ ¹ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης μετὰ παραδειγματικῆς αὐταπαρνήσεως προσήνεγκον ἑαυτοὺς ὡς ὀλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας. Κατὰ τὴν ἐν θέσει Κελλίον τοῦ Μυήνου ὁδου, ² συναρθεῖσαν κρατεράν καὶ φονικὴν μάχην ³ τῇ 23 Ἀπριλίου 1825,

1. Οἱ Μοναχοὶ οὗτοι ὠνομάζοντο ὁ μὲν Πολύκαρπος, ὁ δὲ Ἀγαθάγγελος ὁ δευτέρος τούτων κατήγετο ἐκ Δορβιτισίας τῆς Πυλῆνης. Περὶ τοῦ πρώτου δὲν ἔχομεν θετικὰς πληροφορίες περὶ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος.

2. Τὸ ὄρος Μύηνον (=Παπαδιά, κοινῶς δὲ ὀνομαζόμενον Τσακαλάκι καὶ Ξηροβούνι) ὕψους 1700 μέτρων, κεῖται εἰς τὸν Δῆμον Ἀποδοτίας, δι' αὐτοῦ δὲ διέρχεται ἡ δημοσία ὁδὸς Ναυπάκτου—Λομποτινῆς, ὡς καὶ ἡ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κοζίτσης ἄγουσα.

3. Τὴν μάχην ταύτην διητύθουν ὁ ὀπλαρχηγὸς Σιαφάκας ἐξ Ἀρτοτίνης τῆς Δωριδος, ἔχων συμμαχητάς καὶ συνεπικούρους καὶ τοὺς Ἀντώνιον Καναβόν, Κωνσταντῖνον Εὐδὴν (ἐκ Πυλῆνης), Νότην Βότσαρην, Ἀνδρέαν Στράτον, Μακρυγιάννην (ἐκ Πυλῆνης), Ἰω. Φαρμάκην, ὡς καὶ τὸν Δαμιανόν. Ἰδοὺ πῶς περιγράφει τὰ κατὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ Φαρμάκης, διὰ τῆς ἀπὸ 25 Ἀπριλίου 1825, ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν Ἐπαρχον Ἀμφίσσης Ἰωάν. Μιχρούκην. «Ἄν ἐρωτᾷτε τὰ ἐδῶθεν οἱ Τοῦρκοι ἦλθον εἰς Παπαδιά τῶν Κραβθάρων καὶ ἐκλείσθη ὁ Σιαφάκας καὶ ἐπολέμησαν» ἐπῆρξα καὶ ἐγὼ ἀπὸ τῆς πλάτης με καμιά πενηνταργιὰ συντρόφους ὅπου εἶχα μαζί με τοῦ Καναβοῦ ἴσια με τὰς δώδεκα ἡ ὥρα καὶ τοὺς πολεμήσαμε καὶ τοὺς χαλάσαμε καὶ φύγαν ὁ χαλασμός των ὁμως ἔγεινε μεγάλος ἐσκοτώθησαν καμιά πενήντα Ἀρβανίτες στὸ τόπο καὶ λαθωμένοι ποῖος ἤξεύρει ἀπὸ τὸ «ταμποῦρι καὶ ἀπὸ ἡμᾶς» τοὺς ἐπήραμε καὶ μερικά ἄρματα καὶ ὅσοι σύντροφοι ἰδιοὶ μου ἦταν μαζί μου ἐφορτώθησαν ἄρματα». Ἰωάννης Φαρμάκης. Τὰ τῆς μάχης ταύτης, ἥτις ἔθηκε τέρας εἰς τὴν στρατιωτικὴν Τουρκικὴν

καθ' ἣν κατετροπώθη ὁ ἐν Μεγάλῃ Λομποτινᾷ ἐδρεύων ἐξ ἑνὸς Ταγματὸς τουρκικὸς στρατὸς ὑπὸ τὸν Τουρκαλβανὸν Ταγματάρχην Πρεβίσταν, οἱ περὶ ὧν πρόκειται Μοναχοὶ εἶχον ταχθῇ εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ πυρός. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν δευτέραν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου, ἐσπευσαν νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ καὶ νὰ προσφέρωσι τὴν Μοναχικὴν συνδρομὴν τῶν εἰς τοὺς ἐν στενῇ πολιορκίᾳ διατελοῦντας καὶ τὸν ἐσχατὸν ἀγῶνα διεξάγοντας Ἕλληνας καὶ Φιλέλληνας τῆς φρουρᾶς τοῦ Ἡρωικοῦ Μεσολογγίου. Ὁ ἕτερος τῶν Μοναχῶν τούτων, ὁ Πολύκαρπος, κατώρθωσε μόνον νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν πολιορκητῶν καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν στενῶς πολιορκημένην, περὶ ἧς πρόκειται, φρουρὰν καὶ ἐνωθῇ μετ' αὐτῆς, τοῦ ἑτέρου, δυστυχῶς, τοῦ Ἀγαθαγγέλου, συλληφθέντος καὶ κατακρεουργηθέντος παρὰ τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τὰ ὀλίγα ταῦτα, τὴν ἀναγραφὴν τῶν ὁποίων, εἰρήσθω ἐν παρόῳ, ἐφείσθησαν νὰ περιλάβωσιν αἱ γραφαὶς αἱ τοῦδε ἱστορικαὶ σελίδες, αἱ ἀφορῶσαι τὰ μεγάλα γεγονότα, τὰ λαβόντα χώραν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν ἀγῶνος, εἶναι, φρονούμεν, ἀρκετὰ νὰ πείσωσι πάντα, ὅτι ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης, προσέφερε ἀρκούντως μεγάλας θρησκευτικὰς τε καὶ πολιτικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἡμέτερον Ἔθνος, κατ' οὐδὲν ὑστερήσασα τῶν λοιπῶν Ἑλληνικῶν Μο-

ναστηρίων. Πανθομολογοῦμεν ἀποβαίνει, ὅτι τὸ Ἱερὸν τοῦτο καθίδρυμα, ἀείποτε ἐξεπλήρωσε τὸν προορισμὸν του, ὑπὸ διττὴν ἐποψίν, θρησκευτικὴν τε καὶ πολιτικὴν. Καὶ σήμερον δὲ δυνάμεθα μετὰ παρρησίας νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κοζίτσης ἀποτελεῖ τὴν κορωνίδα τῆς ἡθικῆς καὶ θρησκευτικῆς καταστάσεως. Ἐὰν οἱ κατὰ καιροὺς Μοναχοὶ δὲν διεκρίθησαν ἐν τοῖς γράμμασι—τοῦτο δὲ ἀποδοτέον εἰς τὴν ἀπορίαν καὶ μόνον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, μὴ ἐχούσης ἐπαρκεῖς πόρους ἢ μᾶλλον οὔσης ἀπόρου, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς πόρους ἄλλων Μοναστηρίων—**διεκρίθησαν ὅμως ἐπὶ ἐνθέρμῳ θρησκευτικῷ ζήλῳ καὶ ἀρετῇ.**¹ Πάντα ταῦτα καὶ πρὸς τοῦτοις ἡ συνάδουσα πρὸς τε τὰς αὐστηράς καὶ ἐπιβεβλημένας θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις καὶ ἀπαιτήσεις, ἐν γένει λειτουργία τοῦ ἱεροῦ τούτου καθιδρυματος, δύνανται, φρονούμεν, νὰ ἐκμηδενίσωσι καὶ κατακροίψωσι τὴν ἐπικρατοῦσαν νεωτεριστικὴν, πλὴν ὅλως ἄστοχον καὶ ἐπιπόλαιον, γενικὴν σχεδὸν γνώμην, περὶ λήξεως δῆθεν τοῦ προορισμοῦ καὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν Ἱερῶν Μονῶν κατὰ τοὺς σημερινούς καιροὺς.

1. Ἐκ καθήκοντος δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ εἰπώμεν, ὅτι τοιοῦτον παράδειγμα μᾶς παρέχει καὶ σήμερον ἡ ἀξία εὐφήμου μνηεὶς πολιτεία τοῦ ἐπὶ τὰ ἔλγν τῶν προκατόχων του βαίνοντος Ἡγουμένου κ. Ἰωάννου Δελουδά, κληρικοῦ μετὰ ζήλου, αὐταπαρνήσεως καὶ θρησκευτικῆς εὐλαθείας ἐκπληροῦντος τὸ καθήκον του, ὑπερανθρώπως δὲ καὶ δραστηρίως ἐργαζομένου ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἧτις, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του πλείστας ὅσας προόδους καὶ οὐσιώδεις βελτιώσεις ἀπῆλκυσε, κοσμηθεῖσα διὰ νέων οἰκοδομῶν καὶ λειτουργούσα ἐπὶ ὅλως νέων καὶ προοδευτικῶν βάσεων. Ταῦτα πάντα καὶ ἴδια ἢ ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ εἰσαγωγὴ νεαροῦ κληρικοῦ, προωρισμένου νὰ βελτιώσῃ ἐπιστηθῶς τὴν θέσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ παρέξῃ αὐτῇ ἐν καιρῷ τὰς ὑπηρεσίας του, πάνυ δικαίως ὑπηγόρευσαν εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀχαρνανίας—Ναυπακτίας κ. Παρθένιον Ἀκύλλαν, ν' ἀπονείμῃ πρὸς τὸν εἰρημένον Ἡγούμενον τὸν τίτλον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

ΑΠΛΟΥΝ ΒΛΕΜΜΑ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ
ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Τὸ προκείμενον πόνημα ἤθελεν εἶσθαι ἐπαισθητῶς ἀτελές, ἐὰν δὲν ἠθέλομεν παραθέσει καὶ ἐκτενῇ βιογραφίαν τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου Ἐπισκόπου Σμύρνης. Καὶ λόγῳ τῆς συναφείας τῆς συγγραφῆς καὶ λόγῳ τῆς ἀτελοῦς περιγραφῆς ἐν τῷ Μηναίῳ τῆς βιογραφίας τοῦ Θεοῦ τούτου Ἱερομάρτυρος, ἀγνώστου οὔσης, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῇ κοινῇ, ἰδίᾳ τῶν μερῶν τούτων, ἅτινα θεωροῦσι **μέγιστον προστάτην καὶ πολιοῦχον** τὸν ἅγιον Ἱερομάρτυρα Πολυκάρπον, προβαίνομεν εἰς τὴν λεπτομερῇ ταύτης περιγραφὴν, ἔρρισμα ἔχοντες διαπρεπεῖς Ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς,¹ τῶν ὑποίων τὰ συγγράμματα εἰσιν **ἀνεγνωρισμένα** παρὰ τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀποτελοῦσιν αὐθεντίαν.

"Ὡς περ ὁ διψασμένος καὶ ὑπὸ τοῦ κόπου ἐξηντλημένος ὁδοιπόρος, ὁ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ καύσωνος καὶ τῆς φλογὸς τοῦ ἡλίου ὁδοιπο-

1. Τὴν βιογραφίαν τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου περιγράφει ἐν ἐκτάσει ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» Εὐσεβίου, ἐξ ἧς καὶ ἠρανίσθημεν, ὅτι ἐκθέτομεν ἐν τῷ Δ' μέρει τοῦ παρόντος πονήματος.

ρῶν, αἰσθάνεται χαρὰν καὶ ἀνακούφισιν ὅπταν συναντήσῃ πηγὴν ὕδατος ὑπὸ σκιὰν δένδρου, τοιουτοτρόπως καὶ πᾶς Χριστιανός, ἐν τῷ μέσῳ τῶν παθῶν καὶ τῶν κινδύνων τοῦ βίου τούτου, ἐν τῷ μέσῳ τῶν θλίψεων καὶ τῶν δοκιμασιῶν τῆς ζωῆς ταύτης, αἰσθάνεται ἀγαλλίασιν θεῖαν καὶ πνευματικὸν ἐνθουσιασμόν, ὅπταν ἀναγινώσκῃ τὰς βιογραφίας ἐκείνων, οἵτινες ἠρνήθησαν καὶ περιεφρόνησαν πᾶσαν ἐπίγειον ἀπόλαυσιν, χάριν τῶν οὐρανίων καὶ ἀθανάτων βραβείων, ἐνείνων, οἵτινες διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τῶν ἔργων ἐδείχθησαν στυλοὶ διαπρύσιοι τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ ἐστερέωσαν διὰ τοῦ Θεοῦ φωτισμοῦ τὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας δόγματα. Ἐχοντες ὅθεν ὑπ' ὅψιν τὴν πνευματικὴν ὠφέλειαν, ἥτις θέλει ἐπέλθῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην, προβαίνομεν εἰς τὴν λεπτομερῇ ἐξιστόρησιν τοῦ βίου τοῦ κατὰ τὸν Β' μ. Χ., αἰῶνα ἀκμάσαντος Ἀποστολικοῦ πατρὸς καὶ Ἱερομάρτυρος Ἀγίου Πολυκάρπου, οὗτος ἡ βιογραφία συνδέεται, ὡς προερρήθη, μετὰ τὴν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Κοζίτσης ἐναποτεθειμένην αἰδέσιμον καὶ θαυματουργὸν ἀγίαν αὐτοῦ Χεῖρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς Εὐσεβίος, δὲν ποιεῖται ποσῶς ἀγείαν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ» περὶ τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος καὶ τῆς οἰκογενείας¹ τοῦ Ἱερομάρτυρος ἁγίου Πολυκάρπου.

1. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος Εὐσεβίος περιορίσθη, φαίνεται, μόνον εἰς τὴν λεπτομερῇ περιγραφὴν τοῦ μαρτυρίου, εἰς δὲ ὑπεβλήθη ὁ Ἱερομάρτυς Πολυκάρπος, χωρὶς νὰ ποιήσῃται λόγον καὶ περὶ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος. Ἐτερος ὅμως ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς μᾶς παρέχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσωμεν τόσον τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, ὅσον καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ καὶ πρὸς τούτοις τὴν ἀφορμὴν, ἐνεκα τῆς ὁποίας μετωνομάσθη εἰς Πολύκαρπον. Παρὰ τοῦ, ὡς εἴρηται, συγγραφέως ἐρανίζομεθα, ὅτι ὁ διαπρεπὴς οὗτος ἱεράρχης Πολύκαρπος, ἐγεννήθη ἐν Ἐφέσῳ καὶ ἐν ἔτει 72 Μ. Χ. Ὁ πατὴρ του ὠνομάζετο Παγκράτιος ἡ δὲ μήτηρ του Θεοδώρα. Εὐσεβέστατοι καὶ φιλόχριστοι ὄντες, ἐγκαθεύρχθησαν ἐν ταῖς φυλακαῖς, διαταγῇ τοῦ Ῥωμαίου Διοικητοῦ Ἐφέσου Μαρκίωνος, διότι δὲν ὑπήκουσαν ν' ἀρνηθῶσι τὸν

Ποιεῖται μόνον μνεῖαν ἐν αὐτῇ, ὅτι ὁ ἅγιος Ἱερομόρτυς Πολύκαρπος ἐχρημάτισε μαθητῆς τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάν-

Χριστόν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Θεὸς Πολύκαρπος δὲν εἶχεν ἰδεῖ εἰσέτι τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, εὐρισκόμενος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς ἐν ταῖς τρώγλαις τῆς Ἐφέσου στεναζούσης μητρός του. Ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ τῇ φυλακῇ (72 μ.Χ.,) τὴν προτεραιὰν ἀκριβῶς τοῦ θανάτου τῶν γονέων του, οἵτινες ἔπесαν θύματα τῆς ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ πίστεώς των. Κατὰ τὴν προκειμένην ταύτην βιογραφίαν, τὸ νεογνὸν ἀφηρηπάγη παρ' ἀγγέλου αὐτὴν τὴν νύκτα τῆς γεννήσεώς του καὶ ἀπεδόθη εἰς πλουσίαν χήραν τινὰ ἄτεκνον γυναῖκα τῆς πόλεως Ἐφέσου, ἥτις θεωρήσασα τοῦτο ὡς ἴδιον αὐτῆς τέκνον, τὸ παρέδωκεν εἰς τροφὸν, βαπτίσασα δὲ αὐτό, ἔδωκε εἰς τὸ νεογνὸν τοῦτο τὸ ὄπερ καὶ ὁ πατήρ του ἔφερον ὄνομα, ἥτοι Παγκράτιος. Ὁ παῖς οὗτος ἀναπτυχθεὶς προϊόντος τοῦ χρόνου, εἰσῆλθον ἐν τῷ Σχολείῳ καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων, βλέπουσα ἡ θετὴ μήτηρ του τὸν ἔρωτα, ὅπως ἐξ ἀπαλῶν ἀνύχων ὁ Παγκράτιος ἡσθάνετο πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἐνεπιστεύθη τὴν πρὸς τὰ ἱερὰ γράμματα ἐκπαιδεῦσιν καὶ τελειοποιήσιν του, εἰς διαπρεπῆ τινα κληρικὸν Θεολόγον. Ὁ Παγκράτιος φθάς εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, ἐνεφορεῖτο ὑπὸ ἐκτάκτων θρησκευτικῶν προσόντων καὶ προτερημάτων, ἀδιαφορῶν δὲ τέλεον περὶ τῶν κοινωνικῶν πραγμάτων καὶ περιπετειῶν, εἶχεν ὡς μόνον αὐτοῦ μέλημα τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀφοσίωσιν. Ἡ θετὴ μήτηρ του στερουμένη συζύγου καὶ τέκνων, ὡς προείπομεν, ἡγάπησε τοῦτον ὡς ἴδιον αὐτῆς τέκνον, ὅτε δὲ ὁ Παγκράτιος ἡνδρώθη πλέον, ἐνεπιστεύθη αὐτῷ τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τῆς κολλοσιαίας περιουσίας τῆς. Ἐχούσα ἀποθήκας μεγάλας ἐκ δημητριακῶν καρπῶν, οἴνου καὶ ἐλαίου, παρέδωκε τὴν διεύθυνσιν καὶ τὰς κλεῖδας τούτων τῷ Παγκρατίῳ, ὅστις μονομερῶς ἐπώλει ἐκ τῶν ἐν αὐταῖς ἐναποταμιευμένων ἀντικειμένων πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην αὐτῶν. Ὁ Παγκράτιος ὁμοῦ φύσει ἐλεήμων καὶ φιλεῦσπλαγχνος, πάντα τὰ ἐν ταῖς ἀποθήκαις ἐναποταμιευμένα διένειμε τοῖς πτωχοῖς, οἵτινες, ὡς ἐκ τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπισυμβάσης σιτοδείας, ἐστεροῦντο τῶν πρὸς ἀγορὰν ἀπαιτούμενων χρημάτων. Ἡ θετὴ μήτηρ του ἡγνέει πάντα ταῦτα, ὅτε ἡμέραν τινὰ λαβοῦσα τὰς κλεῖδας τῶν ἀποθηκῶν καὶ μεταβῆσα παρ' αὐταῖς, ἐξέστη ἅμ' ὡς εἶδε κενὰ πάντα τὰ δοχεῖα. Μεταβῆσα εἰς τὴν οἰκίαν καὶ μὴ συγκαταρούμενη ἐκ τῆς ὀργῆς, ἐπέπληξε δριμύτατα τὸν Παγκράτιον διὰ τὴν ἦν οὗτος διεπράξατο σπατάλην τῆς περιουσίας, διανείμας ταύτην τοῖς πτωχοῖς. Ὁ Παγκράτιος ἀπαθῶς ἀκούσας ταῦτα ἐξέφρασε τὴν λύπην του πρὸς τὴν θετὴν μητέρα του καὶ συγχρόνως τὴν ἀπορίαν του διὰ τὰ κατ' αὐτοῦ παράπονα, τὰ ὅποια, κατ' αὐτόν, ἐστεροῦντο βασιμότητος, παρεκάλεσε δὲ αὐτὴν ὅπως δεχθῇ καὶ ἐπισκεφθῶσιν ὁμοῦ τὰς ἀποθήκας, ἵνα βεβαιωθῇ, ὅτι αὐταὶ ἦσαν

νου τοῦ Θεολόγου, μετὰ τοῦ Θεοφόρου Ἰγνατίου καὶ, ὅτι προσχειρίσθη Ἐπίσκοπος ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ Ἐπισκοπῇ, διαδεχθεὶς τὸν Βουκόλον, ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορίας Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς (138-161 μ. Χ.,) τοῦ καὶ φιλοσόφου ἐπικληθέντος. Μετὰ πόσης δὲ συνέσεως καὶ μετὰ πόσης φρονήσεως, ζήλου καὶ ἐπιμελείας, ἐπεσκόπησε τὴν ἐπιτετραμμένην αὐτῷ Ἐκκλησίαν, ὁ τρισμακάριος καὶ ἱερώ-νυμος οὗτος Ἱεράρχης, ὁ λαμπρότατος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πατήρ καὶ διδάσκαλος, ὁ ὁμολογητὴς τῆς πίστεως καὶ ἐνθερμος οὗτος Ἐπίσκοπος, μανθάνομεν καὶ ἐκ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως τοῦ Θεολόγου Ἰωάννου, ἐν ᾗ βλέπομεν ὑπερεπαίνουμένα τὰ ἔργα τοῦ ἱερομόρτυρος Πολύκαρπου, ἐλθεικζομένας τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ καὶ προλεγομένας τὰς

πεπληρωμένα. Ὁ Παγκράτιος, συγκατατεθείσης τῆς θετῆς μητρός του, καθ' ὅδον ἐδέετο πρὸς τὸν Θεὸν ὅπως αἱ ἀποθήκαι πληρωθῶσιν ὡς ἄλλοτε ἦσαν, πράγματι δὲ εἰσελθόντες ἐν αὐταῖς ἀντελήφθησαν ἄμφω, ὅτι τὰ δοχεῖα αὐτῶν ὅχι μόνον δὲν ἦσαν κενὰ, ἀλλ' ἦσαν πεπληρωμένα πλέον ἀπ' ὅ,τι ἦσαν πρότερον. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ θετὴ μήτηρ του θαυμάσια ἐκχαρὰς καὶ ἐναγκαλισθεῖσα ἡσπασθῆναι τὸν Παγκράτιον πρὸς ὃν εἶπεν· «**Τοῦ λοιποῦ θὰ σὲ ὀνομάζω Πολύκαρπον**». Τὸ ἐπιτελεσθὲν, ὡς εἴρηται, ὑπερφυσικὸν θαῦμα ὑπεγόρευσε τὴν μεταβολὴν τοῦ ἀρχικοῦ ὀνόματος τοῦ ἱερομόρτυρος Πολύκαρπου, ὅστις ἔχτοτε καὶ ὡς Ἐπίσκοπος καὶ μέχρι τοῦ θανάτου του, ἔφερε τὸ ὄνομα Πολύκαρπος (=πολὺς καρπός). Ὁ θεὸς Πολύκαρπος ἐν ἡλικίᾳ 20 ἐτῶν ἡκολούθητε (92 π. χ.) τὸν ἐν Ἐφέσῳ ἐνδιατρίβοντα καὶ κηρύττοντα τὸ Εὐαγγέλιον Θεολόγον Ἰωάννην, τὸν ὑψιπέτην ἐκεῖνον Εὐαγγελιστὴν, οὗτινος ὁ ἅγιος Πολύκαρπος ἐγένετο μαθητῆς καὶ ἐνθερμος ὁπαδὸς καὶ τὸν ὁποῖον δὲν ἐγκατέλειπεν ἢ μόνον ὁπόταν οὗτος τῷ 96 μ. Χ., ἐπὶ Δομιτιανοῦ ἦχθη δέσμιος ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας εἰς Ῥώμην καὶ ἐκεῖθεν ἐξωρίσθη εἰς τὴν νῆσον Πάτμον. Ὁ Θεολόγος ἀναχωρῶν εἰς Ῥώμην ἐνεχειρίσεν εἰς τὸν μαθητὴν του Πολύκαρπον συστατικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν τότε Ἐπίσκοπον Σμύρνης ἅγιον Βουκόλον, ὅστις ἀμέσως ἐχειροτόνησε τὸν Πολύκαρπον εἰς Διάκονον καὶ προσέλαβε τοῦτον παρ' ἐαυτοῦ μέχρι τοῦ θανάτου του. Ὁ ἅγιος Βουκόλος, συναίσθανόμενος τὸν θάνατόν του, ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν του, ὅπως τὸν διαδεχθῇ ἐπὶ τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Θρόνου ὁ Θεὸς Πολύκαρπος· ἡ ἐπιθυμία του αὕτη ἐπραγματοποιήθη, καθόσον Ἐπίσκοπος Σμύρνης προσχειρίσθη ὁ Πολύκαρπος, ὅστις διὰ τῶν πράξεών του ἐδικαίωσε πληρέστατα τὰς προσδοκίας τοῦ Βουκόλου, ἀναδειχθεὶς οὗτος ἀντάξιός του καὶ ἐνθερμος ὑποστηρικτὴς τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

θλίψεις και τὰ δεινὰ παθήματα, ἅτινα ἤθελεν ὑποστῆ και τὰ ὁποῖα ἤθελεν ὑπομείνει προθύμως και μετ' αὐταπαρνήσεως χάριν τῆς ἐν-
θέου και ἀκραφονοῦς εἰς Χριστὸν πίστεώς του, ἵνα δι' αὐτῶν ἀξιωθῇ
και λάβῃ τὸν ἀμαράντινον τῆς αἰωνίου ζωῆς στέφανον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἐν ἔτει 157, κατ' ἄλλους δὲ τῷ 158 μ. Χ., μετέβη ὁ Θεῖος
οὗτος ἱερομάρτυς Πολύκαρπος εἰς Ῥώμην, μὲ εἰδικὴν ἀποστολήν,
τὴν τοῦ διακονισμοῦ τῆς Ἀγίας τοῦ Πάσχα ἑορτῆς, ἥτις, κατ'
ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐτελεῖτο ὅλως διαφορετικὰ τῆς σήμερον. Ἐπί-
σκοπος τότε τῆς Ῥώμης ἦτο ὁ Ἀνίκητος, ¹ μετ' αὐτοῦ δὲ ὁ Θεῖος

1. Μέχρι τοῦ Ε' αἰῶνος οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ῥώμης οὐδένα ἕτερον τίτλον
εἶχον, μολὶς δὲ ἀπὸ τοῦ ΣΤ' μ. Χ., αἰῶνος, ἔλαβον τὸν τίτλον τοῦ Πάπα
(=Ποντίφικος, Μεγάλου Πατρὸς κλπ.) : ἡ λέξις Ποντίφιξ ἐκ τοῦ Λατινικοῦ
pontifex, σημαίνει «ὁ Πρόεδρος τοῦ ἐν Ῥώμῃ ἱεροῦ συνεδρίου τοῦ διέποντος
τὰ τῶν ἱερῶν (τὰ θρησκευτικά)». Καὶ προκειμένου περὶ Πάπα δὲν χρῖσμεν
ἄσκοπον νὰ παραθέσωμεν σημειώσεις τινὰς σχετικὰς μὲ τὸν ἀρχηγὸν τῆς Δυ-
τικῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ θεωρεῖται ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ (!) ἐπὶ τῆς
γῆς και κληρονόμος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου!! Τὸ ὄνομα Πάπας, ἦτο κατ'
ἀρχὰς τιμητικὴ προσωνυμία τῶν Ἐπισκόπων ἐν γένει, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τέλους
τοῦ Δ' αἰῶνος, ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ῥώμης ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ πρῶτος τῶν πέντε
Πατριαρχῶν, ἅτε Μητροπολίτης ὢν τῆς ἀρχαίας πρωτεύουσας τοῦ κράτους
και τελευταίας διαμονῆς τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου. Ἀπὸ τοῦ 444 μ.Χ.,
ἔτους ὁ Πάπας—τοῦ ὁποῖου πλέον ἡ γνώμη εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά πράγ-
ματα εἶχε μέγιστον κύρος—ἀνεγνωρίσθη και ἐπισήμως διὰ Διατάγματος Οὐα-
λεντιανοῦ τοῦ Γ', ὡς ὁ ἀρχηγὸς τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἄν και ἡ τοιαύτη
ἐξουσία τῶν Παπῶν εὑρίσκει και ἐν τῇ Δύσει ἀκόμη μέχρι τοῦ Η' αἰῶνος ἀν-
τίστασιν τινα, οὐχ ἦττον ἡ δραστηριότης πολλῶν διαπρεπῶν Παπῶν, κυρίως
δὲ αἱ σχέσεις τούτων μετὰ τῶν ἰσχυρῶν Ἡγεμόνων τῶν Φράγκων, ἐπήνεγκον
τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Πάπα ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Δύσει και
κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα και ὡς πνευματικοῦ ἀρχηγοῦ τούτου. Κατὰ τὸν τελευ-
ταῖον τούτον αἰῶνα ἠλαττώθη ἡ δύναμις τοῦ Πάπα. Οἱ Ἕλληνες ἤδη εἶχον
πατάξει διὰ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου τὰς ὑπερφιάλους ἀξιώσεις αὐτοῦ.
Ἡ κατὰ τὸν Γ' αἰῶνα ἐπελθοῦσα ἡθικὴ παρακμὴ δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ μετα-
βάλῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ. Καὶ ἐκτῆσαντο μὲν οἱ Αὐτοκράτορες τοῦ Σαξωνικοῦ

Πολύκαρπος συνεζήτησε περὶ τοῦ σπουδαιωτάτου τούτου ζητήματος.

Τὸ ἅγιον Πάσχα, ὡς γνωστὸν, κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐποχὴν, ἐπα-
νηγυρίζετο διαφόρως παρὰ τῶν ἐξ Ἰουδαίων χριστιανῶν και παρὰ
τῶν ἐξ Ἑθνικῶν τοιούτων. Οἱ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανοὶ ἐπανηγύριζον
τὸ ἅγιον Πάσχα, τρώγοντες ἀμνὸν εἰς μνήμην τῆς ἀναστάσεως τοῦ

Οἴκου εἰδὸς τι ἐπικυριαρχίας ἐπὶ τῶν Παπῶν, ἀλλὰ ταχέως ἐπεκράτησαν
οὗτοι πάλιν, ἤδη Γρηγόριος ὁ Ζ' (1073—1085) ἦτο εἰς θέσιν νὰ συλλάβῃ
τὴν ἰδεάν γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς Μοναρχίας, οἱ δὲ διάδοχοι αὐτοῦ περιήγα-
γον τὴν Παπικὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν ὑψίστην ἀκμὴν, καθ' ἣν, οὐ μόνον οἱ ἄλ-
λοι Ἐπίσκοποι ἐγένοντο ὑπάλληλοι, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ Πάπα, ἀλλὰ και οἱ
Βασιλεῖς οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ τιμαριῶχοι αὐτοῦ. Πλὴν τούτων ἀλλὰ και Πα-
πικὸν Κράτος (Stato della ἢ Stato Pontificio) εἶχεν ἰδρυθῆ ὅπερ ἐκαλεῖτο κο-
σμικὸν Κράτος τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης και ὅπερ μέχρι τοῦ 1859, μὲ πρω-
τεύουσιν τὴν Ῥώμην, ἐξετείνετο ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἰταλίᾳ μετὰ τῆς Λομ-
βαρδίας—Ἐνετίας, περιελάμβανε δὲ 41,407 τετρ. χιλιόμετρα μετὰ 3,126,263
κατοίκων. Τὸ κράτος τοῦτο προσηρτήθη τῷ 1809 εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀλλ' ἀπο-
κατέστη τῷ 1815, ἐν τούτοις ὅμως μετὰ πολλὰς διακυμάνσεις ἠνῶθη μετὰ
τοῦ Βασιλείου τῆς Ἰταλίας τῷ 1870. Ὁ Πάπας εἰσέει εἶναι ἡ πνευματικὴ
κεφαλὴ οὐ μόνον τῆς σχεδὸν ἐντελῶς καθολικῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ και τῶν καθ'
ἅπασαν τὴν γῆν 235 ἐκατομμυρίων καθολικῶν. Πλὴν τῆς πνευματικῆς ταύ-
της ἐξουσίας, ἀφέθησαν αὐτῷ αἱ τιμαὶ και τὰ δικαιώματα ἀνεξαρτήτου Ἡγε-
μόνος και πρὸς τούτοις τὸ Βατικανόν, τὸ Λατερανὸν και τὸ φρούριον
τοῦ ἁγίου Γανδολφου. Εἰρήσθω πρὸς τούτοις, ὅτι ὁ ἐκ τῆς πνευμα-
τικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας οὐδὲν ἀπολέσας και ἐν Ῥώμῃ ἐδρεύων Πάπας, ἐκλέ-
γεται ὑπὸ τοῦ συλλόγου τῶν Καρδινάλιων (=Ἀρχιεπισκόπων), οἵτινες ἐκλέ-
γονται ὑπὸ τοῦ Πάπα και οἵτινες, ἡ ἀνακρήρυσσονται εὐθὺς ἀμέσως, ἡ φυ-
λάσσονται χρόνον τινὰ σιωπηλῶς in petto, τ. ἔ. ἐν τῷ στήθει, ἐν τῇ καρδίᾳ,
τοῦ Πάπα. Ὁ μέγιστος ἀριθμὸς τῶν Καρδινάλιων εἶναι 70, οὗτοι δὲ πρέπει
νὰ ἐκλέγωνται, εἰ δυνατόν, ἐκ πάντων τῶν Καθολικῶν Ἑθνῶν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον εἶναι Ἰταλοὶ. (Τίτλος : Ἐξοχότης, Περιβολὴ Ἐρυθρά). Μετὰ
τὸν θάνατον τοῦ Πάπα συνέρχονται οὗτοι εἰς τὸ κογκλάβιον πρὸς ἐκλογὴν.
Ὁ ἐκλεχθεὶς ἀλλάσσει τὸ κύριον αὐτοῦ ὄνομα, λαμβάνει ἄλλο κατ' ἀρέσκειαν
και στέρεται μετὰ μεγαλοπρεποῦς πομπῆς ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Πέτρου.
(Τριπλῇ μίτρα : Τίτλος : Ἀγιότης) ἀσπασμὸς τοῦ ποδὸς αὐτοῦ!!). Τὰ με-
γάλα αὐτοῦ ἔγγραφα περὶ θρησκευτικῶν ὑποθέσεων καλοῦνται Βούλλαι, τὰ
δὲ μικρότερα τοιαῦτα Βρέβια. Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Πάπα παρὰ διαφορὰς
Καθολικαῖς αὐλαῖς καλοῦνται Νούντσιοι.

Κυρίου Ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀδιαφοροῦντες δὲ ἐντελῶς περὶ τῆς ἡμέρας, ἐτέλουν τὸ Πάσχα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς Ἑβδομάδος, καθ' ἣν ἀκριβῶς ἤθελε συμπέσει ἡ 14 ἢ ἡ 16 ἡμέρα τοῦ μηνὸς Νισάν=Μαρτίου, ἐνῷ οἱ ἐξ Ἑθνικῶν χριστιανοί, ἐξ ὧν, εἰρήσθω, ἦσαν ἅπασαι αἱ ἐν τῇ Δύσει χριστιανικαὶ κοινότητες, ἐώρταζον τὴν ἀνάμνησιν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος, τὴν ἀμέσως ἐπομένην μετὰ τὴν πανσέληνον Κυριακὴν, ἣτις ἤθελε συμπέσει μετὰ τὴν ἰσημερινὰν, ὡς ταυτὶν συμβαίνει. Ἀμφότεροι οἱ Ἱεράρχαι οὗτοι ἐστήριζον τὴν ἐπικρατοῦσαν, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, ἐπικρατήσασαν συνήθειαν, εἰς τινὰ ἀρχαίαν παράδοσιν τῶν Ἀποστόλων. Δυστυχῶς εἰς οὐδὲν οἱ Ἱεράρχαι οὗτοι ἠδυνήθησαν νὰ συμφωνήσωσι, διότι οὔτε ὁ θεὸς Πολύκαρπος ἠδυνήθη διὰ τῶν σοφῶν ἐπιχειρημάτων του νὰ πείσῃ τὸν τῆς Αἰωνίας πόλεως Ἐπίσκοπον Ἀνίκητον, ἀλλ' οὔτε οὗτος τὸν ἀντάξιον διάδοχον τοῦ Βουκόλου Πολύκαρπον. Τὸ μόνον ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνεφώνησαν ἦτο νὰ μὴ λύσωσιν, ἕνεκα τῆς ἐκ τοῦ προκείμενου ζητήματος ἀναφύσεως διαφωνίας, τὸν μεταξὺ των ὑφιστάμενον στένον δεσμὸν ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως. Ἀκολουθῶς ἀμφότεροι οἱ Ἱεράρχαι οὗτοι συνδιελέχθησαν καὶ περὶ ἄλλων μᾶλλον σοβαρῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια, δυστυχῶς, παρὰ μένουσιν ἄγνωστα εἰς ἡμᾶς, κοινωνήσαντες δ' ἀμφότεροι τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἀπεχωρίσθησαν, ἅτε τοῦ Θεοῦ Πολυκάρπου ἀναχωρήσαντος διὰ τὴν ἐν Σμύρῃ Ἐπισκοπὴν του. Ὁφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ἀνίκητος, πολλῶν τιμῶν ἡξίωσε τὸν Πολύκαρπον καὶ πολλὰς φιλοξένους περιποιήσεις ἐπέδαψίλευσε πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Ῥώμῃ παραμονῆς του καὶ ἀποδείξεις, ὅτι οὗτος παρεχώρησε τῷ Ποιμενάρχῃ Σμύρνης καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν—ἐφ' ἧς σήμερον τὸ Βατικανὸν πιθανῶς—ὅπως οὗτος τελέσῃ ἐν αὐτῇ τὸ τῆς Θείας εὐχαριστίας μυστήριον. Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ ἐκείνην οἱ, περὶ ὧν πρόκειται, Ἱεράρχαι Πολύκαρπος καὶ Ἀνίκητος, συνεκοινώνησαν τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὁ Ἀποστολικὸς οὗτος Πατὴρ καὶ διαπρεπὴς Ἱεράρχης Πολύκαρπος ἐγκαταλιπὼν τὴν Αἰωνίαν πόλιν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του· βλέπων ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοὺς ὑπὸ τῶν ἁσεβῶν εἰδωλολατρῶν διωγμοὺς καὶ τὰς κακώσεις, τὰς ὁποίας ὑφίσταντο οἱ χριστιανοί, εἶπε τὸ ἀξιωμακόμενον ἐκεῖνο λόγιον: «**Ὁ Θεέ μου εἰς τίνα καιρὸν μὲ διετήρησας**». Τὸ λόγιον τοῦτο ἔλεγεν, οὐχὶ δυσφορῶν ἢ φοβούμενος τὸ μαρτύριον, ὅπερ ἡ Θεία Πρόνοια ἐπεφύλασεν αὐτῷ καὶ τὸ ὅποιον προησθάνετο, ἀλλὰ, διότι ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν κρίσιμον κατάστασιν· δὲν ἐδειλία ἐκ τούτου, ἀλλ' ἐδείκνυεν ὅλην τὴν αὐταπάρνησιν καὶ αὐτοθυσίαν ὑπὲρ τῆς ἁγίας ἡμῶν πίστεως καὶ θρησκείας, καλλοπιζων καὶ λαμπρύνων τὴν τῶν Σμυρναίων ἐκκλησίαν, τύπος καὶ ὑπογραμμὸς γενόμενος ἐν ἔργῳ, ἐν λόγῳ, ἐν τιμότητι καὶ ἐν ἀρετῇ, διδάσκων καὶ προτρέπων τοὺς πάντας εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν θεῖαν ἀγάπην· μὴ παραλείπων, τέλος, νὰ συνιστᾷ εἴτε ἐν ὁδῷ, εἴτε ἐν ἀγορᾷ, εἴτε ἐν ἐσθμῷ, εἴτε ἐν πόλει, ὅπου, εἰς οἰονδήποτε, τέλος, μέρος καὶ ἂν εὐρίσκετο, εἰς πάντας τὴν καρτερίαν, τὴν ὑπομονήν, τὴν αὐτοθυσίαν, ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ὀνόματος τοῦ ὑπὸ τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας γεννηθέντος διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου.

Τοιοῦτον ὄνομα φέρων καὶ τοιαύτην αὐταπάρνησιν δεικνύων ὁ ἱερωμάρτυς Πολύκαρπος, ταχέως ἐφείλκυσε τὰ βλέμματα τοῦ χριστεπώνυμου πληρώματος, ὅπερ, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι τὸν ἐλάτρευε καὶ τὸν ἐσέβετο ὡς πατέρα, ὡς βοηθόν, καὶ συνελόντι εἰπεῖν, ὡς τὸ ὕψιστον τῶν παραδειγμάτων τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης. Ὅλους ἐδίδασκεν, ὅλους συνεβούλευεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων των καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν. Ἐκ φύσεως ἐπιβλητικὸς καὶ γλυκύς, οὐ μόνον εἰς τοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀπίστους, ἐνέπνεε χάριν καὶ ἐλπίδα καὶ τοὺς προσεέλκυεν εἰς τὴν θεῖαν πίστιν. Ἡ ἡλικία αὐτοῦ, τὸ εὐσεβές, χαρίεν καὶ ἐπιβλητικὸν παράστημά του, ἡ λευκοτάτη, οἰκὴν χιόνος, σεβασμία γενειάς, ἡ στάσις του καὶ αἱ ἀρεταὶ του, ἤρκειν, ταῦτα πάντα, ν' ἀρπάζωσι καὶ νὰ καταγοητεύωσι τὰ πλήθη.

Πάντα τ' ἀνωτέρω καὶ ἰδίᾳ ἡ ὁσημέραι κραταιομένη καὶ ἐξη-
πλωμένη ἀνὰ τὴν Ἑλλάσσαν Ἀσίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν Σμύρνην, χρι-
στιανικὴ θρησκεία, ἥς ἐνθερμος ὑποστηρικτὴς καὶ διαπρύσιος κήρυξ
ὑπῆρξε καὶ ὁ Θεὸς Πολύκαρπος, ἥρκεσαν νὰ ἐξεγείρωσι τόσον κατ'
αὐτοῦ προσωπικῶς, ὅσον καὶ κατὰ τοῦ ποιμνίου του, τοὺς Ἑθνικοὺς
καὶ τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες βαρέως φέροντες τὴν κατὰπτωσιν, ἣτις
παρετηρεῖτο παρὰ τῇ εἰδωλογατρικῇ θρησκείᾳ των ἔλεγον· «οὗτός
ἐστὶν ὁ τῆς Ἀσίας διδάσκαλος, ὁ πατὴρ τῶν χρι-
στιανῶν· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν». Ἐκτοτε πλέον
οὗτοι ἐζήτουν ἀφορμὴν ἵνα σκευωρήσωσι κατὰ τοῦ Παιμενάρχου τού-
του κατηγορίαν δυναμένην νὰ συνεπάγῃται τὴν ἐξορίαν ἢ τὸν θάνα-
τον αὐτοῦ, κατὰ συγκυρίαν δὲ ἡ παρ' αὐτῶν ἐπιδιωκομένη αὕτη
ἀφορμὴ δὲν ἐβράδυνε νὰ τοῖς δοθῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ο Ἀνθύπατος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας Στάτιος Κονάρτος, λαβὼν
ἀφορμὴν ὡς ἐκ τῆς ἐγερθείσης θρησκευτικῆς φιλονεικίας τῶν χριστιαν-
ῶν καὶ τῶν Ἑθνικῶν, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν, ὡς ἐκ τοῦ φανατικοῦ καὶ
ἀσπόνδου μίσους, ὅπερ ἔτρεφε κατὰ τῶν χριστιανῶν, κινεῖ ἀμείλικτον
κατ' αὐτῶν διωγμόν, καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα δῆθεν τοῦ ὑπερασπιστοῦ
τῶν ὑφισταμένων νόμων, προσπαθεῖ δι' ἀπειλῶν καὶ βασάνων νὰ
ἐπιβληθῇ καὶ πείσῃ αὐτοὺς ὅπως ἀρνηθῶσι τὸν Χριστόν. Ὁ Ῥω-
μαῖος οὗτος Ἀνθύπατος, ζηλώσας φήμην καὶ δόξαν Νέρωνος, πρὸ
οὐδενὸς ὑπεχώρησεν. Τὰ μᾶλλον ἀπανθρωπότερα καὶ σκληρότερα βα-
σανιστήρια, τὰ ὅποια δύναται τις νὰ φαντασθῇ, ἐδοκίμασαν οἱ τῆς
ἐποχῆς ἐκείνης χριστιανοὶ παρὰ τοῦ ὀμοτάτου τούτου τυράννου.
Ἄλλοι τούτων ἐτίθεντο ἐπὶ τῆς πυρᾶς καὶ μετεβάλλοντο εἰς τέφραν,
ἄλλοι ἐστρεβλοῦντο, ἄλλοι ὑφίσταντο τὸν διὰ μαχαίρας θάνατον,
ἄλλων δὲ ἀπανθρώπως ἐξεσχίζοντο αἱ σάρκες των φοικωδῶς καὶ ἐκ
τῆς ἀκατασχέτου αἰμορραγίας ἀπέθνησκον ὑπὸ τὸ κράτος φοικωδῶν
ἀλγηδόνων!! Αἱ βάσανοι αὗται ἡύαντο καὶ αὐτοὺς τοὺς λίθους
νὰ συγκληίσωσι, οὐχὶ ὅμως τὴν καρδίαν τοῦ Ῥωμαίου τούτου Ἀν-
θυπάτου, ἣτις ὑπῆρξε σκληροτέρα τοῦ λίθου, σκληρότερα παντὸς

ὄρυκτοῦ!! Καὶ ἐν τούτοις μ' ὅλα τὰ φοικωδῆ καὶ ἀπάνθρωπα ταῦτα
βασανιστήρια, ἔβλεπέ τις τὴν ἀπαράδειγματίστον καρτερίαν, τὴν
ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀταραξίαν τῶν τότε μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν
τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας, οἵτινες—ὡς λέγει ἐπιστολῇ τις γραφεῖσα
ἐκ Σμύρνης πρὸς τινὰ Ἑκκλησίαν τοῦ Πόντου—ἐνόμιζον, ὅτι ὁ Κύ-
ριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς παρίστατο ἐνώπιόν των, ἢ μᾶλλον τὸν
ἐβλεπον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς των, καὶ τοὺς ἐνεθάρρουν εἰς
τὸ μαρτύριον καὶ εἰς τὴν θείαν ὑπὲρ Αὐτοῦ ἀγάπην καὶ αὐταπαρ-
νησιν, διὰ τοῦτο δὲ χάριν αὐτοῦ κατεφρόνουν τελείως τὰ ἐπίγεια
ἀγαθὰ, τὰς τρυφάς καὶ τὰς ἀναπαύσεις τοῦ κόσμου, προτιμῶντες
ἀντ' αὐτῶν τὰ βάσανα καὶ τὸν θάνατον, διὰ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα,
ἥτινα—κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον—«οὔτε ὀφθαλμὸς εἶ-
δεν, οὔτε οὐς ἤκουσεν». (Α'. Κορινθ. β'. 9).

Ἐν τῇ, περὶ ἧς πρόκειται, ἀνωτέρω ἐπιστολῇ, τὴν ὁποίαν, εἰρη-
σθῶ, διασώζει ἐν τῇ «Ἑκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ» ὁ Εὐσέβιος,
περιγράφεται λεπτομερῶς καὶ τὸ μαρτύριον εἰς ὃ ὑπεβλήθη καὶ ὁ
Ἐπίσκοπος τῆς Σμύρνης ἱερομάρτυς Πολύκαρπος. Ἀκούσας—λέγει
ὁ Ἱστοριογράφος Εὐσέβιος—ὁ θαυμάσιος οὗτος Ἱεράρχης, τὰς κατ'
αὐτοῦ κατακραυγὰς τοῦ Ἑθνικοῦ λαοῦ, ζητοῦντος ἐπιμόνως καὶ ἐκ
παντὸς τρόπου τὸν θάνατόν του, ἠθέλησε κατ' ἀρχὰς νὰ μείνῃ ἡσυ-
χὸς καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ ἑαυτὸν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, ἐνδῶσας
ὅμως εἰς τὰς θερμὰς παρακλήσεις καὶ ἰκεσίας τοῦ ποιμνίου του,
ἀπῆλθε κρύφα τῆς Σμύρνης καὶ κατέλυσεν εἰς ἐξοχικὴν τινὰ οἰκίαν,
ἐνθα, ἐνδιατρίβων μετ' ἄλλων φίλων του, ἐτέλει παννυχίους προ-
σευχὰς—τοῦτο δ' ἐπραττε πάντοτε—ὑπὲρ καταπαύσεως τοῦ ἐν τῇ
Ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Ἑκκλησίᾳ διωγμοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἐπικρατή-
σεως τῆς ποθητῆς εἰρήνης. Ἐπειδὴ ὅμως ἐξητήθη καὶ ἐν τῷ ἐξο-
χικῷ τούτῳ μέρει, ἐγκατέλιπεν αὐτὸ ὁ Ἱεράρχης Πολύκαρπος καὶ
μετέβη εἰς ἕτερον ἐκεῖ που ἀγρίδιον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ κατεδόθη παρὰ
χαμερπῶν καὶ ἀχρείων ἀνθρώπων. Οἱ εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἀποσταλέν-
τες, ὡς ἐπὶ ληστήν, ἱππεῖς τε καὶ πεζοὶ στρατιῶται, δὲν ἠδυνήθη-
σαν κατ' ἀρχὰς ν' ἀνακαλύψωσι τι, ἀλλὰ συλλαβόντες κατόπιν δύο
δούλους, ἐξηνάγκασαν τούτους δι' ἀπειλῶν νὰ καταμηνύσωσι τὸ κα-
ταφύγιον τοῦ Ἐπισκόπου Πολυκάρπου. Ἀνακλυφθεὶς λοιπὸν ὁ

Θεῖος οὗτος Ἱεράρχης ἐν τῇ πρώτῃ ὁροφῇ τῆς ἐξοχικῆς, ὡς προε-
ρήθη, οἰκίας, ἐν ἣ τελευταῖον εἶχε καταφύγει, δὲν ἐπεχείρησε ν'
ἀντιστῆ, ἀφειθείς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καίτοι ἠδύνατο νὰ δια-
φύγῃ τῶν χειρῶν τῆς ἐξουσίας, κρυπτόμενος εἰς ἐτέραν γειτονικὴν οἰ-
κίαν. Τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ εἰσελθόντας καὶ ἐνεργήσαντας τὴν σύλλη-
ψιν τοῦ στρατιώτου τῆς ἀστυνομίας ὑπεδέχθη οἰκειότατα καὶ τοὺς
περιποιήθη, συγχρόνως δὲ ζητήσας ἔλαβε μιᾶς ὥρας ἄδειαν, ὅπως
κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσευχηθῇ εἰς τὸν Θεὸν κατὰ μόναν καὶ
καὶ ἡσύχως, μετὰ τοῦτο δὲ ἀπήχθη παρὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν
πόλιν ἐπὶ ὄνου κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.

Καθ' ὁδὸν συνήντησε τὸν Εἰρήναρχον τῆς Σμύρνης, ὅστις ἐπέβαι-
νεν ὁχήματος μετὰ τοῦ πατρὸς του καὶ ὅστις φιλοφρόνως ἐδέχθη τὸν
Θεῖον Πολύκαρπον εἰς τὸ ὄχημά του παραχωρήσας ἐν αὐτῷ θέσιν.
λόγου δὲ γενομένου περὶ τῆς συλλήψεώς του, ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Εἰρή-
ναρχος ὑπὸ φιλικὴν ἔννοιαν τάδε. «**Τί κακὸν εἶναι, ὦ Πολύ-
καρπε, νὰ εἴπῃς Κύριε Καῖσαρ καὶ νὰ θύσῃς εἰς τὰ
εἰδωλα καὶ νὰ διασωθῇς ;**». Τότε ὁ σεβάσμιος οὗτος πᾶτήρ
Πολύκαρπος ἀκούσας τὰς βλασφημίας ταύτας λέξεις οὐδὲν ἀπεκρίθη,
οὐδὲν ἀπήντησε πρὸς τὸν Εἰρήναρχον, θεωρήσας ἀνωφελές ν' ἀπαν-
τήσῃ πρὸς ἀσεβὴ εἰδωλολάτρην, βιασθεὶς ὅμως ὑπὸ τοῦ Εἰρηναρχοῦ
τούτου ἀπήντησεν αὐτῷ. «**Οὐδέποτε θὰ πράξω αὐτὸ τὸ
ὅποιον μὲ συμβουλεύεις**». Ἡ ἀπάντησις αὕτη καὶ μόνη
ἤρκεσε νὰ ἐξαγριώσῃ τὸν Εἰρήναρχον, ὅστις πεισθεὶς πλέον, ὅτι αἱ
προσπάθειαι του ἀπέβησαν εἰς μάτην, διέταξε καὶ ἔρριψαν σκληρῶς
καὶ ἀπανθρώπως τὸν Ποιμενάρχην τῆς Σμύρνης ἐκ τοῦ ἀπὸ ρυτῆρος
ἐλαύνοντος ὁχήματος, ἐκ τῆς ὁρμητικῆς δὲ ταύτης πτώσεως ὑπέστη
ὁ Θεῖος Πολύκαρπος κάταγμα τῶν ὀστέων τῆς κνήμης τοῦ ἐτέρου
τῶν ποδῶν του. Οὐδὲν τερατωδέστερον, οὐδὲν ἀπανθρωπότερον ἀπὸ
τὴν ἀξιοστιγματίστον καὶ ἀνάνδρον ταύτην πράξιν τοῦ Εἰρηναρχοῦ,
ποιήσαντος κατὰ κράτος τῆς δυνάμεώς του καὶ τῆς ἐξουσίας του κατὰ
γέροντος καὶ σεβασμίου Ἐπισκόπου !! Καὶ ἐν τούτοις ὁ Ἱερομάρτυς
Πολύκαρπος, ἐλπίζων εἰς τὸν ἐνδυναμοῦντα Κύριον ἠγέρθη καὶ ἐξη-
κολούθησε βαδίξων ἡρέμα πρὸς τὴν πόλιν. Τότε—λέγει ὁ ἱστοριο-
γράφος Εὐσεβίος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ του Ἱστορίᾳ—ἠκούσθη θεία

ἐξ οὐρανοῦ φωνὴ λέγουσα. «**Ἰσχυε Πολύκαρπε καὶ ἀνδρεί-
ζου**».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Οἱ στρατιῶται προσήγαγον ἀμέσως τὸν Θεῖον Πολύκαρπον ἐνώπιον
τοῦ Ἀνθυπάτου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς ὃν ἐπέδειξατο τὴν αὐτὴν
ἀπερίγραφτον σταθερότητα καὶ αὐταπάρνησιν. Ἡ στάσις του αὕτη
καὶ μόνον ἤρκεσε νὰ καταστήσῃ ἐκπληκτον τὸν Ἀνθύπατον, ὅστις
καταγοητευθεὶς ἐκ τοῦ σεβασμίου προσώπου του, ἐκ τῆς γηραιᾶς
καὶ συμπαθητικῆς μορφῆς του καὶ ἐκ τῆς ἡλικίας του, ἐπὶ
τοσεῦτον συνεκινήθη, ὥστε ἔσπευσε νὰ διαβεβαιώσῃ σοβαρῶς
τὸν ἅγιον Πολύκαρπον, ὅτι ἦτο πρόθυμος νὰ τὸν ἀπελευθερώσῃ καὶ
νὰ τὸν ἀξιώσῃ πολλῶν τιμῶν, ἐν ἣ περιπτώσει οὗτος ἤθελε συγκα-
τατεθῇ νὰ βλασφημήσῃ ἅπαξ καὶ μόνον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστόν, ἀποφεύγων οὕτως τὸν ἐπαπειλοῦντα αὐτὸν θάνατον· εὖ
μόνον τοῦτο ἀλλὰ καὶ μετὰ δώρων ἐδῆλωσεν, ὅτι ᾔθελε τὸν ἀπο-
στείλῃ εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του. Αἱ διαβεβαιώσεις αὗται τοῦ Ῥω-
μαίου Ἀνθυπάτου ἔθεσαν, ὡς εἰκός, τὸν Θεῖον Πολύκαρπον, μὴ
ἐννοοῦντα νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ, ὑπὸ τὸ κρά-
τος τῆς ταραχῆς ὡς ἐκ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου, ἐν τούτοις ἐὰν
τὴν καρδίαν αὐτοῦ κατέκλυζον συναισθήματα ἀνώτερα ἐκείνων τὰ
ὅποια αἰσθάνονται μόνον οἱ εἰς τὰς τελευταίας τῆς ζωῆς τῶν στιγμὰς
εὐρισκόμενοι, τὸ πρόσωπον ὅμως αὐτοῦ οὐδεμίαν ἐξεδήλου ταραχὴν·
εἰς ἀπάντησιν δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀνθυπάτου λεχθέντων ἠρκέσθη νὰ
ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς του πρὸς τὸν οὐρανόν καὶ ἐν εἵδει μονολόγου
νὰ εἴπῃ τὰς ἐξῆς λέξεις, αἵτινες, εἰρήσθω, κατέστησαν κυριολεκτι-
κῶς ἀνίκανον πρὸς στιγμὴν τὸν Ἀνθύπατον Στάτιον Κονάρτον, ὅπως
ἐπανάλθῃ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἢ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν
τῆς συμβουλευτικῆς δῆθεν ἐπιθυμίας του. «**Εἶμαι—εἶπεν ὁ Θεῖος
Πολύκαρπος—ὀγδοήκοντα ἔξ ἐτῶν¹ κατὰ τὰ ὅποια**

1. Τυπογραφικὸν λάθος φαίνεται, ὅτι παρεσέφρυσεν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ
Ἱστορίᾳ» τοῦ Εὐσεβίου, καθόσον εἶναι ἐπισήμως βεβαιωμένον, ὅτι ὁ Θεῖος Πο-

ὑπηρετῶ τὸν ἀγαθὸν Κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις οὐδεμίαν λύπην μοι ἐπροξένησεν εἰς τὸ τόσον διάστημα τῆς ζωῆς μου, μάλιστα δὲ μοι ἐχάρισε μυρίας εὐεργεσίας· πῶς λοιπὸν οὐ θέλεις τώρα νὰ ὑβρίδω ἐγὼ τοιοῦτον ἀγαθὸν καὶ εὐεργετικώτατον αὐθέντην μου, νὰ ὑβρίδω τὸν βασιλέα μου, τὸν ὀφθίνον μου, τὸν Σωτῆρά μου;» (Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Εὐσεβίου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ ἀνωτέρω ἀξιομνημόνευτα καὶ ἄγία ῥήματα τοῦ Θεοῦ Πατρὸς Πολυκάρπου, ἐγένοντο κατόπιν τὸ σύνθημα τῆς αὐταπαρνήσεως τῶν μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν τῆς ἀγίας θρησκείας μας, ὑπῆρξαν τὸ διακριτικὸν σημεῖον ἐκείνων, οἵτινες ἐξήπλωσαν τὸ Εὐαγγέλιον ἀνὰ τὰ μεμαρασμένα καὶ φθισιῶντα τῆς ἀρχαιότητος Ἔθνη, ἐκείνων, τέλος, οἵτινες ἐπέφερον τὴν εἰρήνην καὶ ἐδίδασκαν τὴν ἀγάπην, τὴν εὐσεβειαν, τὴν ἡθικότητα, τὴν ἡμερότητα καὶ τὴν ἀγιότητα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Ἡ, ὡς εἴρηται, ἀνωτέρω ἀπαντήσις τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου δὲν ἐφάνη, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἀρεστή εἰς τὸν περὶ οὗ πρόκειται Ῥωμαῖον Ἀνθύπατον, ὅστις δυσαρεστήθεις, ὑπολαβὼν ταύτην ἀνευλαβῆ, προσέβη ἀμέσως εἰς ἐντόνους δηλώσεις, ζητῶν ἐπιμόνως παρὰ τοῦ σεβασμίου Ἐπισκόπου ν' ἀρνηθῇ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν!! Οὗτος ὅμως μετὰ παρρησίας καὶ μετὰ μεγάλης ἡρεμίας ἀπαντήσας εἶπεν εἰς τὸν Ἀνθύπατον. «**Ἐὰν ὑπερηφανεύσῃς οὐ διὰ τὸ ἀξίωμα σου καὶ διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ αὐθέντου σου**

λύκαρπος, γεννηθεὶς τῷ 72 μ. Χ., ἐμαρτύρησεν ἐν ἔτει 167 μ. Χ., καὶ ἐν ἡλικίᾳ 95 ἐτῶν. Αὕτη εἶναι ἡ γνώμη μας, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὑπὸ τοῦ ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου λεγθέντα, «εἶμαι 86 ἐτῶν κατὰ τὰ ὅποια ὑπηρετῶ τὸν ἀγαθὸν Κύριόν μου κλπ.» ὑπενόουν τὰ ἔτη καθ' ἃ ὑπηρετήσῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐν πλήρει συναισθήσει τῶν χριστιανικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 10 ἔτους τῆς ἡλικίας του καὶ μετέπειτα μέχρι τοῦ θανάτου του.

Καίσαρος καὶ τρέμεις πρὸ αὐτοῦ καὶ ζητεῖς καὶ ἐγὼ νὰ ὑμῶσω εἰς αὐτὸν προσποιούμενος ἄγνοϊαν περὶ τοῦ τίς εἶμαι, ἄκουσον μετὰ παρρησίας καὶ ἐλευθέρως, ὅτι χριστιανὸς εἶμαι κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα· ἂν δὲ θέλῃς νὰ μάθῃς κατὰ πλάτος τὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, δὸς χρονικὸν διάστημα καὶ ἄκουσον». (Ἐκκλ. Ἱστορία Εὐσεβίου).

Ὁ Ἀνθύπατος τότε ἐδήλωσε πρὸς τὸν ὑπὸ τὸ κράτος τοιούτων ἡθικῶν συγκινήσεων καὶ βασάνων Θεῖον Πολύκαρπον σαφῶς καὶ κατηγορηματικώτατα, ὅτι οὐδόλως ἐνδιαφέρεται περὶ θρησκευτικῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὔτε κατέχεται ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ γίνῃ μύστης τῆς τοῦ χριστιανισμοῦ θρησκείας, ἐκεῖνο μόνον ὅπερ δῆθεν τὸν ἐφόβιζεν ἦτο ἡ φανατικὴ ἐξέγερσις τῶν Ἐθνικῶν, ἐνεκα δὲ τούτου ἐπανελάβετο πρὸς τὸν ἅγιον Πολύκαρπον, ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐλεύθερον, ἐν ᾗ περιπτώσει δυνηθῇ καὶ καταπραῦνῃ τὸ μαινόμενον πλῆθος τῶν Ἐθνικῶν. Τότε ὁ ἅγιος Πολύκαρπος ἀπαντῶν πρὸς τὸν Ἀνθύπατον εἶπεν· «ὁ ὑπερένδοξος Κύριός μας, μᾶς διδάσκει νὰ σεβώμεθα καὶ νὰ ὑποληπτώμεθα τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς κοσμικὰς ἐξουσίας, ἐν ὧσιν δὲν βλαπτώμεθα εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὴν εἰς Χριστόν ἀγάπην, ὅταν ὅμως βλαπτώμεθα, μᾶς συμβουλεύει νὰ μὴ ἀκούωμεν τὰς ἀσεβεῖς καὶ ἀπίστους ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας· ἐνεκα λοιπὸν τῆς τοιαύτης διδασκαλίας ἦλθον εἰς συζήτησιν μαζὺ σου ἵνα σοῦ δεῖξω διὰ σαφῶν ὁρισμῶν τὴν ἀλήθειαν τῆς τοῦ Χριστοῦ πίστεως καὶ πιστεύσητε· ἂν δὲ ἀρνηθῆτε εἶμαι ἡναγκασμένος νὰ παύσω πᾶσαν συζήτησιν πρὸς τὸν ὄχλον τοῦτον τὸν αἰμοβόρον καὶ ἀσεβεῖ· ὁ δὲ κρίνω σκόπιμον νὰ ἔλθω εἰς λόγους, διότι ἐκ τῶν προτέρων γνωρίζω τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀπιστίαν του, συνέπειαι τῶν ὑποίων εἶναι ἡ ἐπιμονή του νὰ ζητῇ, δίκην λυσσαλέου λύκου, τὸν θάνατόν μου». (Ἐκκλ. Ἱστορία Εὐσεβίου).

Καὶ τὰ θεῖα ταῦτα ῥήματα δὲν ἤρκεσαν νὰ πείσωσι τὸν Ἀνθύπατον διὰ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν θεῖαν τοῦ χριστιανισμοῦ ἀλήθειαν, ἐνοχλῶν δὲ οὗτος καὶ αὖθις τὸν τὴν ὁδὸν τοῦ μαρτυρίου ἡρέμως βαίνοντα Ἐπίσκοπον Σμύρνης, ὤθει τοῦτον εἰς τὴν ἀσέβειαν, ἀπειλῶν συγχρόνως αὐτόν, ὅτι ἐν ᾗ περιπτώσει θελήσῃ νὰ ἐμμεῖνῃ εἰς τὰς

ιδέας του, εύρίσκετο ἄκων δῆθεν εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὸν εἰς μυρίας βασάνους καὶ κκώσεις¹. Εἰς πάντα ταῦτα ὁ ἱερομάρτυς Πολύκαρπος ἀντέταξε τὰ τοῦ Θεοῦ Παύλου ῥήματα· «τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις, ἢ λιμός, ἢ διωγμός, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα, ἢ θάνατος; Ὅλα τὰ ὑπερνικῶμεν δυνάμει τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Τέλος βλέπων ὁ Ἀνθύπατος τὴν ἀμετάτρεπτον ἀπόφασίν του, τὴν μεγάλην αὐταπάρνησιν καὶ τὴν ζῶσαν εἰς Χριστὸν πίστιν του, διέταξε τὸν θάνατον τοῦ ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου καὶ συγχρόνως παρήγγειλε νὰ κηρυχθῇ κατὰ τὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἰθισμένα διὰ κήρυκος τοῖς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου· «**Πολύκαρπος ὁμολόγησεν ἑαυτὸν χριστιανὸν εἶναι**» διὰ τοῦ κηρύγματος δὲ τούτου ἐβεβαιώθη πλέον ἐπισήμως ἡ εἰς θάνατον καταδίκη του. Ἡ συνήθεια αὕτη εἶχε καθιερωθῇ δι' ἐκείνους μόνον οἵτινες ἐθιματοῦντο, διότι ὁμολογοῦν ἑαυτοὺς χριστιανούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ὁ κατὰδικος πλέον Ἐπίσκοπος Σμύρνης μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του, ὠδηγήθη ἀμέσως εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου, τόπος δὲ τῆς ἐκτελέσεως τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ὠρίσθη ἡ γεν-

1. Ἡ κατὰ τοῦ ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου καταδικαστικὴ ἀπόφασις ὑπῆρξε προϊόν τερατώδους ἐκδικήσεως. Ἡ ἐμπαθὴς στάσις τοῦ Ἀνθυπάτου κρίνεται ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν ἀπειλῶν τὰς ὁποίας, διαρκούσης τῆς δίκης, μετεχειρίσθη οὗτος κατὰ τοῦ δικαζομένου Ἐπισκόπου. Μὴ δυνήθεις ὁ Ἀνθύπατος νὰ πείσῃ τὸν Θεῖον Πολύκαρπον καὶ συγκατατεθῇ οὗτος ν' ἀρνηθῇ τὸν Χριστόν, εἶπεν αὐτῷ μετ' ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως.

— Ἐγὼ ἄγρια θηρία.

— Ρίψον με νὰ μὲ φάγῃσι, ἀπήντησεν ὁ ἅγιος Πολύκαρπος.

— Ἄν δὲν φοβῆσαι τὰ θηρία, τότε θὰ σὲ ρίψω εἰς τὸ πῦρ διὰ νὰ καῇς ζωντανός.

— Μὲ ἀπειλεῖς μὲ τὸ πῦρ, εἶπεν ὁ Ἐπίσκοπος, τὸ ὁποῖον καίει μόνον ὀλίγον· ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις, ὅτι ὑπάρχει καὶ αἰώνιον πῦρ τὸ ὁποῖον θὰ καύσῃ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ; Πράξον ὅ,τι ἐπιθυμεῖς.

τρικωτέρα πλατεῖα τῆς μητροπόλεως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἅπαν τὸ ἐξ Ἑθνικῶν καὶ Ἰουδαίων πλῆθος ἐν μιᾷ φωνῇ ἐκραύγασε μεγαλοφώνως· «Οὗτος εἶναι ὁ τῆς ἀσεβείας διδάσκαλος, ὁ πατὴρ τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ἡμετέρων θεῶν ὑβριστὴς καὶ κα-»
»θαιρέτης, ὁ πολλοὺς διδάσκων νὰ μὴ θύωσιν εἰς τὰ εἰδωλα, μηδὲ νὰ προσκυνῶσι τοὺς ἡμετέρους θεοὺς· διὰ τοῦτο εἶναι ἄξιός τῆς»
»καταδίκης ταύτης, ἡμεῖς δὲ ἐπευφημοῦμεν καὶ ἐπικροτοῦμεν ἅπαν-»
»τες τὴν καταδικαστικὴν ταύτην ἀπόφασιν». (Εὐσεβίου Ἐκκλ. Ἱστορία).

Ὁ μαινόμενος ἐκεῖνος τῶν Ἑθνικῶν καὶ Ἰουδαίων ὄχλος λαθὼν τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Ἀνθυπάτου, ὅπως ὁ ἅγιος ἱερομάρτυς Πολύκαρπος ὑποστῇ τὸν διὰ τοῦ **πυρὸς θάνατον**, ἔδραμε σύσσωμος καὶ προθύμως ἔφερεν ἐκ τῶν διαφόρων ἐργοστασιῶν τ' ἀναγκαιούτα διὰ τὴν πυρὰν καυσόξυλα. Ἐτοιμαθείσης δὲ τῆς πυρᾶς καὶ προ-
κειμένου νὰ ριφθῇ ἐν αὐτῇ ὁ γενναῖος οὗτος τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστὴς καὶ σεβάσμιος Ἱεράρχης, δὲν ἠθέλησε νὰ προσηλωθῇ ἢ μάλλον νὰ δεθῇ ἐπὶ τῆς δοκοῦ, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε συνήθειαν, ἀλλὰ μ' ὅλην τὴν γενναϊότητα, ἥτις χαρακτηρίζει τοὺς εἰς τὸν Πλάστην μας πιστεύοντας ἀδιστακτικῶς καὶ τὴν ψυχικὴν γαλήνην καὶ ἡρεμίαν εἶπεν· «Ἀφετέ με τοιουτοτρόπως, ἀφετέ με ἐλεύθερον, διότι ἔχω»
»πεποιθήσιν καὶ ἐλπίδα, ὅτι ὁ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερένδοξος Κύριος, ὁ κραταῖος δυνάστης τοῦ παντός, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ὑπομένω τὸν»
»πικρὸν τοῦτον θάνατον, ἔχω πεποιθήσιν, ὅτι τὸ πῦρ τοῦτο θέλει»
»τὸ μεταβάλλει εἰς ὄρεον, ἵνα δυνηθῶ ἐλευθέρως καὶ ἄνευ τῆς ἀσφα-»
»λείας τῶν ἡλίων νὰ ὑπομένω τὸν ἐπὶ τῆς πυρᾶς τοῦτον θάνατον». (Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Εὐσεβίου).

Μετὰ τοῦτο ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν Θεόν καὶ προσευ-
χηθεὶς εἶπε ταῦτα· «Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ τοῦ ἀγαπητοῦ»
»καὶ εὐλογητοῦ παιδός Σου Ἰησοῦ Χριστοῦ Πατὴρ, διὰ τοῦ ὁποίου»
»ἐλάβον τὴν πρὸς Σὲ γνῶσιν, ὁ Θεὸς τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν δυνά-»
»μεων καὶ πάσης κτίσεως καὶ παντός τοῦ γένους τῶν δικαίων, οἵ-»
»τινες ζῶσιν ἐνώπιόν Σου· Σὲ εὐχαριστῶ, διότι μὲ ἡξίωσας νὰ συγ-»
»καταριθμισθῶ τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν μαρτύρων Σου,»
»διὰ τοῦ ποτηρίου τοῦ Χριστοῦ Σου, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου

»ψυχῆς τε καὶ σώματος. . . . διὰ τοῦτο Σὲ αἰνῶ, Σὲ εὐλογῶ,
»Σὲ δοξάζω, σὺν τῷ αἰωνίῳ καὶ ἐπουρανίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, ἀγα-
»πητῷ Σοὶ πικιδί, μεθ' οὗ Σοὶ καὶ πνεύματι ἁγίῳ ἡ δόξα καὶ νῦν
»καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας». (Εὐσεβίου Ἑκκλ. Ἱστορία).

Μετὰ τὴν προσευχὴν ταύτην, τὴν καὶ τελευταίαν ἐπὶ τῆς γῆς,
Ἱερομάρτυς Πολύκαρπος ὅλως χείρων καὶ ἀγαλλόμενος, ἔλυσε
μόνος τὰ ὑποδήματά του, μόνος ἐξέβαλε τὸν Ἱεραρχικὸν μανδύαν
του καὶ μόνος ἐρρίφθη ἐντὸς τῆς πυρᾶς καὶ ἐξηπλώθη ἐπ' αὐτῆς—αἱ
φλόγες τῆς ὑποίαις, εἰρήσθω, ἐκάλυπτον ὅλοσχερῶς τὸ ἅγιον αὐτοῦ
σῶμα—οὐχί, διότι ἐφαντάζετο, ὅτι ἦτο πταίστης ἀποτίνων τ' ἀν-
τίποινα τῶν πράξεών του, ἀλλὰ, διότι ἤθελε, δύνανται τις εἰπεῖν, ὡς
ὁ θρυλλούμενος φοῖνιξ, ν' ἀλλάξῃ τὰς πτέρυγας, ὅπως ὑψωθῇ εἰς τὰ
ἐπουράνια καὶ ἀξιώθῃ, ὡς ἡξιώθη, τῶν Θεῶν καὶ ἀφθάρτων ἀγαθῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην καθ' ἣν ὁ ἅγιος Ἱερομάρτυς Πολύκαρπος
εἶχεν ἐξαπλωθῇ ἐπὶ τῆς πυρᾶς, συνέβη **σπουδαιότατον θαῦμα**,
ὅπερ καταδεικνύει διὰ μυριοστὴν εἰσέτι φορὰν τὰς ἀνεξερευνήτους
βουλὰς τῆς Θεῆς Προνοίας. Ὡς περ ὁ διαπρεπὴς οὗτος Ἱεράρχης,
εὐρισκόμενος ἐν τῇ ζωῇ ἡγαπᾶτο καὶ ἐλατρεύετο διὰ τὰς ἀρετάς του
ἀπὸ τὰ ἐμψυχα ὄντα, τοὺς ἀνθρώπους, τοιοῦτοτρόπως καὶ κατὰ
τὴν στιγμὴν ἐκείνην τοῦ μαρτυρίου του ἐδοκίμασε καὶ τὴν τοῦ πυ-
ρὸς ἀγάπην, τὸ ὅποιον πῦρ, οὐχὶ μόνον δὲν τὸν **κατέκαισεν, ἀλλ'**
οὔτε τρίχα τῆς κεφαλῆς του κἄν ἐτόλμησε νὰ θίξῃ.
Ἄνωθεν αὐτοῦ αἱ φλόγες τοῦ πυρὸς **ἐσχημάτισαν ἀψίδα**, ἥτις
προεφύλαττε τὸν ἐπὶ τῆς **πυρᾶς εὐρισκόμενον** διαπρεπῆ Ἱε-
ράρχην, διὰ τὴν μὴ **ἀπανθράκωσιν** τοῦ ὁποίου ἐδυσανασχέτει τὸ
ἰστάμενον ἐκεῖ καὶ ἀναμένον τὸ μοιραῖον τέλος πληθὸς ἐξ Ἑθνικῶν
καὶ Ἰουδαίων καὶ ὅπερ πληθὸς, ἀφοῦ **ἐπεῖσθον ἀκραδάντως**,
ὅτι τὸ **ἅγιον ἐκεῖνο σῶμα δὲν κατεκαίετο**, διέταξε δὴ-
μιόν τινα νὰ τὸ κεντήσῃ διὰ τοῦ ξίφους του, ἀλλὰ καὶ τότε **ἔτε-**
ρον φοβερόν θαῦμα ἔλαβε χώραν, διότι τὸ ἐκ τῆς πληγῆς

ἐκρεῦται ἄρθρον αἷμα **κατ' ἐσβεσε τὴν πυρην**, συγχρόνως ὅμως
ἐπέφερε καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου,
ἐκπνεύσαντος ἡρέμα καὶ ἡδύτατα ὡς ἐκ τῆς ἐπελθούσης ἀκατασχέ-
του αἱμορραγίας. Τοιοῦτοτρόπως ὅθεν ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ ἐπιγείου βίου
ὁ λαμπρὸς ἐκεῖνος καὶ σεβάσμιος τῶν Σμυρναίων Ἱεράρχης, ὅστις
οὐ μόνον διὰ τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων ἐπέδειξε καὶ ἐδί-
δαξε τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ πίστιν καὶ θρησκείαν πρὸς πάντας, ἐξέ-
λιπε, τέλος, Ἐκείνος ὅστις ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ ἁγίου Ἀποστό-
λου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἀποκαλεῖται **ἄγγε-**
λος καὶ ἐπουράνιος ἄνθρωπος. (Ἀποκάλυψις Ἰωάννου
Θεολόγου Κεφαλ. Β'. 9).

Ὑπὸ τοιαύτας, ὡς ἐρρήθη, συνθήκας ὁ σεβάσμιος καὶ διαπρεπὴς
Ἱεράρχης Πολύκαρπος, τοῦ ὁποίου, εἰρήσθω, τὴν αἰδέσιμον καὶ
θαυματουργὸν **Χεῖρα** κέκτηται, Θεὸς συνάρσει, ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κο-
ζιτσης, παρέδωκεν ἐν ἡλικίᾳ ἐνενήκοντα πέντε ἐτῶν τὴν ἁγίαν αὐ-
τοῦ ψυχὴν εἰς τὸν Πλάστην μας καὶ Δημιουργὸν τοῦ παντός. Ἡ
Θεὸς Πρόνοια ἐπεφύλαξεν αὐτῷ τὸν διὰ πυρὸς θάνατον, ἐπισυμβάντα
τῇ 23 Φεβρουαρίου τοῦ 167, μ. Χ., ἔτους, ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας
Μάρκου Αὐρηλίου (161—180 μ. Χ.), Ἀνθυπάτου δὲ ὄντος ἐν
Μικρᾷ Ἀσίᾳ τοῦ μεγάλου διώκτου τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ φανατι-
κοῦ Ἑθνικοῦ εἰδωλολάτρου Ῥωμαίου Στατίου Κονάρτου, τοῦ ὁποίου
αἱ ὁμότητες ἡμιλλῶντο πρὸς τ' ἀπάνθρωπα τερατουργήματα τοῦ
Νέρωνος, τὸν ὁποῖον ἴσως ἠθέλησε νὰ μιμηθῇ.

ΤΕΛΟΣ

ΠΟΙΗΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΑ ΠΟΛΥΚΑΡΤΟΝ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΣΜΥΡΝΗΣ

Πολύκαρπε θαυματουργέ,
θεραπευτὰ τῶν ὄλων·
Σοὺς περὶθάλπον ἰκέτας,
καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον.

Ἱεράρχα τῶν Σμυρναίων,
Μαθητὰ τοῦ Θεολόγου·
στύλε τῆς Ὁρθοδοξίας,
καὶ διδάσκαλε τοῦ Λόγου.

Σὺ ἀλάλους θεραπεύεις,
παραλντικούς σνσφίγγεις·
καὶ εἰς τὰς ἀσθενείας πάσας
πλήρη θεραπείαν δίδεις.

Λαμπρὸν ἄστρον τῆς Κοζίτισης
ὅπου λάμπει 'ς τὴν Μονήν·
ἡ θαυματουργοῦσα Χεὶρ Σου,
μᾶς παρέχει τὴν εὐχήν.

Ἡ εὐχή Σου μᾶς παρέχει,
ἄνεσιν καὶ εὐελπισίαν·
καὶ εἰς τὰ μέγιστα δεινά,
μᾶς πληροῖ παρηγορίαν.

Σὺ δεινῶς ἐθυσανίσθης,
διὰ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν·
καὶ ἀκραδάντως ὁμολόγεις,
τὸν Χριστὸν μὲ παρρησίαν.

Δέσποτα χαριτωμένε,
καύχημα τῆς Ναυπακτίας·
ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἀνῆλθες,
χάρων τῆς σεπτῆς θρησκείας.

Ἡ πύρ' αὕτη κατεσβέσθη,
ἀπὸ τ' ἁγίων Σου αἵμα·
ποῦ ἀφθόνως κατεχύθη,
καὶ ἐξέπνευσας ἡρέμα.

Ὅτ' αἱ φλόγες ἀνυψοῦντο,
ἵνα καύσουν τὸ κορμί Σου·
φωνὴ ἠκούσθ' ἐξ οὐρανοῦ.
«**Ἰόχυνε καὶ ἀνδρίζου**».

Πλάτανος — Ναυπακτίας, Μάϊος 1902.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΙΩΑΝ. ΚΑΛΛΙΑΜΒΑΚΟΥ.

Ἀρσακείας

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ (1)

(Ψαλλομένη τῇ ΚΓ'. Φεβρουαρίου).

Ἐὰν ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου συμπέσῃ ἐν Κυριακῇ ἢ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ τῆς πρώτης, ἢ δευτέρας, ἢ τρίτης ἑβδομάδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ θέλει ψαλῇ ὡς διατάσσει τὸ τυπικὸν (ὅρα Ἑορτὴν τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπους). Ἐὰν δὲ τύχῃ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ, πλὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ψάλλεται οὕτως.

Εἰς τὸν Ἑσπερινόν· εἰς τὸ «Κύριε ἐκέκραξα» ἱσιῶμεν σίχους 5'. καὶ ψάλλομεν σιχηρὰ προσόμοια τρία ἐκ τοῦ Μηναίου καὶ ἑτέρα τρία ἐκ τῆς συμπληρωματικῆς ἀκολουθίας τοῦ Παλαμᾶ.

(1) Ὑπείκοντες εἰς θερμὴν παράκλησιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἱακώβου Λελοῦδα, Ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, παραθέτομεν ἐν τῷ παρόντι πονήματί μας καὶ τὴν ἀνωτέρω ἀκολουθίαν τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, Ἐπισκόπου Σμύρνης, καὶ μετ' αὐτήν, εὐχὴν πρὸς τὸν Ἅγιον Πολυκάρπον, τὴν ὁποίαν συνετάξαμεν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν σχετικὴν τινα εὐχὴν τοῦ Ἀγίου Μάρτυρος Τρύφωνος. Ἡ παραθετομένη ἀκολουθία εἶναι ἡ τοῦ Μηναίου καὶ ἡ συμπληρωτικὴ ταύτης ἀκολουθία ἡ ἐκπονηθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1878 ὑπὸ τοῦ ἐκ Μεσολογγίου διαπρεποῦς Μουσικοδιδασκάλου Ἀνδρέου Παλαμᾶ, ὅστις «διερχόμενος ποτε ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτσης, ἠξιώθη νὰ προσκυνήσῃ τὴν ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσαν χεῖρα τοῦ Ἀγίου Πολυκάρπου, ἣτις τοῖς πᾶσι δεομένοις παρέχει ἰάματα καὶ ἡ ὁποία ἀμέσως ἐθεράπευσεν, ἅμ' ὡς ὁ Ἱερομόναχος Νικόδημος ἠυλόγησε τοῦτον δι' αὐτῆς, τὴν πολυχρόνιον δυστηχοῦσαν, ἣτις τὸν κατεβασάνισε καὶ ἕνεκα τῆς ὁποίας ἔχῃ ὀλίγα κατηγάλασε τοῖς Ἱατροῖς, ἐκρεῦσαντος πληθὺς ἐμπύου» καὶ ὅστις ἕνεκα τοῦ θαύματος τούτου συνέταξε τὴν περὶ ἧς πρόκειται ἀκολουθίαν, εἰς συμπλήρωσιν, ὡς προείπομεν, ἐκείνης τοῦ Μηναίου, καὶ ἣτις ἀκολουθία ἀφιερῶται εἰς τὴν αἰδέσιμον καὶ πολιοῦχον Χεῖρα τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου.

Τοῦ Μηναίου.

Ἦχος β'. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σὲ νεκρόν.

Ὅτε, τῆς Παρθένου ὁ καρπός, καὶ ζωαρχικώτατος σπέρρος, εἰς γῆν ἐνέπεσε, τότε σε πολυκαρπον, σπάχυν ἐβλάστησε, τοὺς πιστοὺς διατρέφοντα, τοῖς τῆς εὐσεβείας, λόγοις τε καὶ δόγμασι, καὶ τῆς ἀθλήσεως, τούτους ἀγιάζοντα θείῳ, αἵματι καὶ ἱερωσύνης, μύρω καθαρνίζοντα Πολύκαρπε. Ἐὖν τοῦ μαρτυρίου σου, ἔστις τῆς ἐφέσεως, ὡς τὸ ἀκρότατον, ὀρεκτῶν φθάσας Ὅσιε, καὶ τῆς μακαρίας, αἰγλῆς ἐμφορούμενος, ἧς νῦν ἰκέτευε, πάντας ἀξιοῦσθαι τοὺς πίστει, νῦν τὴν σὴν πανίερων μνήμην, Μάκαρ ἐορτάζοντας Πολύκαρπε.

Ὅτε, ἐπὶ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ἡ ἀληθινὴ κρεμασθεῖσα, ὑψώθη ἄμπελος, τότε σε κατάκαρπον, κλήμα ἐξέτεινε, τῇ ὀρεπᾶν τεμνόμενον, σεπτοῦ μαρτυρίου, καὶ τοῖς τῶν καλᾶσεων, ληνοῖς πατούμενον, οὐπερ εὐφροσύνης κρατῆρα, πίστει συγκεράσαντες Πάτερ, τοὺς σεπτοὺς ἀγωνιάς σου δοξάζομεν.

Ἦχος α'. Πανεύφημοι Μάρτυρες. (Ἀνδρέου Παλαμᾶ).

Πάτερ Πολύκαρπε τὰ σά, θεῖα κατορθώματα, ἀνθρώπων νόες θαυμάζουσι καὶ καταπλήττονται, βρῦεις γὰρ τοῖς πᾶσι, πιστῶς προσιοῦσί Σοι, τὰ βεῖθρα τῶν ἰάσεων πάνσοφε, ὅθεν νῦν σέβομεν τῶν λειψάνων θείαν χεῖρά Σου, ἐν ᾗ πάντες τὸν Χριστὸν κηρύττεμεν.

Παράλυτον ἐσφιγξάς ποτε, ἅμα τε καὶ ἄνεων, σθένει Χριστοῦ τοῦ φωτίσαντος, σοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ σοὶ δωρουμένου χάριν τὴν ἀένναον, τὴν βλύζουσαν ἰάματα ἅπασι, νόσους διώκουσαν· καὶ νῦν, Πάτερ αὐτῷ πρέσβευε, λυτρωθῆναι δεινῶν τοὺς ὑμνοῦντάς Σε.

Πολύκαρπον πάντες οἱ πιστοὶ συνελθόντες σήμερον, ὡς γηθοσύνης αἰνέσωμεν· καὶ γὰρ κεκτήμεθα ῥύσιν καὶ προστάτην, αἰὲν ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ πᾶσαν ἐξελαύνοντα κάκωσιν, καὶ τὴν πανώλεθρον, τὴν χολέραν τὴν πολύφθορον, ἥνπερ πάντες ὡς δεινὴν δεδίασι.

Δόξα. Ἦχος πλ. α'. (Παλαμᾶ).

Δεῦτε ὁ χριστεπώνυμος λαὸς ἐν εὐφροσύνῃ σήμερον πανηγυρίσωμεν. Ἰδοὺ γὰρ τράπεζαν προτίθεται ἡμῖν ὁ Ἱερομάρτυς Πολύκαρπος, τὰς ἀριστείας τῶν ἀγώνων αὐτοῦ· ὀλοκαυτωθεὶς γὰρ διὰ Χριστόν, καρποὺς ἡμῖν ἐβλάστησεν, ὧν περ νῦν ὀρεπόμενοι Χριστὸν ἀνυμνήσωμεν· ὃ καὶ πρεσβεύει ἀδιαλείπτως, τοῦ λυτρωθῆναι κινδύνων τοὺς τιμῶντας αὐτοῦ τὴν μνήμην, καὶ προσκυνοῦντας ἐν πίστει τὴν Χεῖρα τὴν αἰδέσιμον, τὴν ὡς νάματα ἰάματα βλύζουσαν, καὶ τὴν πανώλεθρον νόσον (1) διώκουσαν, καὶ παρέχουσαν ἡμῖν πλήρη τὴν ἴασιν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον

Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ Θαλάσσῃ.

Εἴσοδος. Φῶς ἱλαρόν· τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας καὶ ἀκολουθῶς τ' ἀναγνώσματα.

Προφητείας Ἡσαΐου τὸ Ἀνάγνωσμα.

Κεφ. μγ'. 43 Θ.

Τὰδε λέγει Κύριος· πάντα τὰ ἔθνη συνήχθησαν ἅμα, καὶ συναχθήσονται ἄρχοντες ἐξ αὐτῶν. Τίς ἀναγγελεῖ ταῦτα ἐν αὐτοῖς; ἢ τὰ ἐξ ἀρχῆς, τίς ἀκουστὰ ποιήσει ἡμῖν; ἀγαγέτωσαν τοὺς μάρτυρας αὐτῶν, καὶ δικαιωθήτωσαν, καὶ εἰπάτωσαν ἀληθῆ· γίνεσθέ μοι μάρτυρες, καὶ ἐγὼ μάρτυς Κύριος ὁ Θεός, καὶ ὁ παῖς, ὃν ἐξελεξάμην· ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητέ μοι, καὶ συνῆτε, ὅτι ἐγὼ εἰμι· ἔμπροσθέν μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος Θεός, καὶ μετ' ἐμὲ οὐκ ἔσται· ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστι πάρεξ ἐμοῦ ὁ σώζων· ἐγὼ ἀνήγγειλα, καὶ ἔσω-

(1) Ὁ συγγραφεὺς ἀειμνηστος Παλαμᾶς, ὁμιλῶν περὶ χολέρας, ἐννοεῖ τὸ δυνάμει τῆς αἰδεσίμου χειρὸς ἐπισυμβᾶν φοβερόν θαῦμα ἐν Μεσολογίῳ κατὰ τὸ ἔτος 1854, ὅτε ἡ ἐπάρματος αὕτη νόσος ἀπηνῶς ἔδεκάτιζε τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἥτις νόσος ἀμέσως ὑπεχώρησεν ἢ μᾶλλον κατέπαυσεν ἐντελῶς, ἅμα τῇ ἐκεῖ μεταφορᾷ τῆς αἰδεσίμου χειρὸς τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου καὶ τῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Εἰκόνης τῆς Θεομήτορος, κατόπιν θερμῆς παρακλήσεως τῶν κατοίκων Μεσολογίου, οἵτινες μετὰ μεγάλῃς εὐλαθείας καὶ θερμῆς πίστεως ἐπεκαλέσθησαν τὴν ἀντίληψιν καὶ προστασίαν τῆς Θεομήτορος καὶ τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου.

σα, ὠνεΐδισα, καὶ οὐκ ἦν ἐν ὑμῖν ἀλλότριος· ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες, καὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός· ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐξαιρούμενος· ποιήτω καὶ τίς ἀποστρέψει αὐτό, οὕτω λέγει Κύριος ὁ Θεός, ὁ λυτρούμενος ἡμᾶς, ὁ ἅγιος Ἰσραὴλ.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

Κεφ. γ. 3. α'. I.

Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἄφηται αὐτῶν βάσανος· ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνᾶναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἢ ἔξοδος αὐτῶν, καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα, οἱ δὲ εἰσὶν ἐν εἰρήνῃ· καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων εἰάν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπίς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης· καὶ ὀλίγα παιδευθέντες, μεγάλα εὐεργετηθήσονται· ὅτι ὁ Θεὸς ἐπείρασεν αὐτοὺς καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ· ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς· καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς σπινθήρες ἐν καλάμῃ διαδραμεῦνται· κρinoῦσιν ἔθνη, καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας· οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτὸν συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

Κεφ. ε'. ΙΕ'. 15.

Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντίς αὐτῶν παρὰ Ἱψίστῳ· διὰ τοῦτο λήφονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας, καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου, ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν, λήψεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὀπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν· ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνης, καὶ περιθήσεται κόρυθα, κρίσιν ἀνυπόκριτον, λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον, ὁσιότητα· ὀξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὄργην εἰς βομφαίαν· συνεκπολεμήσει αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονas, πο-

ρεύονται εὐστοχοὶ βολίδες ἀστραπῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἀλοῦνται, καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ῥιφθῇσονται χάλαζαι· ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης· ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως· ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαίλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς, καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνεμία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν· ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ σύνετε, μάθετε δικασταὶ περάτων γῆς, ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους, καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ἐχλοῖς ἐθνῶν· ὅτι ἐδόθη παρὰ Κυρίου ἡ κράτησις ὑμῶν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ Ὑψίστου.

Εἰς τὴν Αἰτὴν ψάλλομεν σιχηρὰ ἰδιόμελα (Παλαμᾶ).

Ἦχος α'.

Τῶν ἐπὶ γῆς προσκαίρων καὶ φθαρτῶν ὑπερφρονήσας ἅγιε, τὰ οὐράνια ἐπόθησας· ὅθεν τὸν Χριστὸν τρανῶς τοῖς πᾶσιν ἐκήρυξας, καὶ βασάνους δι' αὐτὸν δεινὰς ὑπέμεινας· οὐ γὰρ σε πυρὸς φλόξ ἐδειμάτωσεν, ἀλλ' ἔλοκαύτωμα σαυτὸν θαρσαλέως τῷ Θεῷ προσήνεγκας· οὐ τῆς δόξης ἀπολαύων νῦν ἐκτενῶς ἰκέτευε, ὑπὲρ τῶν πίστει τελούντων τὴν μνήμην Σου καὶ πόθῳ ζέοντι κατασπαζομένων τὴν πάντιμον Χεῖρά Σου, μάρτυς Πολύκαρπε.

ὁ αὐτός.

Σεμνύνου ὡς ἀτεχνῶς ἡ Ἐπαρχία Ναυπακτίας, καὶ ἡ Μονὴ τῆς Κοζίτσης· ἐν κόλποις γὰρ κατέχετε τὴν αἰδέσιμον χεῖρα τοῦ Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, ὡς θησαυρὸν ἀκένωτον. ἡ καὶ πηγάζει ἰάματα τοῖς προσιοῦσιν αὐτῇ ἐν πίστει, καὶ τῆς λαοφθόρου νόσου ἀπαλλάττουσα πάντας τοὺς ἐν πόθῳ ζέοντι αὐτὴν προσκυνοῦντας· πρὸς δὲ καὶ ἀκρίδας ἀπελαύνει τῶν φυτῶν, ταῦτ' ἀπήμαντα τηροῦσα, καὶ παρέχουσα πᾶσι κηρύττειν Χριστόν, τὸν τοῦ παντὸς Ποιητὴν.

Ἦχος β'.

Αὐμνήσωμεν σήμερον πιστοί, τὸν Θεηγόρον Πολύκαρπον, τὸν Ἐπίσκοπον Σμύρνης· οὗτος γὰρ τῷ Θεολόγῳ Ἰωάννῃ μεμαθητευμένος, ἐμυθήτη τὴν ὄντως σοφίαν παρ' αὐτοῦ· καὶ θεογνωσίας πρὸς φῶς καθοδηγῶν τὴν ποίμνην αὐτοῦ, τὸ τῆς ἀθείας σκότος εὐσεβῶς ἀπήλασε· θυσία δὲ τῷ Θεῷ γενόμενος καὶ ἐν πυρὶ τελέσας τὸν ἀγῶνα, ἀπολαύει νῦν τῆς ἀλήκτου χαρᾶς· ἥς καὶ ἡμεῖς ἀξιοθείημεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

ὁ αὐτός.

Πῶς· ἐξείπειν σοῦ τῶν θαυμάτων τὸ ἄπειρον, κατ' ἀξίαν νῦν δυνησόμεθα, Πολύκαρπε, φρενητιῶντας γὰρ ἰᾶσαι, καὶ παραλύτους συσφίγγεις· κατάγεις δ' ὑπερὸν αὐχμώση γῇ, καὶ τὸ ἄμετρον τούτου συστέλλεις· πάλιν νόσους δ' ἀποδιώκεις, καὶ πᾶσι παρέχεις τοῖς πίστει προσιοῦσι, τῇ αἰδεσίμῳ Χεὶρί Σου, τὸ ἄμετρον ἔλεος.

Δόξα. Ἦχος πλαγ. δ'.

Δεῦτε χριστοφόροι λαοὶ τῆς Αἰτωλίας καὶ Φθιώτιδος, ἐν χαρᾷ σήμερον πανηγυρίσωμεν· ἰδοὺ γὰρ ὁ Ἱερομάρτυς Πολύκαρπος συγκαλεῖται ἡμᾶς, τράπεζαν παρατιθέμενος, τῶν ἐξαισίων θαυμάτων τὸ πέλαγος· ὅστις πάντας τοὺς ἐν πίστει αὐτὸν αἰτούμενους οὐκ ἐγκαταλιμπάνει, ἀλλὰ δωρεῖται τὴν ἰασιν, καὶ πάντας τοὺς πόθῳ ζέοντι κατασπαζομένους τὴν πάντιμον χεῖρα, παραδόξως κινδύνων ἀπαλλάττεται. Διὸ εὐφρομῶντες νῦν πρὸς αὐτὸν βοήσωμεν· Θεηγόρε Πολύκαρπε, ἐξελοῦ ἡμᾶς τῆς ἐνεστώσης ἀνάγκης, ἰκετεύων Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν παρέχοντα πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Δέσποινα πρόσδεξαι.

Εἰς τὸν στίχον σιχηρὰ προσόμοια. (Παλαμᾶ).

Ἦχος δ'.

Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν.

Λαμπρυνόμενος πνεύματι, καὶ Χριστῷ φωτιζόμενος, ἐκήρυξας ἅπασι, πάτερ ὅσι· μονάδ' ἀπλήν ἀδιαίρετον,

τριάδα ὑπάρχουσιν ἐν προσώποις τοῖς τρισίν· ὅθεν νῦν συναλλάσσεται, οὐ τὸ ἅγιον, καὶ θεϊότατον πνεῦμα ταῖς χορείαις, προφητῶν τε καὶ μαρτύρων, Ἱερομάρτυς Πολύκαρπε.

Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει.

Φυτευόμενος ἅγιε, καὶ Χριστῷ γεωργούμενος, τὸ φυτὸν ἐβλάστησας τὸ πολὺκαρπον· ἐξ οὗ νυνὶ ἀρυσόμεθα, καρπὸν τὸν αἰζῶν καὶ οὐδέποτε φθαρτὸν, τὸν παρέχοντα, πάνσοφε, ὡς θαυμάσια, ποταμούς ἰαμάτων, τοῖς ἐν πίστει προσκυνοῦσι τῶν λειψάνων, τὴν πανσεβάσμιον Χεῖρά Σου.

Τοῖς ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ.

Τῷ τῆς χάριτος πνεύματι, σὺ ῥωννύμενος ὅσιε, τοὺς σοφοὺς κατήσχυνας, ἀξιάγαστε· ὃν καὶ εἰδέναι νομίζουσι, θεοῦ τε τὴν δύναμιν, καὶ σοφίας τοὺς μυχοὺς, ἀπατῶνται δ' οἱ τάλανες, μὴ γινώσκοντες, τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου μὴ ὑπάρχειν, ἢ αὐτόχρημα μωρία παρὰ Θεῷ Παντοκράτορι.

Δόξα ἡχος δ'.

Τὸν διὰ πυρὸς διανύσας ἀγῶνα, καὶ τρανῶς τὸν Χριστὸν τοῖς ἅπασι κηρύξας, Ἀντωνίνου τοῦ ληρώδους κατεφρόνησας· διὸ νῦν ταῖς χορείαις τῶν μαρτύρων, συναγάλλου θεηγόρε Πολύκαρπε· ἀπολαύεις δὲ διηνεκῶς τῆς δόξης Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ὃν ἰκέτευε, θεομακάριστε, λυτρωθῆναι κινδύνων, τοὺς τιμῶντας τὴν πανέορτον μνήμην Σου, καὶ προσκυνοῦντας ἐν πίστει τὴν πάντιμον Χεῖρά Σου, τὴν παρέχουσαν ἅπασι πλήρη τὰ ἰάματα.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἐκ παντοίων κινδύνων τοὺς δούλους σου.

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

Ἦχος α'. (Ἀνδρέον Παλαμᾶ).

Τὸν Ἐπίσκοπον Σμύρνης, καὶ φρουρὸν νῦν θερμότατον, τῆς Μονῆς Ἀμπελακιωτίσσης, τὸν Πολύκαρπον ἅπαντες, ἱανέσωμεν ἐν πίστει οἱ πιστοί, ἰάματα παρέχοντα ἡμῖν θε-

ραπεύει γὰρ ἀλάλους, παραλύτους συσφίγγει· τοὺς δὲ τὴν Χεῖρα προσκυνοῦντας, ἐκ τῶν κινδύνων ἀπαλλάττει.

Δόξα. ἡχος δ'. (Τοῦ Μηναίου.)

Καὶ τρόπων μέτοχος, καὶ θρόνων διάδοχος τῶν Ἀποστόλων γενόμενος, τὴν πράξιν εὖρες θεόπνευστε, εἰς θεωρίας ἐπίβασιν· διὰ τοῦτο τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὁρθοτομῶν, καὶ τῇ πίστει ἐνήθλησας μέχρις αἵματος, Ἱερομάρτυς Πολύκαρπε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ νῦν.

Θεοτοκίον.

Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον.

ΑΠΟΛΥΣΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΡΟΝ

Μετά τὸν Ἑξάψαλμον Τὸ «Θεὸς Κύριος» κλπ. καὶ «Τὸν Ἐπίσκοπον Σύμωνα».

Δόξα. Καὶ τρόπων μέτοχος.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον

Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον.

Μετά τὴν πρώτην στιχολογίαν. Κάθισμα. (Παλαμᾶ.)

Ἦχος α'.

«Τὸν τάφον σου Σωτήρ».

Βλαστάνει νῦν, σοφέ, τὸ πολύκαρπον δένδρον, ἐκχέει τοὺς καρπούς, ἀφειδῶς καὶ συνάτεις, τοὺς πίστει Σοὶ προστρέχοντας, καὶ τιμῶντας τὴν μνήμην σου· ὅθεν Ἄγιε, τοὺς δαιμονῶντας ἰᾶσαι, ἀπελαύνεις δέ, καὶ τὴν πανώλεθρον νόσον, τὴν μαστίζουσαν τὴν τῶν βροτῶν ἡμῶν φύσιν, καὶ σώξεις τοὺς δούλους.

Δόξα. Τὸ ἴδιον.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Μητέρα Σε Θεοῦ.

Μετά τὴν δευτέραν στιχολογίαν. Κάθισμα. (Παλαμᾶ.)

Ἦχος δ'.

Ἐπεφάνης σήμερον.

Ανατέλλεις νῦν ἡμῖν ὡς ὁ φωσφόρος, καταυγάζων ἅπαντας, τοὺς Σε τιμῶντας εὐσεβῶς, Ἱερομάρτυς Πολύκαρπε, καὶ προσκυνοῦντας τὰ ἅγια λείψανα.

Δόξα καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Μωϋσῆς ἐώρακε πυρφόρον βάτον, σὲ τὸ πῦρ βαστάσασαν, τὸ τὰς ψυχὰς φωταγωγοῦν, καὶ μὴ φλεγθεῖσαν, πανάμωμε, ὁρόσου δὲ μᾶλλον πλησθεῖσαν τῆς χάριτος.

Μετά τὸν πολυέλεον. Κάθισμα. (Παλαμᾶ.)

Ἦχος πλ. α'.

«Τὸν συνάναρχον Λόγον.»

Τὸν Πολύκαρπον πάντες τὸν ἀξιάγαστον, τὸν Χριστὸν Θεοῦ λόγον προκηρύξαντα τρανῶς, εὐφημήτῳμεν πιστοὶ καὶ προσκυνήσωμεν· οὗτος γὰρ ἤνυσε στερρῶς τὸν ἀγῶνα ἐν πυρί, καὶ πᾶσι νῦν καταχέει, ἰάσεις τὰς θαυμασίους, καὶ πρεσβεύει τοῦ σωθῆναι ἡμᾶς.

Δόξα καὶ νῦν. Τὸ ἴδιον.

Οἱ ἀναβαθμοί. Τὸ α'. ἀντίφωνον τοῦ δ'. ἤχον.

Προκείμενον. ἤχος δ'.

Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει.

Στιχ. Πεφυτευμένος ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου.

Πᾶσα πνοή.

Εὐαγγέλιον, κατὰ Λουκᾶν.

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς. Προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων.

Εἶτα ὁ Ν'. Δόξα. Ταῖς τοῦ Ἀθλοφόρου.

Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου.

Στιχ. Ἐλέησόν με ὁ Θεός.

Καὶ τὸ ἰδιόμελον. ἤχος πλ. β'. (Παλαμᾶ.)

Τὸν ὀλοκαυτωθέντα ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ λόγον, καὶ νῦν ἐν οὐρανοῖς ἀπολαύοντα τῆς δόξης αὐτοῦ, οὐ τῇ δου-

νάμει ἰάματα ὡς νάματα βλύζοντα πᾶσι τοῖς πιστοῖς, συνελθόντες σήμερον ἐν ῥῥαῖς πνευματικαῖς εὐφημήσωμεν· ἐν κατανύξει δὲ κράξωμεν Θεηγόρε Πολύκαρπε, ἐξελοῦ τὸν λαόν σου τῆς πολυφθόρου ἀσθενείας, Χριστὸν ἱκετεύων, τὸν παρέχοντα πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος.

Σᾶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου. Τό, κύριε ἐλέησον ιβ'.

Ἐκεῖ καὶ οἰκτιρμοῖς. Εἴτα ψάλλεται ὁ Κανὼν τοῦ Ἁγίου ἐκ τοῦ Μηναίου, οὗτινος κανόνος, ἄνευ τῶν Εἰρημῶν, ἢ Ἀκροστιχίς.

«Τὸν θεῖον Πολύκαρπον ἐν ἡσυχασίᾳ εὐφημήσω».

Θεοφάνους.

ᾠδὴ α'. Ἦχος β' ὁ Εἰρημός.

Δεῦτε λαοὶ ἄσωμεν Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῷ διελόντι θάλασσαν, καὶ ὁδηγήσαντι, τὸν λαόν, ὃν ἀνῆκε, δουλείας Αἰ-
« γυπτίων, ὅτι δεδόξασται. »

Τροπάρια.

Τῇ τοῦ Χριστοῦ, φωτοχυσία λαμπόμενος, καὶ τῆς αὐτοῦ ἐλλάμψεως, Πάτερ πληρούμενος, τὴν ζεφώδη ψυχὴν μου, καταύγασον θεόφρον ταῖς ἱκεσίαις σου.

Ὁ φωτισμός, τοῦ σωτηρίου κηρύγματος, τὴν καθαρὰν καρδίαν σου, καθάπερ ἔσοπτρον, ἀκηλίδωτον Πάτερ ἀστράψας τὰς ἀκτῖνας πᾶσιν ἐξέλαμψε.

Νόμου καινοῦ, στηλογραφία σὺ γέγονας, ἐγγεγραμμένον ἔχουσα, Πάτερ οὐ μέλανι, ἀλλὰ Πνεύματι θείῳ, τῆς χάριτος τῆς θείας τὸ Εὐαγγέλιον.

Θεοτοκίον.

Θεὸν ἐκ σοῦ, σωματωθέντα γινώσκοντες, ἄνευ σαρκὸς θελήματος, τὸν πρὸ τῆς κτίσεως, καὶ πρὸ πάντων αἰώνων, κυρίως Θεοτόκον ὁμολογοῦμέν σε.

Καταβασία. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

ᾠδὴ γ'. ὁ Εἰρημός.

«Στερέωσον ἡμᾶς ἐν σοὶ Κύριε, ὁ ξύλῳ νεκρώσας τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὸν φόβον σου ἐμφύτευσον, εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τῶν ὑμνούντων σε».

Τροπάρια.

Ελαῖα ψαλμικῶς εἰπεῖν κατάκαρπος, ἐγένου Πολύκαρπε Θεοφάντορ, ἐν τῷ εἰκῶ τοῦ Κυρίου σου, ἱλαρότητα φέραν τοῦ κηρύγματος.

Ἰθύνas ἐμμελῶς Θεσμακάριστε, τὸν νοῦν σου προστάγμασι τοῦ Σωτῆρος, ἐπαξίως ἐχρημάτισας, τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας ποιμὴν ἄριστος.

Ὁ λόκληρον σαυτὸν Χριστῷ προσήγαγες, ὡς ζῶσαν θυσίαν τῷ μαρτυρίῳ, συνειδήσεως μαρτύριον, προσβλήσας Παμμάκαρ δι' ἀσκήσεως.

Θεοτοκίον.

Νεκρώσεως ἡμῶν τὸν χοῦν ἐτίναξας, τεκοῦσα τὴν ὄντως ἀθανασίαν, καὶ στολὰς ἡμῖν ἐξύφανας, ἀσφαρίαν παρένε τῇ γεννήσει σου.

Καταβασία. Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους Θεοτόκε.

Κάθισμα. Ἦχος πλ. δ'.

Τὴν σοφίαν καὶ λόγον.

Τὸν τῆς χάριτος βότρυν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀληθῶς γεωργήσας Πάτερ σφέ, ὡς οἶνον ἐξέβλυσας, τὸν τῆς πίστεως λόγον, τὸν εὐφραίνοντα πάντων, Πιστῶν τὴν διάνοιαν, καὶ θαυμάτων ὥφθης ἀπέραντον πέλαγος· ἔθεν καὶ μαρτύρων, καλλονῇ ἀνεδείχθης, πυρὶ τελειούμενος, καὶ φωτὸς ἀξιούμενος, αἰδίου Πολύκαρπε· Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τῆς ἐορτάζουσι πόθῳ, τὴν ἁγίαν μνήμην σου.

ᾠδὴ δ'. ὁ Εἰρημός.

Εἰσακήκοα Κύριε, τὴν ἀκοὴν τῆς σῆς οἰκονομίας, καὶ ἐδόξασά σε, μόνε φιλόνηρωπε.»

Τροπάρια.

Πολυκαρπίαν φέρουσιν, τῶν ἀρετῶν, πολύκαρπος φυτεία,
τῷ Δεσπότη ὠφθης, Πάτερ Πολύκαρπε.

Ολοκαύτωμα τέλειον, καὶ καθαρὰ θυσία προσηγάχθης, τῷ
Σωτῆρι πάντων, Πάτερ Πολύκαρπε.

Λαὸν εὐσεβῶς ὅσιε, καθοδηγῶν πρὸς φῶς θεογνωσίας, τὸν
τῆς ἀθείας ζόφον ἀπήλασας.

Υμνολογοῦμεν ἐνδοξε, τὴν τῆς ψυχῆς στερρὰν σου καρτε-
ρίαν, καὶ τῶν σῶν ἀγώνων τὸ ἀκαθαίρετον.

Θεοτοκίον.

Καταλάμπρυνον Ἀχραντε, τὴν ζοφερὰν ψυχὴν μου τῷ
φωτὶ σου, ἢ τὸ φῶς τεκοῦσα τὸ ἐνυπόστατον.

¹² Καταβασία. Τὴν ἀνεξιχνίαστον θεῖαν βουλήν.

Ὡδὴ Ε'. ὁ Εἰρμός.

Ο τοῦ φωτὸς χορηγός, καὶ τῶν αἰώνων ποιητὴς Κύριος,
ἐν τῷ φωτὶ τῶν σῶν προσταγμάτων, ὁδήγησον ἡμᾶς·
«ἐκτός σου γὰρ ἄλλον, Θεὸν οὐ γινώσκομεν.»

Τροπάρια.

Αἰγλή τοῦ Πνεύματος σύ, καταλαμπόμενος τὸν νοῦν Ὅσιε,
συμβολικῶς, πυρὶ φλεγομένῳ, σαφῶς ἐμυήθης, τὴν διὰ
πυρὸς σου, θεόφρον τελείωσιν.

Ρεῖθρον ἐδέξω ζωῆς, ὡς ἐκ χειμάρρου τῆς τρυφῆς Ὅσιε,
τῷ μαθητῇ τῷ ἡγαπημένῳ, μεμαθητευμένος τῷ ἀροσα-
μένῳ, σοφίας τὴν ἄβυσσον.

Πλουτοὺν καὶ δόξαν λαμπράν, καὶ μῆκος βίου, καὶ ζωὴν
ἀφθαρτον, ἡ ἀληθὴς, σοφία Χριστὸς σοι, δεδώρηται Πά-
τερ, ὡς διαφερόντως, αὐτὸν ἀγαπήσαντι.

Θεοτοκίον.

Ο παλαιὸς ἡμερῶν, ὡς ἐπὶ πόκον ὑετὸς Πάναγνε, ἐπὶ
τὴν σὴν, γαστέρα κατῆλθε, τὴν ἡγιασμένην, καὶ νέος
ἐφάνη, Ἀδὰμ ὁ φιλόθρωπος.

Καταβασία. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Ὡδὴ στ'. ὁ Εἰρμός.

Εν ἄβυσσῳ πταισμάτων κυκλοῦμενος, τὴν ἀνεξιχνίαστον τῆς
εὐσπλαγχνίας σου, ἐπικαλοῦμαι ἄβυσσον· Ἐκ φθορᾶς ὁ
«Θεός με ἀνάγαγε».

Τροπάρια.

Νεκρωθεὶς Θεηγόρε τῷ κόσμῳ παντί, μόνῳ δὲ Χριστῷ ζῶν
καὶ πολιτευόμενος, πρὸς τὸν Χριστὸν μεθέστηκας, ζωτικὴν
ἀφθαρσίαν καρποῦμενος.

Εὐσχημόνως ὁδεύων Μακάριε, τέκνον τε φωτὸς καὶ εἰρήνης
δδεικνύμενος, τὸν τῆς νυκτὸς πρωτότοκον, καὶ πολέμιον ἐγ-
γὼς Μαρκίωνα.

Νουθετούμενος Πάτερ τοῖς λόγοις σου, πᾶσαν ἐκτρεπόμεθα
βέβηλον αἵρεσιν, καὶ πονηρὰ συνέδρια, τῶν διττὰς πρε-
σβευόντων ἀρχὰς δυσσεβῶς.

Θεοτοκίον.

Αμαρτίαν τοῦ κόσμου τὸν αἶροντα, ἄχραντον ἀμὸν συλλα-
βούσαν Πανάμωμε, ἀμαρτιῶν συγχώρησιν, ἐκδυσώπει δο-
θῆναι τοῖς δούλοις σου.

Καταβασία. Τὴν θεῖαν ταύτην.

Κοντάκιον. Ἦχος α'. Χορὸς ἀγγελικός.

Καρπὸς τοῦ λογικοῦ, τῷ Κυρίῳ προσφέρων, Πολύκαρπε
σφέ, ἀρετῶν δι' ἐνθέων, ἐδείχθης ἀξιόθεος, Ἱεράρχα μα-
κάριε· ὅθεν σήμερον, οἱ φωτισθέντες τοῖς λόγοις ἀνυμνοῦμέν
σου, τὴν ἀξιέπαινον μνήμην, δοξάζοντες Κύριον.

Ὁ Οἶκος

Τὴν τῆς σοφίας Χριστότητα ἀρυσάμενος, ἐξ αὐτῆς Πάτερ
ἐπλησας θεογνωσίᾳ τὴν ποίμνην σου, καὶ τῆς παναγίας καὶ
ἀρρήτου θεότητος τὸ τρισήλιον ἡστράψας, τοῦ Πατρὸς τὸ ἀ-
γέννητον, Ἰοῦ δὲ τὴν γέννησιν, καὶ ἐκπόρευσιν Πνεύματος,

μίαν Θεότητα, μίαν δόξαν τρανῶς ἐκδιδάξας, καὶ εἰδώλων ἀ-
θεῖαν ἐκ ποδῶν ἀποποιήσας· καρποὺς δὲ ὠρίμους, ψυχὰς πι-
στευόντων προσάγων τούτῳ ἔνδοξε· ἐν ᾧ βεβαπτίσμεθα, εἰς ὃν
καὶ πιστεύομεν, δοξάζοντες Κύριον.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ

Τῇ ΚΓ'. Φεβρουαρίου, Μνήμη τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος Πολυ-
κάρπου, Ἐπισκόπου Σμύρνης.

Στίχοι

«Σοὶ Πολύκαρπος ὠλοκαυτώθη Λόγε,
«Καρπὸν πολὺν δοὺς ἐκ πυρὸς ξενότροπως.
«Εἰκάδι ἐν τριτάτῃ κατὰ φ' λ' ο' ξ' Πολύκαρπον ἑκαύσεν (1)
Ταῖς Αὐτοῦ ἀγίαις πρεσβείαις, ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς Ἀμήν.

Ὡδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

Εἰκόνας χρυσῆς, ἐν πεδίῳ Δεηρᾷ λατρευομένης, οἱ τρεῖς σου
ἑπαῖδες κατεφρόνησαν, ἀθεωτάτου προστάγματος μέσον δὲ
«πυρὸς ἐμβλήθέντες, δροσιζόμενοι ἔψαλον. Εὐλογητὸς εἰ ὁ Θε-
ός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν».

Τροπάρια

Στερρῷ λογισμῷ, καιομένης τῆς φλογὸς εἰσέβης Ἐνδοξε, ὡς
«σοὶ τρεῖς παῖδες, οἱ τὴν κάμινον, πυρὶ αὐλῷ δροσίσαντες·
μέσον δὲ πυρὸς ἀνακράζων, ἀκατάφλεκτος ἔμεινας. Εὐλογη-
τὸς εἰ ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

1 Τὴν βιογραφίαν τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου βλέπει ὁ ἀναγνώ-
στης ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει τοῦ παρόντος πονήματος (Μέρος Δ Κεφάλαιον Α—Θ).

Μακάριος εἰ, καὶ καλῶς σοι ἔσται νῦν κατασκηνώσαντι,
ἔνθα δικαίων τὰ σκηνώματα, ἔνθα μαρτύρων στρατεύματα,
ἔνθα τῶν σοφῶν Ἀποστόλων αἱ χορεῖται κραυγάζουσιν. Εὐλο-
γητὸς εἰ ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Αὐτὸς τὸ πρὶν, πολυκάρπους τῷ Χριστῷ ψυχὰς προσή-
νεγκας, γεωργία τῇ τοῦ πνεύματος, καθομαλίσας καὶ εὐ-
σταχυν, ταύταις καταθέμενος σπόρον, καὶ κραυγάζειν ἐπαί-
δευτας· Εὐλογητὸς εἰ ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Θεοτοκίον

Σὺ μόνην Θεοῦ, τοῦ τὰ σύμπαντα σοφῶς δημιουργήσαντος,
Μήτηρ ἐδείχθης ἀπειρέγαμος, Παρθενομήτορ πανάχραντε
ᾧθεν εὐσεβῶς σοι Παρθένε, ἀνακράζομεν λέγοντες· Εὐλογημένη
ἡ Θεὸν σαρκὶ κυήσασα.

Καταβασία. Οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει.

Ὡδὴ η'. ὁ Εἰρμός.

Τὸν ἐν καμίνῳ τοῦ πυρὸς, τῶν Ἑβραίων τοῖς παισὶ συγ-
καταβάντα, καὶ τὴν φλόγα εἰς δρόσον μεταβαλόντα Θεόν,
«ὕμνεῖτε τὰ ἔργα ὡς Κύριον, καὶ ὑπερυψοῦτε, εἰς πάντας τοὺς
«αἰῶνας».

Τροπάρια

Ἱεουργήσας εὐσεβῶς, τοῦ Χριστοῦ τὴν μυστικὴν ἱεουργίαν,
λογικὸν ἱερεῖον, αὐτὸς προσήχθης Θεῷ, θυσία δεκτὴ καὶ εὐά-
ρεστος, ὀλοκαρπουμένη, Πολύκαρπε τρισμάκαρ.

Νεανικὴν ἐν πολιᾷ βαθυτάτῃ τὴν ἀνδρείαν ἐπεδείξω, τοῦ
Σταυροῦ τῇ δυνάμει, διαναστήσας σαυτοῦ, πρὸς θεῖους
ἀγῶνας τὸ φρόνημα, Ἱερομαρτύρων, Χριστοῦ κλέος θεόφρον.

Ἐπερειδόμενος Σταυρῷ, καὶ τὸν Ἱεραρχικὸν κόσμον ἀξίως,
ἐνδυσάμενος Πάτερ, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, εἰσῆλθες ἰδίῳ
σου αἵματι, τῷ Ἀρχιεπισκοπῇ, Χριστῷ ἐμφανισθῆναι.

Υπὲρ Χριστοῦ σφαγιασθεὶς, ὡς ἐπίσημος κριτὴς ἱεροφάντορ,
μιμητὴς ἀνεδείχθης, τῶν παθημάτων αὐτοῦ, καὶ δόξης
ἐγένου συμμετοχος, καὶ τῆς βασιλείας, αὐτοῦ συγκληρονόμος.

Θεοτοκίον

Φωτοειδὴς στῦλος πυρός, καὶ νεφέλη φωτεινὴ προηγουμένη,
πρὸς οὐράνιον κλῆρον, Θεογενῆτορ Ἀγνή, γενοῦ μοι
Παρθένε πανάμωμε, τῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ, τοῦ βίου πλανωμένῳ.

Καταβασία. Παῖδας εὐχαεῖς.

Ὡδὴ θ'. ὁ Εἰρμός.

Τὸν ἐκ Θεοῦ Θεὸν λόγον, τὸν ἀρρήτῳ σοφία, ἤκοντα και-
νουργῆσαι τὸν Ἀδάμ, βρώσει φθορᾶ πεπτωκότα δεινῶς,
«ἐξ Ἀγίας Παρθένου, ἀφράστως σαρκωθέντα δι' ἡμᾶς, οἱ πι-
στοὶ ὁμοφρόνως, ἐν ὕμνοις μεγαλύνωμεν».

Τροπάρια

Η φωτοφόρος σου μνήμη, ἀνατείλασα Πάτερ, φωτίζει τὰς
ψυχὰς τῶν εὐσεβῶς, ταύτην τελούντων Θεσπέσιε, καὶ
μετόχους τῆς Θείας, φωτοφανείας πάντας ἐκτελεῖ· ἡν ἀξίως
θεόφρον, ἐν ὕμνοις μεγαλύνωμεν.

Μετά τῆς ἁνῶ χορείας, τῶν ἁγίων ἀγγέλων, τῷ θρόνῳ τοῦ
Δεσπότης παρεστώς, τοῦτον δυσώπει τοῦ φθάσαι ἡμᾶς,
τὸ σωτήριον πάθος, καὶ τὴν αὐτοῦ ἀνάστασιν φαιδρῶς, ἀρετῆς
πολυτρόπους, ιδέας ἐκτελέσαντας.

Η τῆς ἁγίας Τριάδος, κατανόησις Πάτερ, τρανῶς οὔτε ἐν
αἰνίγμασιν ὡς πρὶν, ὡς καθαρῷ τὴν καρδίαν σοι, διασχόντι
τὴν ὕλην, καὶ τῶν δεσμῶν λυθέντι τῆς φθορᾶς, κατοπτεύεται
μάκαρ, Πολύκαρπε πανόλβιε.

Στέφηφοροῦντά σε Πάτερ, καὶ βραβεῖον τῆς νίκης, δεξάμε-
νον ἐκ Θείας δεξιᾶς, καὶ τοὺς ἀγῶνας τελέσαντα, καὶ
φωτὸς πληρωθέντα, πιστεύοντες Πολύκαρπε σοφέ, πρεσβευ-
τὴν τῷ Χριστῷ σε, προθύμως προβαλλόμεθα.

Θεοτοκίον

Ως Θεοτόκον σε Κόρη, καὶ Μητέρα τοῦ Λόγου, καὶ πρόξε-
νον ὑπάρχουσα ἡμῖν, τῆς ἀνδίου καὶ Θείας ζωῆς, ὡς τῆς

δικαιοσύνης, τὸν Ἥλιον ἐκλάμψασαν ἡμῖν, οἱ πιστοὶ ὁμοφρό-
νως, ἐν ὕμνοις μεγαλύνωμεν.

Καταβασία. Ἀπαε γηγενής.

ΕΞΑΠΟΣΤΕΙΛΑΡΙΟΝ. Γυναῖκες ἀκουτίσθητε.

Πολλοὺς καρποὺς προσήνεγκας, Χριστῷ σοφέ Πολύκαρπε,
τοὺς διὰ Σοῦ σεσωσμένους, βροτοὺς ἐκ πλάνης δαιμόνων,
Ἱερομάρτυς ἐνδοξε, Ἀγγέλων ἰσχυράσι, καὶ Ἀποστόλων
σύσκηνε· μεθ' ὧν μνημόνευε Πάτερ, τῶν σὲ τιμώντων ἐκ
πόθου. (Τρεῖς).

Εἰς τοὺς ΑἶΝΟΥΣ ἰσιῶμεν στίχους δ'. καὶ ψάλλομεν Συχηρὰ
προσόμοια τρία, δευτεροῦντες τὸ πρῶτον.

Ἦχος α'. Τῶν οὐρανίων ταγμάτων. (Α. Παλαμᾶ).

Τῶν οὐρανίων τὰ κάλλη ποθήσας, ἐνδοξε, τῶν ἐπὶ γῆς ἀ-
πάντων κατεφρόνησας, Μάκαρ· πᾶσι δὲ κηρύξας τρανῶς
τὸν Θεόν, τῷ πυρὶ ὠλοκαύτωσας· οὐ τὴν ὁρμὴν ἐπέσχες σθέ-
νει Χριστοῦ, τοῦ Σὲ μεγαλύνοντος.

Τῆς Αἰτωλίας νῦν παῖδες δεῦτε συνδράμετε, ἅμα καὶ Ναυ-
πακτίας, καὶ πιστῶς ἀνυμνεῖτε, Χριστοῦ τὸν Ἱεράρχην,
τὸν πᾶσι πιστοῖς τὰ ἰάματα βλύζοντα, καὶ ἀπελαύνοντα νόσον
τὴν χαλεπὴν, τῶν ἐν πίστει προσκυνούντων Αὐτόν.

Ως λαμπροφόρος ἐπέστη καὶ φωταυγὴς νῦν ἡμῖν, ἡ τοῦ Ἀ-
γίου μνήμη, τοῦ σοφοῦ Πολυκάρπου, αὐγάζει γὰρ τοὺς
πάντας, ἐν πίστει θερμῇ, τοὺς τὴν Χεῖρα τὴν πάντιμον, πα-
νευλαβῶς προσκυνούντας, καὶ τῶν δεινῶν αἰτουμένους διασω-
ζεται.

Δόξα καὶ νῦν. ἦχος δ'.

Τὸν πολυκαρποῦντα καὶ ἀνθοῦντα πᾶσι τοῖς πιστοῖς, τὸν
στερρότατον ἀθλητὴν, τὸν εἰς οὐδὲν τὰς βασάνους λογισά-
μενον, ἀλλὰ τρανῶς τὸν Χριστὸν κηρύξαντα Θεόν τε, καὶ ἄν-
θρωπον, καὶ διὰ τοῦτο ἐν πυρὶ ὠλοκαυτωθέντα, τὸν Θεηγόρον

καὶ Θεῖον Πολύκαρπον, συνελθόντες σήμερον ἐπαινέσωμεν· οὗτος γὰρ ὑπὲρ Χριστοῦ παθὼν, τὸν τῆς δόξης ἀμαράντινον ἐκομίσατο στέφανον παρ' αὐτοῦ· οὗ τῆς δόξης ἀπολαύει ἄληκτα χαρμονικῶς μετὰ πάντων τῶν δικαίων· τῇ δυνάμει δὲ αὐτοῦ τὰ πάντα λείψανα, τοῖς ἐν πίστει προσκυνοῦσιν αὐτά, παρέχει τὰ ἰάματα· οὐ μόνον δ' ἐξ ἀνθρώπων τε καὶ ζώων, ἀλλὰ καὶ τῶν φυτῶν αὐτῶν ἀπελαύνει πᾶσαν νόσον βλαβεράν, καὶ δωρεῖται πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος.

Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις.

Δίδεται δὲ καὶ ἅγιον Ἑλαιον τοῖς ἀδελφοῖς.

Εἰς τὴν Λειτουργίαν.

Τὰ τυπικὰ καὶ ἐκ τοῦ Κανόνος ἡ γ'. καὶ στ'. ὡδή.

Ὁ Ἀπόστολος. Προκείμενον.

Εὐφρανθήσεται Δίκαιος ἐν Κυρίῳ.

Στιχ. Εἰσάκουσον ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς μου.

Πρὸς Τιμόθεον Β'. Ἐπιστολῆς τὸ ἀνάγνωσμα.

Τέκνον Τιμόθεε, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι κλπ.

(Ζήτει τοῦτον τῇ 26 Ὀκτωβρίου).

Εὐαγγέλιον. Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην.

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ Μαθηταῖς. Ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ οἴτου κτλ.

Κοινωνικόν.

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος. Ἀλληλούια.

ΑΠΟΛΥΣΙΣ.

ΚΑΝΩΝ ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΣ

Εἰς τὸν

ΑΓΙΟΝ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΑ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΝ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΥΠΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Μετὰ τὸν εὐλογητόν, τὸ «Κύριε εἰσάκουσον».

Θεὸς Κύριος κλπ. Εἶτα. Τροπάριον ἰδιόμελον ἤχος α'.

Σεμνύνου ὡς ἀτεχνῶς ἡ Ἐπαρχία Ναυπακτίας, καὶ ἡ Μονὴ τῆς Κοζίτσης· ἐν κόλποις γὰρ κατέχετε τὴν αἰδέσιμον χεῖρα τοῦ Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, ὡς θησαυρὸν ἀκένωτον· ἡ καὶ πηγάζει ἰάματα τοῖς προσιοῦσιν αὐτῇ ἐν πίστει, καὶ τῆς λαοφθόρου νόσου ἀπαλλάττουσα πάντας τοὺς ἐν πόθῳ ζέοντι αὐτὴν προσκυνοῦντας, πρὸς δὲ καὶ ἀκρίδας ἀπελαύνει τῶν φυτῶν, ταῦτ' ἀπήμαντα τηροῦσα, καὶ παρέχουσα πᾶσι κηρύττειν Χριστόν, τὸν τοῦ παντὸς ποιητήν.

Δόξα καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Θεοτόκε ἡ ἐλπίς, πάντων τῶν χριστιανῶν, σκέπε, φρούρει, φύλαττε, τοὺς ἐλπίζοντας εἰς Σέ.—

Ὁ Ν'. καὶ εὐθὺς ὁ Κανὼν· ἤχος Δ'.

Ὁ Εἰρμός. «Υἱὸν διοδεύσας».

Ὡδή α'.

Στιχ. Ἄγιε τοῦ Θεοῦ πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν.

Τὰ χεῖλη ἀνοίξω τὰ βδελυρά, καὶ γλῶσσαν κινήσω, τοῦ αἰτήσασθαι παρὰ Σοῦ, δοθῆναι μοι ῥῶσίν τε καὶ σθένος, ὡς ἐξεῖπεν τῶν θαυμάτων τὸ πέλαγος.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Αιτοῦμαι Σε, πάτερ, εὐκρινῶς, τὰς πολλὰς ἁμαρτίας, παραπτώματα τὰ ἐμένα, πάριδε πάντα καὶ ἀνάσχει, τοῦ εἰσακοῦσαι μου πανθαύμαστε.

Δόξα.

Λάμπρυνον τοίνυν τὸν τῆς ψυχῆς, τῆς ἐμῆς τὸν κόσμον καὶ ὁδήγησον ἀσφαλῶς, πρὸς τρίβους με ὄντως τὰς εὐθείας τὴν τῶν δαιμόνων ἐλαύνων ἐπήρειαν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Πάντες οἱ νόες τῶν γηγενῶν, ἐκπλήττονται, κόρη, ὑπὲρ λόγον σὺ τοκετῷ· σὺ γὰρ τὸν κτίστην τῶν ἀπάντων ἐν τῇ γαστρὶ Σου ἐχώρησας.

Ὡδὴ γ'.

Οὐρανίας ἀψίδος.

Προστάτην Σε πάντες, ἐν δεινοῖς κεκτῆμεθα, ῥύστην καὶ ἐν πάσαις ταῖς συμφοραῖς· ἔθεν αἰτοῦμέν Σε, ἐν ποθῷ ζέοντι, νῦν τὸν Χριστὸν ἱκετεύσαι, ἐξελεῖν τὸ ποίμνιον πάσης κακώσεως.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Τὸν Χριστὸν σὺ κηρύξας, δι' αὐτὸν ὠλοκαύτωσας· ἀγάλλου δὲ αἰεὶ νῦν, Πάτερ, δέξαν οὐράνιον, ὄρων ἀένναον· διὸ μὴ παύσης πρεσβεῦν, τοῦ σώζεσθαι ἅπαντας, σοὶ νῦν προστρέχοντας.

Δόξα.

Ικετεύομεν, Πάτερ, ὡς θερμῶς οἱ δοῦλοι Σου, καὶ γόνυ κάμπτοντες βοῶμεν· δέξαι τὴν δέησιν, πιστῶς τιμώντων Σου, τὴν πανσεβάσμιον μνήμην, καὶ προσκυνούντων ἐν πίστει, τὴν πάντιμον χεῖρά Σου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ικετεύω Σε, κόρη τὸν Χριστὸν κηύσασα, τὸν γνόθον τοῦ νοός μου διάλυσαι, ὅπως ὑμνήσω Σου, τὴν μεγαλειότητα,

τὴν δωρηθεῖσάν Σοι, παρὰ Χριστοῦ Θεοῦ λόγου, τοῦ μόνου Παντάνακτος.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Κραυγάζομεν ἐν πίστει Σοι ἅπαντες Θεηγόρε, ὅτι ῥύστην ἐν τοῖς δεινοῖς, αἰεὶ Σε κεκτῆμεθα, καὶ πρεσβεύεις ἀπαύστως τῷ Χριστῷ Θεοῦ τῷ λόγῳ.

Θεοτοκίον.

Ιλάσθητι τοῖς δούλοις Σου, ἀπείρανδρε Θεοτόκε, γνώρισον δέ γε νῦν ἡμῖν, τὴν μόνην ἀλήθειαν, ὅπως αἰεὶ ὑμνοῦμεν τὸν Χριστὸν τῶν πάντων κτίστην.

Μνημονεύει ὁ ἱερεὺς τῶν δι' ὧν ἡ παράκλησις, καὶ ψάλλεται τὸ Κύριε ἐλέησον ιβ'. «ὅτι ἐλεήμων» καὶ εὐθὺς λέγομεν τὸ ἐξῆς τροπάριον.

Ἦχος β'.

Αιπαρεῖ Χριστὸν, τὰς χεῖρας καθελώσαντα, τοῦ σῶσαι ἡμᾶς, δεινῶς ὀλισθήσαντας, καὶ μηδὲν φυλάξαντας, πεσόντας δι' εἰς τὸν βόρβορον. Ἄγιε, τοῖς πονηροῖς δὲ δόντες ἐαυτούς, τοὺς πάντας δξέως ἀναρπάζουσιν.

Ὡδὴ δ'.

Εἰσακήκοα Κύριε.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Καθωδήγησας, Πάνσοφε, εἰς τὰς εὐθείας τρίβους Σου τὸ ποίμνιον, καὶ νῦν ἅπαντας κατεύθυνον, πρὸς τὸ φῶς τὸ λάμπον ἀλήθειαν.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Κεκτῆμενοι, Θεόσοφε, τὴν πάντιμον χεῖρα ἡμῖν τὴν βλύζουσαν τὰ ἰάματα ὡς νάματα, ὡς εἰκὸς οἱ ἅπαντες χαίρομεν.

Δόξα.

Δυσωποῦμέν Σε, ἅγιε, τοῦ πρεσβεῦν αἰεὶ Χριστῷ τῷ Παντάνακτι, τοῦ ἐκλυτροῦσθαι κακώσεως, τοὺς προσκυνούντας ἐν πίστει τὰ λείψανα.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ικετεύω Πανύμνητε, καὶ ἐκχέω ὡσεὶ κρουνὸς τὰ δάκρυα, ἐξαιτούμενος θερμότατα, παριδεῖν μου πταισμάτων τὸ πέλαγος.

Ὡδὴ ε'.

Φώτισον ἡμᾶς.

Ελασον σοφέ, τῶν ἐν πίστει προσκυνούντων σου, τὴν πανσεβάσμιον χεῖρα καὶ πάντιμον, τὴν δεινὴν νόσον, ὡς σκληρῶς πάντας θερίζουσιν.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Ρῦσαι νῦν ἡμᾶς, τῶν κινδύνων, θεηγόρε σοφέ, καὶ Χριστῷ αἰεὶ τῷ λόγῳ πρέσβευε, ὑπὲρ τῶν πίστει, τιμώντων τὰ λείψανα.

Δόξα.

Ωλολας πυρί, ὡς τὸν Χριστὸν κηρύξας τρανῶς, καὶ ἐδέξω παρ' αὐτοῦ τὸν στέφανον, καὶ νῦν πρεσβεύεις τοῦ λυτροῦσθαι ἡμᾶς ἅπαντας.

Καὶ νῦν Θεοτοκίον.

Δέξαι νῦν σεμνή, τὴν πενιχρὰν ταύτην δέησιν, καὶ ἡμῶν μὴ παρίδης, τὰ δάκρυα, ἀλλὰ παράσχου τὴν τῶν δεινῶν ἀπολύτρωσιν.

Ὡδὴ στ'.

Τὴν δέησιν.

Εκήρυξας τῆς ζωῆς τὴν ἄβυσσον, καὶ Θεοῦ τὸν προαιώνιον λόγον, τὸν ἐκ φθορᾶς, ἀναρπάσαντα πάντα, καὶ ἁμαρτίας σταυρῷ καθηλώσαντα· ἐβλάστησας δὲ νῦν ἡμῖν τὸ φυτὸν τὸ Πολύκαρπον ἄγιε.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Επλήρωσας δι' εὐχῆς τοὺς σιτώνας, γυναικὸς τῆς θρεψαμένης Σε, Πάτερ, οὗς τοῖς πτωχοῖς, ἐξεκένωσας τότε, κατα-

πραῦνας λιμὸν τὸν ἐπάρατον· κατάπλησον καὶ νῦν ἡμᾶς τοῦ φωτὸς τοῦ λαμπρύνοντος πνεύματα.

Δόξα.

Ανέστειλας τοῦ αὐχμοῦ ἀμετρίαν, τὸν Θεὸν ἐξιλασόμενος, Πάτερ, καὶ νῦν ἡμᾶς περιπίπτοντας πάντας, εἰς ἁμαρτίας δεινὰ παραπτώματα, δεόμεθα εἰλικρινῶς, ἐξ αὐτῶν ἐπανόρθωσον ἄγιε

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον

Εχώρησας τὸν παντὶ ἀχώρητον, καὶ Θεὸν δημιουργήσαντα τὰ πάντα, καὶ τῷ μαστῷ, σὺ ἐθήλασας τοῦτον, τὸν ἐν ἐρήμῳ λαὸν αὐτοῦ θρέψαντα· ἰλάσθητι καὶ νῦν ἡμῖν, σὸν υἱὸν δυσωποῦσα καὶ Κύριον.

Διάσωσον Ἄχραντε.

Ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὡς δεδῆλωται, καὶ εὐθὺς τὸ Κοντάκιον.

Ἦχος β'.

Τὴν σεπτὴν Σου χεῖρα πλοῦτον ἀκένωτον, κέκτημένην πρέσβυν σε πρὸς Θεὸν προτιθέμεθα, μὴ παρίδης νῦν σοὺς ἰκέτας, Πολύκαρπε, ἀλλ' ἐπίσπευσον ὡς συμπαθὴς εἰς τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν, τῶν πιστῶς ἐκβοώντων σοι· πρόφθασον ἐν κινδύνοις, καὶ ῥῦσαι κεκαμωμένους, ἐπικαμπτόμενος νυνὶ ἰκεσίας δεομένων Σου.

Καὶ εὐθὺς τὸ προκείμενον. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει.

ἵχος. Πεφυτευμένος ἐν τῷ οἴκῳ κύριος.

Ὁ ἱερεὺς, καὶ ὑπὲρ τοῦ καταξιοθῆναι ἡμᾶς κλπ.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἁγίου εὐαγγελίου τὸ ἀνάγνωσμα.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα κλπ.

Ἐπειτα δόξα ἤχος β'. Ταῖς τοῦ ἱερέως πρεσβείαις ἐλεῆμον· καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου. «Ἐλεῆμον ἐλέησόν με ὁ Θεός».

Ἦχος πλ. β'.

Μή με χειμαζόμενον ἐν ἁμαρτίαις παντοίαις, καὶ κατακλιζόμενον ἀλγεινῶς αἰκίσιν ἀλάστορος, ἀποκλείνης ἅγιε, ἀλλ' οἰκτείρησόν με τὸν ἄσωτον· δέχου τὴν δέησιν, ἣν ἀπὸ καρδίας προσάγω Σοι· Θεὸς γὰρ σε παράκλησιν καὶ παραμυθίαν πιστοῖς παρέσχε· ὅθεν σοι κραυγάζω, θεράπων τοῦ Χριστοῦ θαυματουργέ, ὑπὲρ καὶ οὐ ὠλοκαύτωσας, ἐπισπεύσας ἵασαι.

Ὁ ἱερεὺς «σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν Σου κλπ»

Τὸ «κύριε ἐλέησον» ἱβ'. «ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς κλπ».

Ὡδὴ ζ'.

Οἱ ἐκ τῆς Ἰουδαίας.

Τῆς ψυχῆς μου τὸ νέφος, τὸ κατάπυκνον ἅγιε, διασκέδασον, καὶ μάστιγα ὀδύνης, μαστίζουσιν τὸ σῶμα, καὶ ψυχὴν καταθλίβουσιν, ἀπέλαυνόν μου σοφέ, πηγὴ ἡ τῶν θαυμάτων.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Θεοθεν σὺ ἔχων, τῶν ἰάσεων χάριν σοφέ Πολύκαρπε, ἰάσεως ἀξίους, ποιήσον τρισμακάρ, τοὺς ἐν πίστει Σοι κρᾶζοντας· ἐκ τῶν παντοίων δεινῶν, σῶζε τοὺς ἰκέτας.

Δόξα.

Εκτενῶς σοι βοῶντας, καὶ ἐν δάκρυσιν Πάτερ· σοὶ νῦν προσφεύγοντας, μὴ πάριδε αἰτοῦμεν· πρόσδεξαι δὲ Πάτερ, καὶ κινδύνων διάσωσον, προσκυνούντας εὐσεβῶς τὰ λείψανα, τὰ θεῖα.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ωδέσποινα πάντων, ἡ τεκοῦσα τὸν σωτῆρα καὶ πλάστην μου, εὐώνυμον τὸν χώρον, φυγεῖν ἐκδυσωπῶ Σε ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· ὅθ' ὁ υἱός Σου κρινεῖ τὰ σύμπαντα ἀφελύτως.

Ὡδὴ η'.

Τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν.

Γέμει μου ἐκ παντοίων τὸ σῶμα νοσημάτων, παρεῖται τὰ μέλη· ἐλέησον, ὦ Πάτερ, σὸν πιστὸν ἰκέτην.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Αποροῦμαι θεραπείας βροτείας πάσης· λιπαρῶ σε θερμῶς τὸν προστάτην, πρόφθασόν με σῶσον, καὶ ῥῶσίν μοι παράσχου.

Δόξα.

Καθικετεύω ἱλεῶς μοι νῦν προσβλέψας οὐρανόθεν ἰώμενος πάθη, πάνδεινα καὶ ῥῦσαι κακώσεώς με μάρτυς.

Καὶ νῦν, Θεοτοκίον.

Υμῶ σε τὴν χειρουβιμ ὑπερτέραν, ὡς τὸν κτίστην τῶν ἀπάντων τεκοῦσαν, λατρεύων εἰς αἰῶνας, Παρθέने, τῷ υἱῷ Σου.

Ὡδὴ θ'.

Κυρίως Θεοτόκον.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Ελαύνεις τὰς ἀκοῖδας, τὰ ζῶα ἐξιᾶσαι, παραδόξως τερατουργεῖς Πολύκαρπε· διὸ θερμῶς ἐκβοῶ Σοι· τὰ πάθη μου ἵασαι.

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ.

Ιάσεων κρατῆρα, ἀνελλιπῇ σὴν χεῖρα Ἱερομάρτυς τοῖς πιστοῖς προσέθηκε, ζωαρχικὴ ἡ χάρις. Σε μακαρίζομεν.

Δόξα.

Οχλούμενος παντοίαις, μάκαρ ταῖς βασάνοις, ὡς χαρίτων θείων τεμένει κατέφυγον· ὦν με, μάρτυς διὰ τάχους, ῥύσαι, Πολύκαρπε,

Καὶ νῦν, Θεοτοκίον.

Σὲ πᾶσαι αἱ δυνάμεις, τῶν οὐρανῶν ὑμνοῦσι, γενεαὶ δὲ πᾶσαι βροτῶν δοξάζουσι· Σοὺ ταῖς πρεσβείαις ῥησθείμεν Πάναγνε.

Καὶ εὐθὺς, «Ἀξίον ἐστὶν ὡς ἀληθῶς»· Εἶτα

ΜΕΓΑΛΥΝΑΡΙΑ

Χαίροις τῶν θαυμάτων ὁ ποταμός, χαίροις τῶν Σμυρναίων ἀντιλήπτωρ ὁ ἰσχυρός, χαίροις τῆς τριάδος ὁ θεὸς μυστολέκτης, δι' ἣν ὠλοκαυτώθης, μάρτυς Πολύκαρπε.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν εὐλαβῶς, τὴν πάντιμον Χεῖρα, Πολυκάρπου τοῦ ἀθλητοῦ, βροτῶν, φυτῶν, θρεμμάτων, νόσον τε καὶ βλάβην, πᾶσαν ἐξωθεύσαν, καὶ ἱασιν παρέχουσαν.

Τὸν Ἱερομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ, τὸν ἐν ἀσθενείαις ἐτοιμάτατον βοηθόν, καὶ ῥύστην ἐν κινδύναις, εὐσεβοφρόνως τιμήσωμεν.

Δεῦτε οἱ νοσοῦντες καὶ ἐν δεινοῖς, πάθεσι τελοῦντες, ἀρυσώμεθα ἐκ πηγῆς, ἰαμάτων χάριν βλυζούσης αἰτουμένοις, ἐν πίστει προσκυνοῦσι, τὴν Χεῖρα τὴν σεβάσιμον.

Κράζομέν Σοι Πάτερ, εἰλικρινῶς, ῥύσαι ἐκ παντοίων, περιστάσεων σὸν λαόν, θερμῶς ἐξαιτοῦντα τὴν σκέπην σου τὴν θεῖαν, καὶ τῶν παραπτωμάτων αἰτούμενων ἄφεσιν.

Πᾶσαι τῶν ἀγγέλων αἱ στρατιαί, Πρόδρεμε Κυρίου, Ἀποστόλων ἡ δωδεκάς, οἱ ἅγιοι πάντες μετὰ τῆς Θεοτόκου, ποιήσατε πρεσβείαν εἰς τὸ σωθῆναι ἡμᾶς.

Εἶτα Τρισάγιον κλπ.

Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε. Δόξα. Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ νῦν. Τῆς εὐσπλαχνίας.

Μνημονεύει δὲ ὁ ἱερεὺς ὑπὲρ ὧν ἡ Παράκλησις. Εἶτα

«Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι».

Εἰς δὲ τὸν ἀσπασμόν τῆς Ἀγίας χειρὸς τοῦ Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, ψάλλεται τὸ κάτωθι τροπάριον.

Ἦχος πλαγ. Δ'. (Ἄνδρ. Παλαμᾷ).

Δεῦτε χριστοφόροι λαοὶ τῆς Αἰτωλίας καὶ Ναυπακτίας, εὐλαβῶς προσκυνήσωμεν σήμερον· ἰδοὺ γὰρ ὁ Ἱερομάρτυς Πολύκαρπος συγκαλεῖται ἡμᾶς, τράπεζαν παρατιθέμενος, τῶν ἐξαισιῶν θαυμάτων τὸ πέλαγος· ὅστις πάντας τοὺς ἐν πίστει Αὐτὸν αἰτουμένους οὐκ ἔγκαταλιμπάνει, ἀλλὰ δωρεῖται τὴν ἱασιν, καὶ πάντας τοὺς πόθῳ ζέοντι κατασπάζομένους τὴν πάν-

τιμον Χεῖρα, παραδόξως κινδύνων ἀπαλλάττεται. Διὸ εὐφρομῶντες νῦν πρὸς αὐτὸν βοήσωμεν. Θεηγόρε Πολύκαρπε, ἐξελοῦ ἡμᾶς τῆς ἐνεστώσης ἀνάγκης, ἱκετεύων Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν παρέχοντα πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος.

ΑΠΟΛΥΣΙΣ

ΕΥΧΗ

Εἰς τὸν ἅγιον Ἱερομάρτυρα

Πολύκαρπον 1

Πανένδοξε Ἐπίσκοπε καὶ Ἱερομάρτυς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Στρατιῶτα τοῦ Ἐπουρανοῦ Βασιλέως, Πολύκαρπε παμμακάριστε, ὁ γενναίως τὸν Χριστὸν ἐπὶ γῆς ὁμολογήσας καὶ διὰ τοῦτο νῦν ἐν οὐρανοῖς τῆς αἰδίου ἀπολαύων μακαριότητος καὶ μετὰ παρρησίας τῷ Θρόνῳ τῆς τρισηλίου Θεότητος παριστάμενος· Σοῦ τῇ μαρτυρικῇ μεγαλειότητι προστρέχομεν μετὰ Θεὸν πάντες ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι δοῦλοι Σου· Καὶ ἱκετεύομεν τὴν συμπαθεστάτην καὶ χριστομίμητόν Σου φιλανθρωπίαν, ἵνα εὐσπλαχνισθεῖς ἐφ' ἡμᾶς τοὺς ἐν ἀνάγκῃ ὄντας καὶ περιστάσει, ἀποδιώξης μακρὰν τῶν κτημάτων μας ἥτοι ἀγρῶν, κήπων, περιβολίων, ἀμπέλων, σταφιδαμπέλων, ἐλαιῶνων καὶ ἐκ πάντων τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, πᾶσαν ἀσθένειαν καὶ πᾶν ἔρπετόν, οἶον

1. Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἶπομεν ἡ ἀνωτέρω εὐχὴ συνετάγη παρ' ἡμῶν τῇ συστάσει τοῦ Ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοζίτης κ. Ἰακώβου Δελούδα, Ἀρχιμανδρίτου, καὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει τοιαύτης τοῦ ἁγίου Τρύφωνος. Ἡ εὐχὴ αὕτη ἀναγινώσκεται κατὰ τὴν τέλεσιν παρακλήσεων, ἁγιασμῶν κλπ. εἴτε ἐν τοῖς ἱεροῖς Ναοῖς, εἴτε ἐν ἀγροῖς, εἴτε ἐν ἀμπέλοις κλπ.

ἀκρίδας, κάμπας καὶ ἅπαντα τὰ πολυειδῆ ζωῦφια καὶ
θηρία, τὰ βλάπτοντα τοὺς καρπούς, τὰ φύλλα καὶ αὐ-
τὰς τὰς ρίζας τῶν δένδρων, λαχανικῶν, δημητριακῶν καρ-
πῶν καὶ ὁσπρίων ἡμῶν. Σὺ γὰρ ἐξαίρετον καὶ ἰδιαιτέραν
εἴληφας τὴν χάριν ταύτην, πολύαθλε Πολύκαρπε, παρὰ
τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὐ μόνον πρόην
ἐτι ζῶν πληρώσας διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀρετὴν πολι-
τείαν Σου τα δοχεῖα, ἅτινα κενὰ κατέστησας διὰ τῶν
πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ στερουμένους δωρεῶν Σου, ἀλλὰ
πολλῷ μᾶλλον νῦν μετὰ θάνατον διὰ τὸ μαρτυρικόν
Σου τέλος, ὃ ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ ὁμολογίας καὶ πί-
στεως ὑπέμεινας, ἀνελθὼν μετὰ θάρρους καὶ χαρᾶς ἐπὶ
τῆς πυρᾶς, ὅπως ὑποστῇς τὸν ἐκ ταύτης φοικαλέον θά-
νατον. Ναὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν,
ταύταις ταῖς συμφοραῖς παρεδοθημεν καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ
ὀργῇ ὑπεπέσαμεν, ἀλλὰ Σὺ, Γενναῖε Ἀθλητά, εἰ μό-
νον θελήσης τῇ μαρτυρικῇ σου παρρησίᾳ χρήσασθαι,
πιστεύομεν, ὅτι ραδίως κατασβέσεις τὴν καθ' ἡμῶν
ἐξαφθεῖσαν ταύτην τοῦ Θεοῦ ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀθυ-
μίαν ἡμῶν εἰς εὐθυμίαν μεταβάλλεις. Ὅθεν ἐπειδὴ διὰ
τὸ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν καὶ ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐκ
ἔχομεν παρρησίαν στήναι ἐνώπιον τῆς ἀθλοφορικῆς Σου
δόξης καὶ ἀμέσως τὴν ἱκεσίαν ποιήσασθαι, διὰ τοῦτο
μεσίτην ἀνθ' ἡμῶν προβάλλομεν, ἀναμιμνησκόμενοι τὸ
τίμιόν Σου αἷμα ὃ ὑπὲρ Χριστοῦ ἐξέχεας, πανεύφημε
Ἱερομάρτυς, καὶ αὐτὰ τὰ μαρτυρικὰ ἀγωνίσματα ἅπερ
ὑπέστης ἐν τῷ ἀθλητικῷ τάτῳ Σου σώματι. Ἐπιδε τοίνυν,
εὐσπραχνικώτατε Ἱερομάρτυς ἐπ' αὐτά, δι' ὧν τὸν
Χριστὸν ὁμολόγησας καὶ τὸν ἀμαράντινον τοῦ μαρτυ-
ρίου ἔλαβες στέφανον, καὶ ἐπάκουσον τῆς δεήσεως ἡμῶν
τῶν ταπεινῶν οἰκετῶν σου καὶ τῆς ἐνεστώτης ἀνάγ-

κης τῶν πολυειδῶν ἀσθενειῶν, τῶν ἐρπετῶν, ἀκρίδων,
θηρίων καὶ παντοειδῶν ζωῦφιων, τῶν λυμαινομένων τοὺς
καρπούς τῶν κτημάτων ἤτοι ἀγρῶν, ἀμπέλων, στα-
φιδάμπελων, περιβολίων, κήπων καὶ ὁπωροφόρων ἐν
γένει δένδρων ἀπολύτρωσον· ὅτι κινδυνεύομεν ὑπ' αὐ-
τῶν λιμῷ καὶ θανάτῳ καὶ παντελεῖ παραδοθῆναι ἀφα-
νισμῷ, ἡμεῖς τε καὶ πᾶσα ἡ ὑπαρξὶς ἡμῶν, ἐὰν μὴ οἱ
οἰκτιρμοὶ Σου ταχέως ἡμᾶς προκαταλάβωσιν· ἵνα διὰ
τῆς Σῆς ὀξείας προστασίας τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου
ἀπαλλαγέντες, τὸ Σὸν μεγαλύνωμεν ὄνομα, σωτήρα ἡ-
μῶν καὶ εὐεργέτην καὶ ἀντιλήπτορα μετὰ Θεὸν Σὲ ἀνο-
μολογοῦμεν. Διὰ Σοῦ δὲ δοξάζομεν τὸν κοινὸν Δεσπό-
την καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ἐν οὐρανῷ
καὶ ἐν γῇ Σὲ δοξάσαντα, ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ
καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἀγίῳ Πνεύ-
ματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
"ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ,"
1902

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΑΛΙΑΜΒΑΚΟΥ

ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΚΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἐν τῷ Β' τούτῳ Βιβλίῳ περιλαμβάνεται ὁλόκληρος ἡ ἱστορία τῆς Ἐπαρχίας Ναυπακτίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Προσέτι ἀναφέρονται καὶ τὰ ὀνόματα ἀπασῶν τῶν οἰκογενειῶν τῆς Ναυπακτίας, αἵτινες προσέφεραν ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἔθνος ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ Βιβλίου τούτου θέλει γίνῃ λίαν προσεχῶς **Τιμὴ αὐτοῦ δραχ. 2.**

Τιμᾶται δραχμὰς 2.